

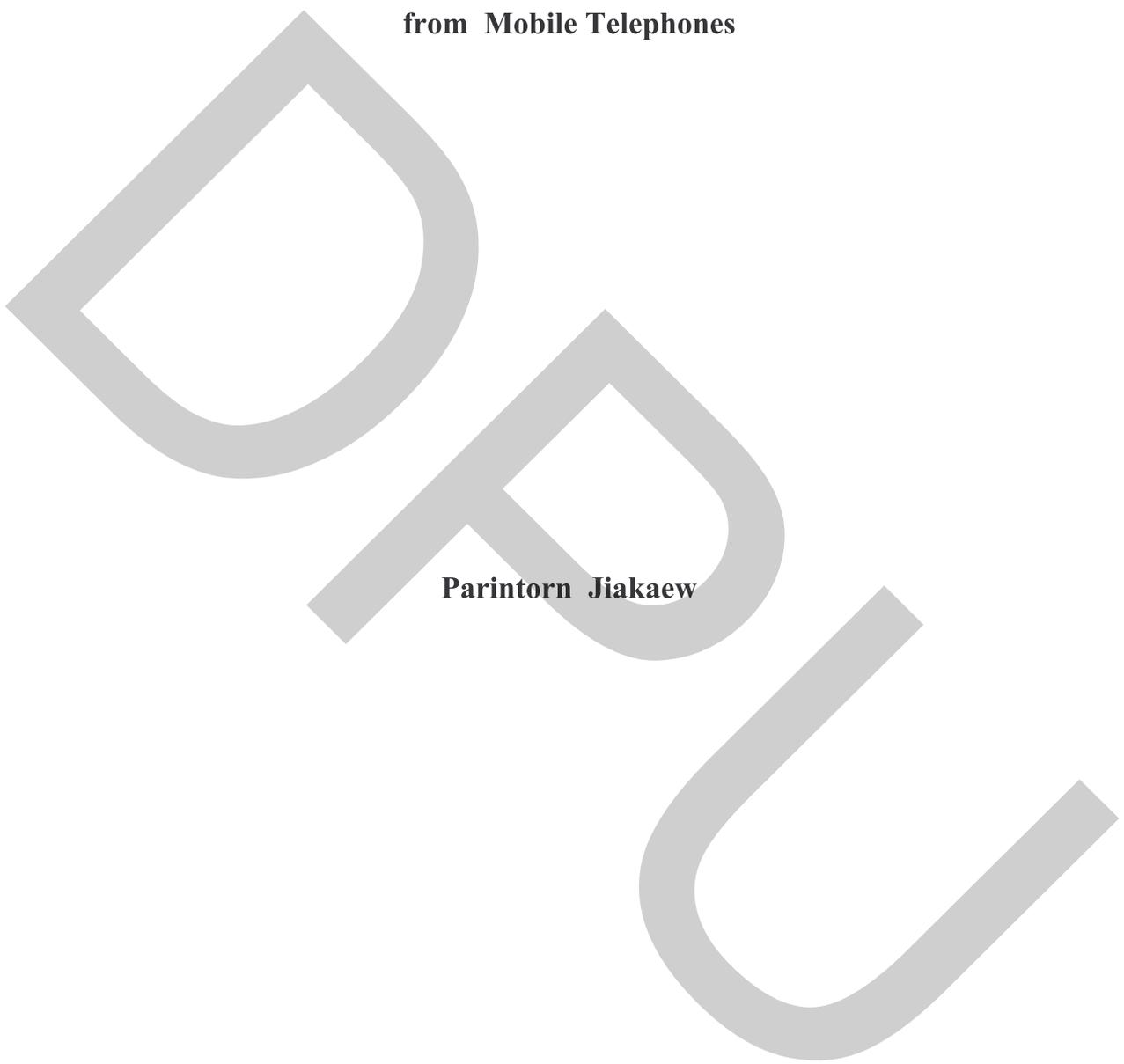
ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า :
ศึกษากรณีการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ

ปริณทร ใจแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

**Legal Problems on Consumer Protection from Dangerous Goods :
A Case Study of Compensation for Damage
from Mobile Telephones**

Parintorn Jiakaew

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2009

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นด้วยความเมตตาและเอาใจใส่จากบุคคลทั้งหลาย ซึ่งขอกล่าวนามเพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณ คือ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ และอาจารย์ ธีรวัฒน์ จันทรมบูรณ์ ที่ให้ความกรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องแห่งเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ ที่ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลา ช่วยชี้แนะ ชักถามเพื่อให้แนวคิดในทางวิชาการ รวมทั้งด้านตำราแหล่งข้อมูลการศึกษาค้นคว้าอย่างใกล้ชิด ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

และขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่าน เจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทุกคน ประธานนักศึกษา (นางสาวรุ่งอรุณ จันทร์พูล) พี่เพื่อน น้อง รุ่น ปี 48 ทุกๆ คน ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นกำลังใจ ที่ดีให้ตลอดมา ครอบครัวใจแก้ว และครอบครัวจาริก รวมทั้งภรรยาอันเป็นที่รักยิ่ง (นางสาวอติษฐ์ จาริก) คือ ผู้ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญเสมอ และรอคอยผลแห่งความสำเร็จนี้ตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดความรู้และข้อคิดที่มีประโยชน์อันควรแก่การศึกษาหรือปฏิบัติ ขอมอบความดีครั้งนี้ด้วยความระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้แต่งหนังสือตำราทุกท่านที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และผู้มีพระคุณของผู้เขียนทุกท่าน แต่หากมีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ปรินทร์ ใจแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. ความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจาก	
โทรศัพท์มือถือ.....	6
2.1 ประวัติความเป็นมาของโทรศัพท์มือถือ	6
2.1.1 ประวัติความ และแนวคิดของความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น	
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	8
2.1.2 ความหมายของคำว่าโทรศัพท์มือถือ.....	11
2.1.3 ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	12
2.1.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค.....	13
2.1.4.1 ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา	14
2.1.4.2 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด	16
2.1.4.3 ทฤษฎีความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์.....	20
2.1.4.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจาก	
โทรศัพท์มือถือ.....	22
2.2 ความรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	24
2.2.1 ความรับผิดทางสัญญา	24
2.2.1.1 ความบกพร่องซ่อนเร้นจากความรับผิดทางสัญญา.....	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.1.2 หลักความรับผิดชอบทางสัญญา.....	26
2.2.2 ความรับผิดชอบทางละเมิด.....	28
2.2.2.1 ความรับผิดชอบสำหรับการกระทำของตนเอง.....	29
2.2.2.2 ความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง.....	29
2.2.2.3 ความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน.....	29
2.2.3 ความรับผิดชอบเด็ดขาดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า.....	31
2.3 การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน.....	32
2.3.1 ทฤษฎีรับภัย.....	32
2.3.2 ทฤษฎีความรับผิด.....	33
2.3.3 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด.....	34
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟ้องคดี.....	35
2.4.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบกล่าวหา.....	35
2.4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบได้สวน.....	36
3. มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ	
 เปรียบเทียบกับต่างประเทศ.....	38
3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายจาก	
โทรศัพท์มือถือของประเทศไทย.....	38
3.1.1 ความหมายของความเสียหาย.....	38
3.1.2 ประเภทค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน.....	43
3.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน.....	46
3.1.4 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ	
ในประเทศไทย.....	47
3.1.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	48
3.1.4.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง เอกเทศสัญญาว่า	
ด้วยซื้อขาย.....	48
3.1.4.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม	
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541.....	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.4.4 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	62
3.1.4.5 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551.....	63
3.1.5 กระบวนการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหม ทดแทน.....	64
3.1.5.1 กรณีตามสัญญา.....	64
3.1.5.2 กรณีละเมิด.....	67
3.1.5.3 กรณีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.....	67
3.1.6 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย และข้อยกเว้นความรับผิด.....	68
3.1.6.1 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน.....	69
3.1.6.2 ข้อยกเว้นความรับผิด.....	70
3.1.7 ประเภทค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน.....	72
3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายจาก โทรศัพท์มือถือในต่างประเทศ.....	73
3.2.1 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ ในต่างประเทศ.....	74
3.2.1.1 การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	74
3.2.1.2 การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอังกฤษ.....	76
3.2.1.3 การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น.....	79
3.2.2 กระบวนการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหม ทดแทน.....	80
3.2.2.1 การฟ้องคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	80
3.2.2.2 การฟ้องคดีของประเทศอังกฤษ.....	80
3.2.2.3 การฟ้องคดีของประเทศญี่ปุ่น.....	81
3.2.3 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนและข้อยกเว้นความ รับผิด.....	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.3.1	81
3.2.3.2	82
1) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	82
2) ประเทศอังกฤษ	82
3) ประเทศญี่ปุ่น	83
3.2.4	83
3.2.4.1	84
3.2.4.2	85
3.2.4.3	85
4. วิเคราะห์ปัญหาในการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ.....	88
4.1	89
4.1.1	89
4.1.2	91
4.2	92
4.3	94
4.3.1	94
4.3.1.1	94
4.3.1.2	95
4.3.2	95
4.4	96
4.4.1	96
4.4.2	96
4.3.1	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	100
5.1 บทสรุป	100
5.2 ข้อเสนอแนะ	104
5.2.1 แนวทางในการป้องกันการใช้โทรศัพท์มือถือ	104
5.2.2 แนวทางในการเรียกคืนสินค้า	106
5.2.3 แนวทางในการเยียวยาความเสียหายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ	107
5.2.4 แนวทางในการให้ความรู้แก่ประชาชน	108
บรรณานุกรม	109
ประวัติผู้เขียน	116

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจาก สินค้า : ศึกษากรณีการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ
ชื่อผู้เขียน	ปรินทร ใจแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการศึกษาปัญหาเรื่องอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะศึกษาถึงการเยียวยาความเสียหายจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย ปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าศึกษา เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันการคมนาคมและการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามากกระบวนการผลิตโทรศัพท์มือถือ มีการนำเอาเทคโนโลยีและวิทยาการขั้นสูงมาใช้พัฒนาและผลิต ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบว่าโทรศัพท์มือถือดังกล่าวมีความปลอดภัยหรือไม่ และการจะพิสูจน์ให้ได้ว่าโทรศัพท์มือถือนั้นมีความปลอดภัยหรือไม่นั้นเป็นเรื่องยาก ฉะนั้นเมื่อผู้บริโภคได้ใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยแล้วเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้บริโภคโดยรวมและไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่น จึงเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะพิสูจน์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวិเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งปัญหา อีกทั้งได้ทำการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ในส่วนที่เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยนั้น จากการศึกษาผู้เขียนเสนอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการเรียกเก็บ (Recall) โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาด เนื่องจากตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ไม่มีมาตรการเรียกเก็บสินค้าออกจากตลาด (Recall Product Market) ไว้แต่อย่างใด จึงเสนอแนวทางในการเยียวยาความเสียหาย โดยการคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก ซึ่งจะเป็นมาตรการหนึ่งของการป้องกันและเป็นการเตือนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือให้ทราบถึงโทษแห่งการใช้โทรศัพท์มือถือ และวิธีการใช้โทรศัพท์มือถือ

ที่ปลอดภัย ดังนั้นจึงถือว่าการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจที่
จะต้องให้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

แม้ว่าปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ที่บัญญัติในเรื่อง
การเรียกเก็บสินค้าคืนออกจากตลาดไว้ก็ตาม แต่ในเรื่องการเรียกคืนสินค้านั้นก็เป็นเรื่องของการให้
อำนาจศาล ซึ่งเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาล ซึ่งนับว่าไม่ใช่การคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง
ดังนั้นจึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 โดยกำหนดให้
คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการเรียกเก็บสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาด โดย
ไม่จำเป็นต้องฟ้องศาลซึ่งวิธีการดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค ซึ่งสามารถจะได้รับการเยียวยา
ความเสียหายได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลซึ่งมีขั้นตอนมากมายและใช้ระยะเวลา
เช่น ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ หากข้อเท็จจริง
ปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่อยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต
ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวมและไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาล
มีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืนจนกว่าจะได้มี
การแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาลและคดีถึงที่สุดแล้วผลการทดสอบพิสูจน์
โทรศัพท์มือถือยี่ห้อนี้ปรากฏว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย แม้คดีจะจบแล้วแต่ศาลอาจมีดุลยพินิจที่
ต่างกันก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าโทรศัพท์มือถือนี้จะกระจายไปทั่วตลาดแล้ว ถ้าไม่มีผู้ใดร้องขอ และ
ศาลไม่ใช่ดุลยพินิจเรียกคืนสินค้าก็อาจทำให้ผู้บริโภคคนอื่นไม่ได้รับความปลอดภัย แต่ถ้าศาลใช้
ดุลยพินิจดังกล่าวก็ต้องสั่งเพิ่มในคดีนั้น โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้นำเข้าโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ
นั้นไปทำการเรียกเก็บสินค้าคืนจากตลาด ซึ่งศาลจะต้องเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการสั่ง ดังนั้นจึงเห็น
ได้ว่าหากศาลไม่ใช่ดุลยพินิจก็อาจทำให้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยและอาจก่อให้เกิดอันตรายกับ
ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือที่วางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด ซึ่งนับว่าผู้บริโภคย่อมได้รับความเสี่ยงต่อการใช้
โทรศัพท์มือถือดังกล่าว ดังนั้นจึงเสนอให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ.2522 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการเรียกเก็บสินค้าโทรศัพท์มือถือ
ที่ไม่มีคุณภาพและไม่มีความปลอดภัยคืนออกจากตลาดได้ ซึ่งวิธีการให้อำนาจแก่คณะกรรมการ
คุ้มครองผู้บริโภคนี้ยังทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตใช้ความระมัดระวังในการผลิตสินค้าและ
สามารถควบคุมตนเองได้

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือเกิดอันตรายขึ้นจาก
การใช้โทรศัพท์มือถือยี่ห้อนี้ พบว่าเป็นอันตรายจากคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ทำให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือไม่
สบายและผลจากการทำวิจัยขององค์การอาหารและยาประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าคลื่น
แม่เหล็กไฟฟ้าจากการใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเกิดเนื้องอกใน

สมอง ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 โดยเพิ่มนิยามคำว่า สินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ให้รวมถึงคลื่นความถี่ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าด้วย ข้อเสนอจะมีผลทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายอันเกิดจากคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าอันเนื่องมาจากการใช้สินค้าโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

สำหรับแนวทางวิธีการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปนั้น เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริโภคและให้ทราบถึงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีฉลากให้ถูกต้องและไม่หลอกลวงผู้บริโภค ก็จะทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้นและได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

Thesis Title	Legal Problems on Consumer Protection from Dangerous Goods : A Case Study of Compensation for Damage from Mobile Telephones
Author	Parintorn Jiakaew
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Kanlaya Tansiri
Department	Law
Academic Year	2009

ABSTRACT

The purpose of this research is to study problems on the danger of the use of mobile telephones with an aim to find remedies to the damage caused by the use of unsafe mobile telephones. The problems are worth studying, as currently transport and communications have advanced rapidly, with high technology being applied in the process of mobile telephone development and production, thus disabling the user to see if the use of mobile telephones is safe or not, while to prove if a mobile telephone is safe or not is difficult. Therefore, when the use of unsafe mobile telephones by consumers is harmful to the life, body, health or certain right of the consumer in general and the use of other preventive methods may not be possible, it is difficult to prove for the entrepreneur to be liable for the damage caused by the use of unsafe mobile telephones. The researcher has analyzed the root causes of the problems and studied laws of foreign countries such as the United States, Britain, and Japan for guidance in recommending amendments to Consumer Protection Act B.E. 2522, Liability for Damages Arising from Unsafe Products Act B.E.2551 and Consumer Case Procedure Act B.E.2551 in regard to the remedy of damage caused by the use of unsafe mobile telephones. As a result of the study, the researcher recommends that the Consumer Protection Board be empowered to recall unsafe mobile telephones from the market, as in Consumer Protection Act B.E. 2522 and Liability for Damage Arising from Unsafe Products Act B.E.2551, there are no provisions on product recalls from the market. Therefore, guidelines on the remedy of damage are recommended by protecting the consumer on labeling, which will be a measure to protect and caution the users of mobile telephones on the danger from the use of mobile telephones and how to use mobile telephone

safely. Therefore, labeling is considered as a requirement for the entrepreneur to have a duty to provide material facts about goods for the benefit of consumers.

Although at present Consumer Case Procedure Act B.E.2551 has a provision on product recall from the market, the recall power is at the discretion of the court, which cannot be regarded as genuine consumer protection. Therefore, it is recommended that Consumer Protection Act B.E. 2522 be amended to empower the Consumer Protection Board to recall unsafe goods from the market without having to file a complaint at the court. This method will benefit consumers as they can be remedied quickly without having to go through the court process, which is complex and time consuming. For instance, in a consumer case when the court has ruled on or disposed a case, if it is apparent to the court that the goods sold or goods in the market may be harmful to the life, body, or health of the consumer in general and other preventive methods may be impractical, the court has power to order the entrepreneur to recall the goods unsold until corrective measures are implemented. Therefore, after a case in court is finally ruled on, if there is a proof that the mobile telephone brand is unsafe, the court may have a different decision, despite the conclusion of the case. However, if the court has a ruling that the mobile telephone will be distributed in the market and if no one makes a request and the court does not have a ruling to recall it, the goods may then be harmful to other consumers. If the court has a ruling to recall the goods, it can give additional ruling on the case by ordering the entrepreneur or mobile telephone importer to recall the goods from the market by which the court has to issue an order. Therefore, it is apparent that if the court does not have a recall ruling, the unsafe mobile telephone may be harmful to the user. The user is then at risk using such mobile telephone. Therefore, an additional provision is recommended in Consumer Protection Act B.E. 2522 to empower the Consumer Protection Board to recall poor quality and unsafe mobile telephones from the market. This will also cause entrepreneurs or producers to exercise more caution in producing goods and have control on one another.

For the damage caused by defects or the use of mobile telephones, it is found that electro-magnetic waves can cause sickness to mobile telephone users and the US Food and Drug Administration has found from its research that electro-magnetic waves from the use of mobile telephones is a cause of brain tumors in the user. The author therefore recommends an amendment to Liability for Damage Arising from Unsafe Products Act B.E.2551 by including

frequencies and electro-magnetic waves in the definitions of goods under this Act. This recommendation will put the entrepreneur to be liable to the damaged person for the damage caused by electromagnetic waves from the use of unsafe mobile telephones which have been sold, regardless of whether the damage is caused by an intentional or unintentional act of the entrepreneur.

For the approach in disseminating knowledge, the general public should be made aware of the importance of consumption and be informed of consumer protection laws while consciousness should be created among entrepreneurs that they produce goods up to the quality and standard with proper labeling, not cheating consumers, resulting in improved quality of life of consumers and fairness.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า การสื่อสารโทรคมนาคมนับว่ามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ โทรศัพท์มือถือนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตและถือได้ว่าเป็นเรื่องจำเป็นและเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จึงอาจถือได้ว่าโทรศัพท์มือถือเป็นปัจจัยที่ 5 ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าโทรศัพท์มือถือได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในทางเทคโนโลยีของตัวเครื่องรวมถึงตัวอุปกรณ์ของเครื่อง ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายหวังผลกำไรในการผลิตสินค้า โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค รวมถึงผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจโทรศัพท์มือถือไม่ได้ให้คำแนะนำหรือคำแนะนำในการใช้สินค้าแก่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม เพราะฉะนั้นสินค้าที่จำหน่ายไม่ถูกวิธีหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้สินค้า ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากการใช้สินค้าไม่ถูกวิธีหรืออาจเกิดจากตัวสภาพของสินค้าเอง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบการค้าแบบเสรี จึงทำให้โทรศัพท์มือถือมีการลักลอบนำมือถือเข้ามาจำหน่ายโดยไม่ถูกต้อง หรือที่เรียกกันว่า “เครื่องเถื่อน” ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคบางรายที่ต้องการเครื่องโทรศัพท์มือถือราคาถูกกว่า มีองค์ประกอบในการใช้งานไม่แตกต่างจากเครื่องที่มีการนำเข้าที่ถูกต้อง ซึ่งมีการจำหน่ายตามแหล่งที่รับรู้กันในท้องตลาด นอกจากนี้ยังมีร้านค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจโทรศัพท์มือถือสามารถทำการแก้ไขรหัสประจำตัวเครื่องโทรศัพท์ หรือที่เรียกว่า IME (อีเอ็ม) (International Mobile Equipment Identity Number) หมายถึง หมายเลขที่เป็นรหัสประจำตัวในเครื่องโทรศัพท์มือถือ แต่ละเครื่องไม่สามารถซ้ำกันได้ ซึ่งจะถูกลงทะเบียนไว้ในเครือข่ายของผู้ให้บริการ แต่ร้านจำหน่ายโทรศัพท์มือถือจะทำการปลดล็อก IME (อีเอ็ม) เพื่อให้ระบบของผู้ให้บริการไม่ต้องตรวจสอบ IME¹ เพื่อให้สามารถนำมาใช้งานได้ โทรศัพท์มือถือปัจจุบันนี้มีราคาต่ำกว่าในอดีตมาก แต่ละยี่ห้อแต่ละรุ่นก็ยังมีเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ทำให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเครื่องกันง่าย รวมทั้งอุปกรณ์และอะไหล่โทรศัพท์มือถือ

¹ สยามโฟนคอตคอม. (ม.ป.ป.) วิธีเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2552, จาก

ต่างๆ ก็มีคุณภาพและมาตรฐานแตกต่างกันไป โดยผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้ประกอบการ เป็นผู้กำหนดมาตรฐานและคุณภาพของโทรศัพท์มือถือ โดยผู้บริโภครหรือผู้ใช้สินค้าไม่มีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหามากมาย เนื่องจากมีการนำเครื่องโทรศัพท์มือถือ หรือเครื่องเคลื่อนเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย เพราะไม่มีคุณภาพและไม่มีมาตรฐาน อาจทำความเสียหายแก่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้ทั้งในด้านอันตรายแก่กาย ชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน เพราะด้วยความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารกัน จึงทำให้บริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือ พยายามหากลยุทธ์ในการผลิตโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบาย และใช้งานได้หลายรูปแบบ อาจเป็นทั้งโทรศัพท์ เครื่องดูหนัง ฟังเพลง ดูทีวี และเล่นอินเทอร์เน็ตได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อโทรศัพท์มือถือมีประโยชน์มากมาย แต่ก็ย่อมจะมีพิษภัยตามมาด้วยเช่นกัน เช่น โทรศัพท์มือถือในต่างประเทศมีรายงานผลทางวิทยาศาสตร์และการวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ เนื่องจากโทรศัพท์มือถือสามารถแผ่รังสีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกมาได้ และเป็นรังสีชนิดเดียวกับเตาไมโครเวฟ ซึ่งเป็นคลื่นความร้อนทำลายเซลล์ดีหลายชนิด เพียงแต่มีปริมาณรังสีที่น้อยกว่าเตาไมโครเวฟเท่านั้น ผลการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า รังสีไมโครเวฟสามารถทำลายเซลล์ประสาทและเซลล์ตัวอ่อน ที่อยู่ในครรภ์มารดาทำให้เป็นโรคต่อกระดูก เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของโลหิต และยังเป็นสาเหตุของความอ่อนแอ ในระบบภูมิคุ้มกันอีกด้วย หน่วยงานวิจัยเทคโนโลยีของโทรศัพท์ไร้สาย หรือ WTR (Wireless Technology Research) ได้ทำการศึกษาผลข้างเคียงจากการใช้โทรศัพท์มือถือมานานร่วม 7 ปี ก่อนจะมีรายงานสรุปผลออกมาสู่สาธารณชนว่า รังสีไมโครเวฟที่แพร่ออกมาจากเครื่องโทรศัพท์มือถือนั้นมีฤทธิ์ทำลายสารพันธุกรรมในเม็ดเลือด แต่สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่ระดับความถี่ของรังสีไมโครเวฟ แต่เป็นช่วงระยะเวลาของการใช้งาน ดังนั้น ผู้ที่ใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่องนาน ๆ มีโอกาสเสี่ยงสูงมากที่จะเป็นโรคนี้ออกในสมองชนิดหนึ่ง เรียกกันทางแพทย์ว่า “Neuroepithelial Tumors” และดร. เล็นนาร์ท ฮาร์เคลส์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็งจากสวีเดน กล่าวว่า มีข้อบ่งชี้ทางชีววิทยาว่ารังสีไมโครเวฟจากโทรศัพท์มือถือมีความเสี่ยงต่อการเกิดเนื้องอกในสมองสูงถึง 2.5 เท่า และการใช้โทรศัพท์มือถืออาจก่อให้เกิดอาการเหนื่อยล้า ความจำไม่ดี ภูมิคุ้มกันต่ำ ตลอดจนไปจนถึงเป็นมะเร็ง

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อจะแก้ไขปัญหาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย รวมถึงการเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 ที่บัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันโทรศัพท์มือถือมีจำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย และการบริโภคดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อร่างกาย ชีวิต อนามัย และ

ทรัพย์สินของผู้บริโภคที่บริโภคสินค้า หรือผลิตภัณฑ์นั้น ดังนั้นความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภค จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่บุคคลใดจะล่วงล้ำ หรือจะล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวมิได้ ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนย่อมจะมีอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายเพื่อมาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว

ฉะนั้นเมื่อเกิดความเสียหายอันเป็นที่ประจักษ์ว่าโทรศัพท์มือถือที่จำหน่ายในท้องตลาด ไม่มีความปลอดภัย ก็ควรที่จะมีมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าวนี้ ซึ่งกรณีนี้จะศึกษาการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่มีการบัญญัติในเรื่องของคลื่นความถี่ และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าไว้ สำหรับมาตรการเรียกเก็บคืนโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยนั้นออกจากตลาด (Recall Product Market) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 บัญญัติในเรื่องการเรียกเก็บสินค้าคืนออกจากตลาดไว้ แต่ก็เป็นเรื่องการให้อำนาจศาล ซึ่งเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาล นับว่าไม่ใช่การคุ้มครองที่แท้จริง ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 จึงควรมีการบัญญัติมาตรการเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย และการเรียกเก็บ (Recall) โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาด (Recall Product Market) ไว้แต่อย่างใดแม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้บัญญัติถึงการเยียวยาความเสียหาย และ วิธีการเรียกเก็บสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาดไว้ แต่ก็เป็นทำให้อำนาจศาลการเยียวยาความเสียหายและการเรียกเก็บสินค้า ควรมีหลักเกณฑ์ และการกำหนดวิธีการให้ชัดเจน มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการบริโภค

ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงมุ่งเน้นเพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายและการเรียกเก็บสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาด กรณีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย โดยศึกษาเทียบเคียงกฎหมายต่างประเทศ อาทิ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น มาปรับใช้กับกฎหมายไทย เพื่อกำหนดแนวทาง แก่ไข ปรับปรุง และพัฒนา ในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อสังคมไทยในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมและปลอดภัยจากโทรศัพท์มือถือ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึง ความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี สภาพปัญหา เกี่ยวกับการเสียหายความเสียหายและการเรียกคืน โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของกฎหมายไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเสียหายความเสียหายและการเรียกคืน โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการเสียหายความเสียหายและการเรียกคืน โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนากฎหมายของประเทศไทย

1.2.4 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายกรณีการเสียหายความเสียหายและการเรียกคืน โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยให้มีความเหมาะสม

1.2.5 เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการทางกฎหมาย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสียหายความเสียหายต่อผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยและการเรียกคืนสินค้า โดยศึกษาเทียบเคียงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันแม้มีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 บัญญัติถึงการเสียหายความเสียหายและการเรียกคืนสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ แต่ก็เป็นเรื่องการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจ จึงเห็นว่าไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ดังนั้นหากมีการบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการในการเสียหายความเสียหาย และมาตรการในการเรียกเก็บโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาดให้มีความชัดเจน โดยการศึกษากฎหมายเทียบเคียงกับต่างประเทศ ให้มีความเหมาะสมก็จะเป็นธรรมต่อผู้บริโภคยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ เพื่อหามาตรการในการเสียหายความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค โดยศึกษาจากกฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของไทยใน

ปัจจุบันว่ามีอย่างไรและเพียงพอหรือไม่ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ อาทิ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของประเทศอังกฤษ และกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงที่มาแนวความคิด และเป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดสถาบันต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data) ในเว็บไซต์ต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ โดยรวบรวมและเรียบเรียงเป็นวรรณกรรมแบบบรรยายโวหาร รวมทั้งวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศเพื่อหามาตรการที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี สภาพปัญหา เกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายและการเรียกคืนโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย

1.6.2 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของกฎหมายไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายและการเรียกคืนโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย

1.6.3 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการเยียวยาความเสียหายและการเรียกคืนโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนามาตรการของประเทศไทย

1.6.4 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเพื่อการเยียวยาความเสียหายและการเรียกคืนโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยให้มีความเหมาะสม

1.6.5 ทำให้ได้มาซึ่งมาตรการทางกฎหมายมาใช้เป็นแนวทางในการเยียวยาความเสียหายต่อผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยและการเรียกคืนสินค้า โดยศึกษาเทียบเคียงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมกับประเทศไทย

บทที่ 2

ความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการ คุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ

ในประเทศไทย ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 หมายความว่า ผู้ซื้อหรือรับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ รวมถึงผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มิได้มีการกำหนดว่าผู้บริโภคจะเป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่เพียงแค่บริโภคอาหารหรือเครื่องใช้เท่านั้น แต่หมายความถึงบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ด้วย สำหรับกฎหมายต่างประเทศ ก็ได้มีการให้ความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคของตน โดยการกำหนดความหมายของแต่ละประเทศจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศของตน ดังนั้นเมื่อผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าแล้วมีผลกระทบต่อสิทธิในด้านความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และอาจกระทบต่อสิทธิในเรื่อง อื่นๆ ที่สืบเนื่องมาจากการบริโภค ซึ่งบุคคลอื่นจะมาล่วงล้ำหรือล่วงละเมิดไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความหมายและแนวคิดของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพื่อหาแนวทางในการนำมาพัฒนากฎหมายในประเทศไทย

2.1 ประวัติความเป็นมาของโทรศัพท์มือถือ

โทรศัพท์เคลื่อนที่ชนิดไร้สายระบบเซลลูลาร์หรือที่เรียกกันว่า โทรศัพท์มือถือ นั้น เพิ่งมีกำเนิดมาประมาณ 20 ปีมานี้ เมื่อเปรียบเทียบกับระบบโทรศัพท์ใช้สายซึ่งมีวิวัฒนาการมากกว่า 100 ปีแล้ว โทรศัพท์มือถือเป็นระบบที่มีวิวัฒนาการรวดเร็วมาก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ด้านอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ ซึ่งการพัฒนาของระบบโทรศัพท์มือถือนั้นมีการพัฒนาดังต่อไปนี้

การพัฒนากระบบโทรศัพท์มือถือในยุคที่ 1 (First Generation Analogue System) ในยุคที่ 1 นี้แบ่งได้เป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นการนำเอาเทคนิคของการมอดูเลต (Modulation) แบบ

อนาล็อกมาใช้ในย่านความถี่ 450 MHz ได้แก่ ระบบ MMT-450, RMTS และ C 450 (Cellular 450) ซึ่งตัวเครื่องโทรศัพท์มือถือในระบบนี้มีขนาดใหญ่ น้ำหนักมาก และไม่สะดวกต่อการใช้งานมากนัก จึงได้มีการพัฒนาไปสู่ช่วงที่ 2 ในช่วงที่ 2 นี้เป็นการนำเอาเทคนิคของการ มอทูลเลทที่ย่านความถี่ 800-900 MHz ได้แก่ ระบบ NMT-900, AMPS และ TACS ซึ่งระบบในช่วงที่ 2 นี้สามารถนำมาใช้กับชุมชน มีความจุสูง ตัวเครื่องโทรศัพท์มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบากว่าในช่วงที่ 1 ถึงแม้ว่าตัวเครื่องโทรศัพท์และระบบโทรศัพท์จะปรับปรุงแล้วก็ตามแต่ก็ยังเป็นระบบอนาล็อกอยู่ ทำให้มีสัญญาณรบกวนได้ง่าย และมีปริมาณช่องสัญญาณน้อย จึงได้มีการพัฒนาระบบโทรศัพท์ที่เข้าสู่ยุคที่ 2

การพัฒนาของระบบโทรศัพท์มือถือในยุคที่ 2 (Second Generation Digital Systems) การพัฒนาระบบในยุคนี้ เป็นการนำเอาเทคนิคของการมอทูลเลทแบบดิจิทัลมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโทรศัพท์มือถือทำให้ระบบโทรศัพท์มือถือมีระดับคุณภาพของสัญญาณดีขึ้น ปริมาณช่องสัญญาณเพิ่มมากขึ้น มีบริการเสริมต่างๆ และมีความเป็นส่วนตัวต่อผู้ใช้ รวมทั้งไม่สามารถถูกดักฟังได้ง่าย ในยุคที่ 2 นี้แบ่งได้เป็น 2 ช่วง ในช่วงแรกมีระบบที่ใช้กัน ได้แก่ ระบบ GSM, CDMA และ D-AMPS (Digital-AMPS) ในช่วงที่ 2 นี้เป็นการพัฒนาระบบให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีการใช้งานจำนวนมากในเมืองใหญ่ๆ โดยใช้ไมโครเซลล์ลูลาร์ หรือใช้เทคโนโลยี PCS ระบบที่ใช้กันในช่วงนี้คือ DCS-1800, PHS และ DECT

การพัฒนาของระบบโทรศัพท์มือถือในยุคที่ 3 (Third Generation Mobile Communications System) เป็นระบบการสื่อสารไร้สายในอนาคต โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ ให้คนทั่วไปไม่ว่าจะอยู่ตามถนน ในป่าลึก หรือกลางทะเล ก็สามารถติดต่อกับผู้อื่นซึ่งอาจใช้อุปกรณ์ผ่านสายหรือไร้สาย การสื่อสารไร้สายจะมีใช้ทั้งภายในอาคารด้วย ผู้ใช้เพียงพกอุปกรณ์สื่อสารขนาดเล็กเพื่อติดต่อด้วยเสียง หรือสามารถใช้คอมพิวเตอร์กระเป๋าหิ้วในการรับส่งข้อมูลกับคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ เมื่อต้องการออกปฏิบัติงานนอกสถานที่ได้ จุดมุ่งหมายนี้จะเป็นจริงได้ก็ด้วยมาตรฐานทางเทคนิค เพียงมาตรฐานเดียวที่มีการใช้งานทั่วโลก ซึ่งนำไปสู่ความคิดของการพัฒนาระบบ IMT-2000 หรือที่แต่เดิมเรียกว่า FPLMTS สำหรับเปิดให้บริการในต้นศตวรรษที่ 21 ระบบ ITM-2000 นั้น เป็นชื่อตามมาตรฐานของ ITU ในปัจจุบันนี้หลายประเทศทั่วโลกกำลังพัฒนาและเตรียมนำเสนอมาตรฐานให้กับ ITU พิจารณาสำหรับกำหนดให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งขณะนี้กลุ่มยุโรปได้นำเสนอมาตรฐานในชื่อของระบบ UMTS โดยมีหน่วยงานที่กำกับในการพัฒนาและกำหนดมาตรฐานของ UMTS คือ UTSI¹ ในระบบการสื่อสารไร้สายในยุคนี้จะไม่ใช้คำว่า “ระบบ

¹ ยุทธนา สีลาศวัฒน์กุล. (2542). ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ของโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศ ช่วงปี พ.ศ.2535-2540. หน้า 35-40.

โทรศัพท์มือถือ ยุคที่ 3” เพราะการสื่อสารไร้สายยุคนี้ เป็นได้ทั้งโทรศัพท์มือถือ การสื่อสาร ข้อมูล และภาพมัลติมีเดีย ดังนั้นจึงเรียกว่า การสื่อสารไร้สายยุคที่ 3

โทรศัพท์มือถือที่ให้บริการในประเทศไทย มีอยู่หลายระบบ โดยอยู่ในความดูแลของ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งระบบอนาล็อก ประกอบด้วยระบบ MMT 470 ระบบ NMT 900 และระบบ AMPS 800A/B ส่วนระบบดิจิทัล ประกอบด้วยระบบ GSM 900 และระบบ PNC 1800

ปัจจุบันระบบโทรศัพท์มือถือที่เปิดให้บริการในประเทศไทยมีทั้งหมด 5 ระบบ จากผู้ ให้บริการทั้งสิ้นจำนวน 5 ราย โดยแต่ละระบบมีจำนวนเลขหมายเปิดให้บริการดังนี้ (องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย 2544)

- 1) องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ท.ศ.ท.) เปิดให้บริการระบบโทรศัพท์มือถือ ระบบเอ็นเอ็มที 470 เมกกะเฮิร์ต
- 2) การสื่อสารแห่งประเทศไทย (ก.ส.ท.) เปิดให้บริการระบบโทรศัพท์มือถือระบบ ซีดีเอ็มเอ 800 และระบบแอมป์ 800A
- 3) บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) เปิดให้บริการระบบ โทรศัพท์มือถือ 2 ระบบ คือ ระบบเอ็นเอ็มที 900 เมกกะเฮิร์ต และในระบบจีเอสเอ็ม 900
- 4) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) เปิดให้บริการระบบ โทรศัพท์มือถือ 2 ระบบ คือ ระบบแอมป์ 800B เมกกะเฮิร์ต และระบบพีซีเอ็น 1800 เมกกะเฮิร์ต
- 5) บริษัท ดิจิตอลโฟน จำกัด (มหาชน) เปิดให้บริการระบบโทรศัพท์มือถือในระบบ พีซีเอ็น 1800 เมกกะเฮิร์ต แต่จะให้บริการโรมมิ่ง (Roaming) ในระบบจีเอสเอ็ม 900 เมกกะเฮิร์ต ในกรณีที่เครื่องลูกข่ายไม่สามารถรับสัญญาณจากระบบพีซีเอ็น 1800 เมกกะเฮิร์ตได้

2.1.1 ประวัติและแนวคิดของความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ปัจจุบันกฎหมายได้พัฒนาขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งมีกำเนิดมาจาก สมมติฐานภายใต้หลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า บุคคลสองฝ่าย คือฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจฝ่ายหนึ่ง กับฝ่ายผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่ง ต่างมีฐานะทางเศรษฐกิจและพลังการต่อรองไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้ รัฐต้องออกกฎหมายขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

แต่เดิมแนวความคิดในทางเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez Fair) เห็นว่า รัฐไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการค้า โดยถือว่ารัฐควรมีแต่หน้าที่ในด้านการต่างประเทศและรักษาความสงบให้แก่ประชาชนเท่านั้น การประกอบธุรกิจเป็นเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชน จึงควรให้ประชาชนทุกคนมีอิสระที่จะทำสัญญาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ (Freedom of Contract) ซึ่งเมื่อได้ตก

ลงกันเช่นไรแล้วก็ควรที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญาได้อย่างเคร่งครัด ดังนั้นเมื่อผู้บริโภครซื้อสินค้าแล้วสินค้านั้นชำรุดบกพร่องก็เป็นเรื่องที่คุณซื้อเองจะต้องรับภาระในความเสียหายนั้น เนื่องจากคุณเป็นผู้เลือกซื้อสินค้านั้นเอง ซึ่งหลักนี้เรียกว่า “หลักผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor)² เป็นหลักที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมระบบการผลิตในสมัยดั้งเดิมเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกผู้ซื้อหรือผู้บริโภคฟ้องร้อง แต่หลักดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากหลักดังกล่าวไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้เนื่องจากได้มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาผลิตสินค้าทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบสินค้าว่ามีความปลอดภัยหรือไม่ จึงทำให้ผู้บริโภคอยู่ในฐานะเสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่จะทราบภาวะตลาดและความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าหรือบริการต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง หลักผู้ซื้อต้องระวังไม่สามารถช่วยให้ผู้ป้องกันตนเองให้พ้นจากความเสียหายในการบริโภคได้ ประกอบกับระบบการซื้อขายในตลาดมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสินค้าที่ผลิตออกมาขายสู่ตลาดนั้นก็ผ่านผู้ขายหลายต่อหลายทอด มีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายทอด ทำให้ผู้ที่เป็นคู่สัญญากับผู้บริโภคจึงมักเป็นพ่อค้าปลีกที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่มีกำลังทรัพย์น้อย ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคจึงอยู่ในฐานะเสียเปรียบ เพราะไม่สามารถตรวจสอบและระมัดระวังก่อนการซื้อสินค้าได้ หลักผู้ซื้อต้องระวังจึงไม่สามารถให้ความคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้บริโภคได้ ทำให้แนวความคิดเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเปลี่ยนไปเป็น “หลักผู้ขายต้องระวัง” (Caveat Venditor) คือ ผู้ขายมีหน้าที่ต้องระวัง เช่น วิทยุชุมชนธรรมดาว่าของที่ขายไปนั้นจะไม่เป็นอันตรายแก่ผู้ซื้อ หน้าที่ของผู้ขายก็เช่นเดียวกันกับแพทย์ผู้รักษาคนไข้ หรือผู้รับจ้างอื่นๆ⁴ ต่อมาศาลได้ขยายหลักกฎหมายดังกล่าว โดยศาลใช้หลักคำรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หรือคำรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) มาเป็นเงื่อนไขของสัญญาซื้อขาย ทำให้ผู้ขายมีหน้าที่รับประกันต่อผู้ซื้อสินค้าไปจากคนเท่านั้น⁵ ตามหลัก Privity of Contract และในภาวะที่ผู้บริโภคต้องอยู่ในฐานะเสียเปรียบดังกล่าวทำให้เกิดหลักความรับผิดชอบที่

² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2521). “การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค.” วารสารนิติศาสตร์
ธรรมศาสตร์, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2. หน้า 245-249.

³ มานิตย์ วงศ์เสรี. (กันยายน-ตุลาคม 2528). “ลักษณะเฉพาะบางประการของกฎหมายคุ้มครอง
ผู้บริโภค.” ดุลพาห, ปีที่ 32, เล่มที่ 5. หน้า 27.

⁴ วงษ์ วีระพงศ์. (2508, มกราคม). “ความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้า.” ดุลพาห, ปีที่ 12, เล่ม 1.
หน้า 27.

⁵ อนันต์ จันทโรภากร. (2547). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่
ขาดความปลอดภัย. หน้า 22.

เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา⁶ และพัฒนาต่อมาในประเทศอังกฤษ และในทวีปยุโรป โดยได้อาศัยทฤษฎีทางกฎหมายหลายทฤษฎี อาทิ ความรับผิดทางละเมิด ความรับผิดทางสัญญา ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) หรือ ความรับผิดอย่างสมบูรณ์ (Absolute Liability) โดยกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ได้นำทฤษฎีเหล่านี้มาผสมผสานกันเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

สำหรับความรับผิดทางละเมิดในกรณีความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า (Product Liability) นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการฟ้องร้องให้รับผิดอันเนื่องมาจากความประมาทเลินเล่อ (Negligence) ซึ่งข้อจำกัดในการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยในคดี Product Liability ก็คือ ข้อมูลการผลิตที่มีความซับซ้อน ประกอบกับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ดังนั้นข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตส่วนอยู่ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ อีกทั้งระบบการตลาดที่สินค้าผ่านคนกลางมาเป็นทอดๆ จนกว่าจะมาถึงผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ทำให้ผู้เสียหายไม่อาจทราบข้อมูลขั้นตอนการผลิตได้ ทั้งไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง หรือเกิดจากสินค้านั้นขาดความปลอดภัย ซึ่งเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของจำเลย ประเทศส่วนใหญ่ใช้หลักกฎหมายพยานที่เรียกว่า Res Ipsa Loquitur โดยถือว่าจำเลยประมาทเลินเล่อและภาระการพิสูจน์ก็ตกแก่ฝ่ายจำเลย ซึ่งจะต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อ และความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายไม่ได้เกิดจากสินค้าของตน

ดังนั้นหลักความรับผิดที่เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง หรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงมีแนวคิดพื้นฐานมาจากทั้งความรับผิดทางสัญญาและความรับผิดทางละเมิด โดยการกำหนดความรับผิดในลักษณะที่เป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของความรับผิดทั้งสองประการ โดยให้สิทธิเรียกร้องแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่สัญญากับจำเลย และนำความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้เพื่อกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลยอีกต่อไป ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ใช้สินค้านั้นมากยิ่งขึ้น

⁶ Mathias Reimann. (2003, Fall). "Liability for Defective Products at The Beginning of The Twenty First Century: Emergence of A Worldwide Standard?." **American Journal of Comparative Law**. Uppage.

2.1.2 ความหมายของคำว่าโทรศัพท์มือถือ

โทรศัพท์มือถือ (Mobile Telephone) คือโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อสื่อสาร (Communication) ได้โดยไม่ต้องมีสายโทรศัพท์ หรือที่เรียกว่า “ไร้สาย (Wireless)” โดยใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นตัวนำส่งสัญญาณ⁷

ในประเทศไทยได้มีการให้บริการโทรศัพท์มือถือ เรียกว่าบริการ วิทยุโทรคมนาคม เมื่อปี พ.ศ.2520 โดยการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ได้นำระบบ แลนด์โมบาย (Land Mobile Telephone System) มาใช้ โดยมีความถี่ย่าน ยูเอชเอฟ (337-359 เมกะเฮิร์ตซ์) การให้บริการก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ที่ได้พัฒนานำโทรศัพท์มือถือระบบเซลลูลาร์มาใช้ ต่อมาในปี พ.ศ.2527 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ได้บรรจุแผนการให้บริการโทรศัพท์มือถือไว้ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2535 โดยใช้โทรศัพท์มือถือระบบเซลลูลาร์ ความถี่ย่าน 470 เมกะเฮิร์ตซ์

ความต้องการในการใช้โทรศัพท์มือถือในประเทศไทยยังคงสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ประชาชนที่ต้องใช้มือถือมีมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโทรศัพท์มือถือสามารถตอบสนองความต้องการได้ในระดับหนึ่ง และยังให้ความสะดวกในการติดต่อกันได้โดยไม่ต้องมานั่งรอที่สำนักงาน ที่บ้าน หรือที่อื่นๆ เนื่องจากสามารถใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อสื่อสารกันได้ไม่ว่าจะกำลังเคลื่อนที่หรือไม่ก็ตาม ในประเทศไทยมีระบบการสื่อสารมากระบบ เมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งจะมีการใช้ระบบการสื่อสารอย่างมากที่สุดเพียง 2 ระบบ ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้ในระบบที่เหมาะสมและเป็นที่น่าสนใจได้ แต่ทำให้เกิดการแข่งขันสูงมาก โดยเฉพาะระหว่างสองหน่วยงานที่เป็นของรัฐบาล คือ องค์การโทรศัพท์ฯ และการสื่อสารฯ รวมถึงบริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐบาลตลอดจนผู้ที่เป็นตัวแทนจำหน่ายโทรศัพท์มือถือ และระหว่างบริษัทผู้ค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อย การเข้ามาในตลาดของโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบใหม่ หรือระบบดิจิทัล ย่อมต้องไปกระทบต่อความต้องการที่จะเกิดขึ้น ในตลาดที่เป็นระบบอะนาล็อก หรือระบบที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันอย่างแน่นอน⁸

ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดเสรีในปัจจุบัน ผู้ผลิตจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานหลายด้าน เช่น ความต้องการของตลาด ประสิทธิภาพ ความปลอดภัย อายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนการผลิต กฎระเบียบภายในประเทศ และข้อกำหนดเฉพาะของประเทศคู่ค้า เป็นต้น นอกเหนือจากมาตรฐานคุณภาพสินค้า และมาตรฐานความปลอดภัยแล้ว

⁷ ยังเอ็กเซคคิวทีฟ. (2532, 31 พฤษภาคม). โทรศัพท์เคลื่อนที่. ยังเอ็กเซคคิวทีฟ. หน้า 12.

⁸ วิชัย ณรงค์. (2544). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับรถ. หน้า 25-27.

ประเทศต่างๆ ได้ให้ความสนใจต่อปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้มีการปรับปรุงเพื่อเปลี่ยนสินค้าให้เป็น “ผลิตภัณฑ์สะอาด” เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดเสรีได้ และเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2544 คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป ได้มีมติเห็นชอบด้วยร่างระเบียบว่าด้วยเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Waste Electrical Electronic Equipment หรือ WEEE) ซึ่ง WEEE มีวัตถุประสงค์เพื่อวางมาตรการในการป้องกันการเพิ่มปริมาณของซากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการนำชิ้นส่วน วัสดุกลับคืน และการใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ โดยผ่านระบบการรับคืน และการจัดเก็บรวบรวมของผู้ผลิตเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการกำจัดซาก ระเบียบนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักความรับผิดชอบของผู้ผลิต โดยสหภาพยุโรปใช้วิธีกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ในการจัดการเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์และกำหนดเป้าหมายขั้นต่ำในการนำวัสดุกลับคืน การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยกลไกตลาดเป็นเครื่องมือในการบังคับให้ผู้ผลิตหากกลยุทธ์ในการจัดการกับซากผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุ ที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าที่สุด โดยการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการทั้งหมด ซึ่งในระบบนี้ได้รวมถึงโทรศัพท์มือถือด้วย

2.1.3 ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Product)

ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Product) หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรือ อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือ การออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

ความเสียหายต่อจิตใจ หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน⁹

ความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเรื่องทรัพย์สินที่ขายมีความเสียหายในเนื้อหาผิดไปจากสภาพปกติของทรัพย์สิน ซึ่งในเรื่องความชำรุดบกพร่องและความสำคัญผิดในคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นเป็น

⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, มาตรา 4.

เรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของทรัพย์สิน เช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่า กรณีความชำรุดบกพร่องนั้นจำกัดเฉพาะกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายมีสภาพผิดไปจากสภาพปกติ เพราะมีความเสื่อมเสียแฝงอยู่

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือที่เรียกกันว่า “Product Liability Act” ขึ้นใช้ในประเทศไทยนั้นมีที่มาจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายดังกล่าวขึ้นในประเทศไทย เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นมาตรการป้องกันการผลิต การนำเข้า หรือการจำหน่ายสินค้าที่เป็นอันตราย อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ¹⁰ โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

- 1) การกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ตนผลิต หรือนำเข้าเพื่อจำหน่าย ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม
- 2) กำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้พิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน
- 3) กำหนดอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายให้แตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- 4) กำหนดให้การฟ้องคดีได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องคดีแทนได้¹¹

2.1.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคเกิดขึ้นมาจากสมมติฐานภายใต้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า ผู้ประกอบการธุรกิจและบริษัทยักษ์ใหญ่ต่างมีฐานะทางเศรษฐกิจและอำนาจในการต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal Bargaining Power) จึงมีการสร้างมาตรการป้องกันและเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ซึ่งมาตรการเหล่านี้มีการนำเอาทฤษฎีกฎหมายมาใช้หลายทฤษฎี ได้แก่ การไม่ให้ความสำคัญกับหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) หรือหลักเสรีภาพใน

¹⁰ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2546, ธันวาคม). “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 33, ฉบับที่ 4. หน้า 680.

¹¹ แหล่งเดิม. หน้า 681.

การทำสัญญา (Freedom of Contract) ด้วยเหตุที่ทฤษฎีดังกล่าว เหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีอำนาจ ต่อรองที่เท่าเทียมกัน และมีระบบการค้าที่แข่งขันกันค่อนข้างสมบูรณ์

ส่วนทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา (Privity of Contract) เป็นผลสืบเนื่องมาจากการมี เสรีภาพในการทำสัญญานั้น จะมีสามารถใช้บังคับอย่างเป็นทางการได้ก็แต่ในกรณีที่คู่สัญญา มีความสามารถในการต่อรองที่เท่าเทียมกัน แต่กรณีของผู้บริโภคนั้น ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องบริโภค สินค้าหรือบริการ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางสัญญาเสมอไป เนื่องจากการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับ เงื่อนไขในสถานะทางสังคม ความสามารถของบุคคล หรือข้อตกลงในทางนิติกรรมสัญญา เพราะฉะนั้นทฤษฎีความรับผิดในความเสียหายที่ต้องอาศัยความผูกพันทางสัญญาที่กฎหมายรับรอง จึงเป็นอุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีใช้กรณีในสัญญา ดังนั้นจึงมีการสร้างทฤษฎีที่ก่อตั้ง สิทธิในการที่จะได้รับชดใช้เยียวยาเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคโดยไม่คำนึงถึงหลัก ความสัมพันธ์ทางสัญญา

ต่อมาได้มีการนำเอาทฤษฎีความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) ในทางละเมิดมา ใช้และได้รับการยอมรับมากขึ้น สำหรับความเสียหายในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มี การผลิตที่สลับซับซ้อน เพราะผู้ใช้ไม่อาจพิสูจน์ถึงเหตุแห่งความเสียหายได้ว่า เป็นความผิดพลาด ของผู้ใด เหตุผลสำคัญที่มีการนำเอาทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดมาปรับใช้ในกรณีการ ชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการบริโภค ก็คือเรื่องภาระการพิสูจน์นั่นเอง¹² ดังนั้น หลักการ หรือทฤษฎีทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจึงอาศัยทฤษฎีทางกฎหมายที่ว่าด้วยความรับผิดทั้ง หลักความรับผิดในทางสัญญาและหลักความรับผิดในทางละเมิดหลายทฤษฎี ได้แก่

2.1.4.1 ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability Theory)

ความรับผิดทางสัญญา หลักที่ว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง ของทรัพย์สินที่ขายเป็นหลักกฎหมายที่ยอมรับกันทั่วโลก และเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญต่อ ความคล่องตัวและความมั่นคงทางการค้าพาณิชย์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างยิ่ง¹³

ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญานี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมาย 2 ประการ ประกอบกัน ได้แก่ หลักความรับผิดในคำรับประกัน (Warranty) กับหลักว่าด้วยความสัมพันธ์ทาง สัญญา (Privity of Contract) กล่าวคือ

¹² วิชัย ธีญญาพาณิชย์. (2539). ปัญหาการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522. หน้า 11-13.

¹³ กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2542, ธันวาคม). ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร พ.ศ.2532 เรื่องความรับผิดเพื่อ ชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย. หน้า 1.

1) หลักความรับผิดในคำรับประกัน¹⁴

คำรับประกันสินค้า (Warranty) หมายถึง ข้อความใดๆ ที่แสดงถึงการรับรองข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสินค้าว่าจะเป็นไปตามข้อความนั้น ๆ ผู้ประกอบธุรกิจที่แสดงข้อความยอมรับผิดหากมิได้เป็นไปตามคำรับรองนั้น ซึ่งหลักคำรับประกันนั้น แบ่งออกเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้งกับการรับประกันโดยปริยาย

การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายหรือผู้ผลิตได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาหรือวิธีอื่นใด และถ้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมิได้เป็นไปตามที่แสดงไว้ ผู้ซื้อหลงเชื่อผู้ขายและ ผู้ซื้อ ได้รับความเสียหายหรือบาดเจ็บจากการหลงเชื่อนั้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายได้โดยตรงจากผู้ขายตามสัญญา¹⁵

การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายพึงมีต่อผู้ซื้อ แต่ไม่ได้แสดงออกโดยชัดแจ้ง เป็นการรับประกันที่มีกฎหมายรับรองและสร้างภาระความรับผิดให้แก่ผู้ขายว่าได้รับรองหรือรับประกันไว้เช่นนั้น แม้ว่าผู้ขายอาจไม่ได้รับรองเลยก็ตาม กล่าวคือ การรับประกันโดยปริยายย่อมมีอยู่แม้ผู้ขายจะมีได้ตกลงด้วยก็ตาม เพราะกฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เช่น การรับประกันเรื่องกรรมสิทธิ์ (Warranty of Title) กล่าวคือ ผู้ขายรับรองว่าตนมีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อหากโอนไม่ได้ผู้ขายยินยอมรับผิดทุกประการ เรื่องการรับประกันภาระติดพัน (Warranty against Encumbrances) โดยผู้ขายรับรองว่าตนมีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อ หากโอนไม่ได้ผู้ขายยินยอมรับผิดทุกประการ เรื่องการรับประกันภาระติดพัน (Warranty against Encumbrances) โดยผู้ขายรับรองต่อผู้ซื้อสินค้าว่าสินค้านั้นปลอดภาระติดพันใดๆ ทั้งสิ้น เรื่องการรับประกันการใช้สอยสินค้าให้สมประโยชน์ตามความมุ่งหมายโดยเฉพาะ (Warranty of Fitness for a Particular Purpose) และการรับประกันเรื่องการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์ตามวิสัยของการใช้ทั่วไป (Warranty of Merchantability)

2) หลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract)

หลักความสัมพันธ์ทางสัญญา เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญหลักหนึ่งของหลักความรับผิดในทางสัญญา ซึ่งถือว่าเฉพาะคู่กรณีในสัญญาเท่านั้นที่จะเรียกร้องให้รับผิดต่อกันได้บุคคลอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นคู่สัญญาด้วยไม่อาจเรียกร้องให้มีการรับผิดโดยอาศัยมูลเหตุแห่งสัญญาได้

¹⁴ หลักความรับผิดในคำรับประกันนี้ จะกล่าวโดยละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป.

¹⁵ ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. (2524, มีนาคม). ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการผลิต.

เลย กรณีของการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบในทางสัญญา ยังคงตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ทั้งที่โดยสภาพของการบริโภคสินค้าและบริการ ผู้บริโภคมักไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการโดยตรง ดังนั้น จึงไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันและเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ

หลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of contract) จึงเป็นอุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายให้กับผู้บริโภคซึ่งมิได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการ โดยอาศัยมูลสัญญาได้¹⁶ อย่างไรก็ตามก็ดีหลักดังกล่าวได้มีการผ่อนคลายลงไปบ้าง เช่น ยอมให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลอื่นซึ่งมิได้เป็นคู่สัญญาโดยตรงกับผู้ประกอบการ แต่เป็นบุคคลในครัวเรือน หรือแขกของผู้ซื้อซึ่งเป็นคู่สัญญาและเป็นที่คาดคิดว่าบุคคลเช่นนั้นอาจใช้ หรือได้รับผลจากสินค้า แต่ยังคงมีข้อจำกัด เช่น เฉพาะความเสียหายที่มีผลต่อร่างกายเท่านั้น¹⁷

2.1.4.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบในทางละเมิด (Tortious Liability Theory)

เดิมหลักทฤษฎีความรับผิดชอบในทางละเมิดของกฎหมายลักษณะละเมิดไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องร้องผู้ผลิต หรือเรื่องภาระการพิสูจน์ (Barden of Proof) โดยหลักความรับผิดชอบในทางละเมิดแต่เดิมเป็นการนำเอาหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) และหลักความผิดที่อยู่บนพื้นฐานความผิด (Liability base on Fault) มาใช้ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนกรณีการบริโภคสินค้าและบริการ จึงมีผลเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการมากกว่าคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหาย ทั้งนี้เพราะทัศนคติของสังคมในศตวรรษที่ 19 เห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป ซึ่งหลักการนี้ได้รับการยึดถือมากกว่าครึ่งศตวรรษ ต่อมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบการผลิตและการจำหน่ายสินค้าผู้บริโภคไม่อาจตรวจสอบสินค้าก่อนซื้อได้ ทำให้ผู้บริโภคอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ ทัศนคติของสังคมจึงเปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดให้ผู้ผลิตหรือแม้แต่ผู้ขายปลีกมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดกับผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) ด้วย เหตุผลเพราะผู้ผลิตเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าโดยตรงเมื่อสินค้าตกไปอยู่ในมือของผู้ซื้อและเกิดอันตรายขึ้น การไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ซื้อ ไม่ใช่เหตุผลที่จะยกเป็นข้อแก้ตัวให้หลุดพ้นความรับผิดได้

เรื่องภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof) แต่เดิมภาระการพิสูจน์ความผิดเป็นไปตามหลักความผิดที่อยู่บนพื้นฐานความผิด (Liability base on Fault) ซึ่งผู้เสียหายที่ได้รับความ

¹⁶ สุขุม สุกนิตย์. (2545). คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. หน้า 11.

¹⁷ วิชัย รัตนฤทธิชัย. (2539). ปัญหาการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522. หน้า 18-19.

เสียหายจะเป็นโจทก์ฟ้องเรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ผลิตรับผิดชอบและชดเชยเยียวยาความเสียหาย โดยผู้บริโภครู้หรือควรจะรู้ถึงความเสียหายจะมีภาระที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจมิได้ใช้ความระมัดระวังตามที่ตนมีหน้าที่ทำในระดับความระมัดระวังเช่นวิญญูชน กล่าวคือ กรณีฟ้องผู้ผลิต ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ผลิตไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามที่ตนมีหน้าที่ทำในระดับความระมัดระวังเช่นวิญญูชนจะพึงกระทำ และหากฟ้องผู้ขาย ต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ขายรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงอันตรายของสินค้า แต่มิได้บอกกล่าวแก่ผู้บริโภค โดยการนำสืบพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจนั้นไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากกระบวนการผลิตที่เริ่มตั้งแต่การออกแบบจนกระทั่งถึงการบรรจุหีบห่อและประทับตราสินค้าล้วนแต่อยู่ในการควบคุมของผู้ประกอบธุรกิจแต่ฝ่ายเดียว ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบและไม่อาจทราบข้อมูลได้

ดังนั้น เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องหรือเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศาลจึงได้มีการยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ในกรณีที่ผู้ผลิตใช้กลั่นแกล้งปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ตนผลิตขึ้น หรือไม่เปิดเผยถึงอันตรายที่ทราบอยู่แล้ว หรือปล่อยให้วัตถุอันตรายตกอยู่กับบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมวัตถุชิ้นได้โดยปลอดภัย หรือกรณีเป็นสินค้าที่โดยสภาพแล้วเป็นอันตราย (Inherently Dangerous) หรือมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอันตราย (Imminently Dangerous) ต่อชีวิตและสุขภาพ เช่น ยาพิษ หรือปืน เป็นต้น ในที่สุด คดี Macpherson v. Buick Motor Co. 217 N.Y. 382, 111 N.E. 1050 (N.Y. 1916) ศาลได้ยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ในการฟ้องคดีความรับผิดทางละเมิดโดยสิ้นเชิง โดยจำเลยต้องรับผิด หากศาลหาข้อเท็จจริงได้ว่า สินค้าที่ผลิตหรือจำหน่ายอาจก่อความเสียหายต่อโจทก์หรือบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในสถานะเดียวกับโจทก์ ประกอบกับความชำรุดบกพร่องของยานยนต์มีข้อจำกัดของการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลย จึงได้มีการนำหลักกฎหมายพยานหลักฐาน เรื่องการผลักระการพิสูจน์ (Res Ipsa Loquitur) มาปรับใช้กับกรณีการนำสืบพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจ โดยสันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำเลยประมาทเลินเล่อและผลักระการพิสูจน์ไปตกที่ฝ่ายจำเลยที่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อแต่หลักการดังกล่าวนี้เป็นเพียงการสันนิษฐานความผิดตามหลักความผิดตามข้อสันนิษฐานความผิด (Liability base on Presumption of Fault) เท่านั้น คือ ผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานได้ โดยอ้างเหตุต่างๆ เพื่อมายกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเหตุสุดวิสัยหรือความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้บริโภคเอง จึงเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องให้รับผิดโดยอาศัยมูลละเมิด

ทฤษฎีกฎหมายในทางละเมิด มีทฤษฎีดังนี้

1) ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk)

ทฤษฎีรับภัย เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิดตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองและชดเชยความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยไม่คำนึงถึงองค์ประกอบภายในด้านจิตใจของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายว่า ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่ถือหลักว่า เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจะต้องมีผู้ชดเชยความเสียหายนั้น กล่าวคือ “ผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายผู้นั้นต้องจ่าย” (He who breaks must pay.) เพราะถือว่า เมื่อได้กระทำการใดๆ ขึ้นแล้วย่อมต้องได้รับผลจากการกระทำของตน ทฤษฎีนี้ต่อมาได้พัฒนาเป็นทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

2) ทฤษฎีความผิด (Fault Theory)

ทฤษฎีความผิด เป็นทฤษฎีที่ได้พัฒนามาจากทฤษฎีรับภัย โดยประสงค์จะหาผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมารับผิดเป็นสำคัญ เพราะถือว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเป็นผู้ที่ประพฤติดีศีลธรรม อีกทั้งอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรี ที่ให้ความสำคัญในความเท่าเทียมกันแห่งสิทธิของบุคคลจนทำให้ระบบอุตสาหกรรมพัฒนาไปเป็นอย่างมาก ซึ่งผลจากหลักในทฤษฎีรับภัยที่ว่า ผู้กระทำต้องรับผิดแม้ปราศจากความผิด จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะทำให้ผู้ประกอบการไม่กล้าที่จะลงทุนดำเนินการในด้านอุตสาหกรรม และไม่กล้าที่จะผลิตสินค้าใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ ทฤษฎีนี้ถือหลักว่า ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหาย อันเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าหรือบริการก็ต่อเมื่อมีส่วนผิดในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการ โดยเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (Liability Based on Fault) และถือว่าผู้ประกอบการ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้ามีหน้าที่ต้องระมัดระวัง (Duty to Take Care) ในการผลิต จำหน่ายสินค้าและการให้บริการที่ได้มาตรฐานรวมทั้งในบางกรณีที่เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตราย ผู้ประกอบการ ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายยังต้องมีหน้าที่ให้คำแนะนำในการใช้สินค้าตลอดจนมีคำเตือนให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สินค้าหรือบริการนั้นๆ¹⁸ การเปิดโอกาสให้มีการพิสูจน์ความผิดทำให้ทฤษฎีความผิด (Fault Theory) ได้รับการยอมรับและถือเป็นทฤษฎีพื้นฐานของกฎหมายลักษณะละเมิดมาจนถึงปัจจุบัน¹⁹ นอกจากนี้พฤติกรรมของผู้ผลิตก็

¹⁸ คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2525). “ละเมิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย.” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 12, ฉบับที่ 4. หน้า 153.

¹⁹ สุขุม สุกนิษฐ์. (2532). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. หน้า 7-8.

ไม่ใช่สาเหตุโดยตรงที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ใช้สินค้าหรือบริการ เช่น คดี Winter bottom V. Wright (1842) ได้วินิจฉัยว่า ผู้บาดเจ็บหรือผู้เสียหาย ซึ่งมีผู้ใช้มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ผลิตสินค้าไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ จากผู้ผลิตได้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่า ความเสียหายนั้นจะเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือไม่ ซึ่งหลังจากคำพิพากษาดังกล่าว ศาลในสหรัฐอเมริกาได้นำไปเป็นแบบอย่าง และได้นำหลักดังกล่าวนี้ไปใช้ในคดีละเมิดด้วย โดยตีความว่า ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าหรือบริการจะฟ้องให้ผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ผลิตรับผิดชอบใช้ในค่าเสียหายไม่ได้ หากไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อกัน การตีความนี้ทำให้เกิดปัญหาในการเรียกร้องให้ชดใช้ความเสียหายแก่ผู้บริโภคและผู้ให้บริการที่ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก เพราะผู้ผลิตส่วนมากมักจะไม่มีนิติสัมพันธ์ใดๆ กับผู้บริโภค เนื่องจากวิถีทางการตลาดในการขายสินค้าหรือการให้บริการไปยังผู้บริโภคจะกระทำโดยผ่านคนกลางเสมอ ผู้บริโภคจึงไม่อาจฟ้องผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการให้รับผิดชอบใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าหรือบริการนั้นได้ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในระบบการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะไม่สามารถตรวจพบว่าสินค้าที่ซื้อนั้นชำรุดบกพร่องหรือไม่ ในขณะที่ซื้อสินค้าหรือก่อนจะบริโภคได้ ทำให้ทัศนคติทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้ผลิตผู้จำหน่ายหรือผู้ขายปลีก มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) ด้วย เพราะผู้ผลิตเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าโดยตรง การที่สินค้าตกไปอยู่ในมือของผู้ซื้อและเกิดอันตรายขึ้น แม้ผู้ผลิตจะไม่มีนิติสัมพันธ์กับ ผู้ซื้อก็ไม่ใช่สาเหตุที่จะยกขึ้นเป็นข้ออ้างเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิด ซึ่งกว่าที่ศาลจะยอมรับหลักที่ให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือจำหน่ายในทางละเมิด แม้จะไม่มีนิติสัมพันธ์กันอันเป็นการยกเว้นหลักในคดี Winter bottom V. Wright ได้นั้น ศาลได้ค่อยๆ ยอมรับเฉพาะในสินค้าบางประเภทก่อน โดยเริ่มจากสินค้าที่เป็นอันตรายโดยสภาพ (Inherently Dangerous Thing) เช่น ยา วัคซีนโรคที่เป็นอันตราย แล้วค่อยขยายไปถึงสินค้าทุกชนิดที่อาจเกิดอันตรายได้ ถ้าผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการประมาทเลินเล่อในการผลิตสินค้าขึ้น โดยสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ของตนโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ผลิตและผู้บริโภคจะมีนิติสัมพันธ์กันหรือไม่²⁰ หลักการดำเนินคดีโดยผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) แม้จะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการไม่มีนิติสัมพันธ์กันระหว่างคู่สัญญาทำให้ผู้บริโภคคนสุดท้ายไม่อาจฟ้องร้องต่อผู้ประกอบการ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายได้นั้น แต่ในการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิต ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการพิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้ผลิตมิได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตดังเช่นวิญญูชน

²⁰ Steven Emanuel Law Outlines. (1982). Torts Casebook Edition. **Keyed to Prosser Wade and Schwartz, Torts** (7th ed.). p.266.

พึงต้องกระทำ แต่หากเป็นการฟ้องให้ผู้ขายปลีกให้ต้องรับผิดชอบจะต้องนำสืบให้เห็นได้ว่าผู้ขายปลีกนั้นมีเหตุอันควรที่จะรู้ถึงอันตรายของสินค้านั้น แต่มิได้แจ้งให้ผู้บริโภคทราบ ซึ่งการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตนั้นกระทำได้ยาก เพราะกระบวนการผลิตทั้งหมดเป็นเรื่องที่อยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว ผู้บริโภคซึ่งเป็นเพียงประชาชนธรรมดาไม่อาจรู้ได้ อีกทั้งกระบวนการผลิตในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อน มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้การที่จะพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นเป็นผลมาจากขั้นตอนใดในการผลิต ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาผู้บริโภค โดยทั่วไปย่อมไม่สามารถพิสูจน์เองได้ หรือไม่สามารวจ้างผู้เชี่ยวชาญให้มาพิสูจน์ได้ เมื่อผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ความเสียหายเกิดจากความผิดของผู้ผลิต ศาลจึงไม่อาจพิพากษาให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบโดยอาศัยหลักในเรื่องละเมิดได้²¹ ซึ่งไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นจึงได้มีการนำหลักการหลักการการพิสูจน์ (Doctrine of Res Ipsa Loquitur) อันเป็นการแสดงถึง “สิ่งที่พิสูจน์ตัวของมันเอง” (The Thing Speaks for Itself) โดยถือเอาพยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) มาเป็นเครื่องสันนิษฐาน โดยการสันนิษฐานความผิด (Presumption of Fault) ของผู้ผลิต เพื่อให้ผู้ผลิตต้องพิสูจน์ว่าตนเองมิได้ประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้เพราะสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ผลิต หากผู้ผลิตได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการควบคุมการผลิต ผู้บริโภคย่อมไม่ได้รับอันตรายจากสินค้านั้น แต่การนำหลักเหตุการณ์ย่อมแจ้งอยู่ในตัว (Res Ipsa Loquitur) มาใช้นั้น โจทก์ยังต้องมีหน้าที่เบื้องต้นที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ไม่มีเหตุแทรกซ้อนเข้ามาในภายหลังที่สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นออกจากโรงงานผู้ผลิต หลักนี้ช่วยผ่อนคลายนัยปัญหาเรื่องภาระการพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ผลิต ซึ่งหลักดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยค่าเสียหายได้มากขึ้น

2.1.4.3 ทฤษฎีความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์

ทฤษฎีความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา และพัฒนาต่อมาในประเทศอังกฤษและบางประเทศในทวีปยุโรป โดยอาศัยทฤษฎีทางกฎหมายหลายทฤษฎีประกอบกันไม่ว่าจะเป็นความรับผิดในทางสัญญา ความรับผิดในทางละเมิด ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เพื่อใช้ในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค เดิมการฟ้องร้องให้รับผิดชอบในกรณีความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ไม่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ จึงต้องอาศัยกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิดมาปรับใช้

²¹ Dix W. Noel and Jerry J. Phillips. (1981). **Products Liability in a Nutshell** (2d ed.). pp. 28-31.

โดยการฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญา นั้น โจทก์ต้องมีฐานะเป็นคู่สัญญาจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องให้รับผิดชอบได้ ตามหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract)²² นอกจากนี้ แต่เดิมยังคงใช้หลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor) คือ ผู้ซื้อที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบสินค้าที่ทำการซื้อขายเอง หากตรวจตราไม่ดีแล้วพบความชำรุดบกพร่องก็ตกเป็นบาปเคราะห์ของผู้ขาย ซึ่งหลักนี้มีพื้นฐานมาจากหลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) และเสรีธุรกิจแบบเสรีนิยม (Liberalism) ที่ให้ความสำคัญต่อการเสรีภาพในการทำสัญญาของปัจเจกชน แต่ความคิดดังกล่าววางอยู่บนพื้นฐานที่ว่า บุคคลทุกคนมีฐานะที่เท่าเทียมกัน แต่ปัจจุบันอำนาจในการต่อรองของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีอำนาจในการต่อรองมากกว่าผู้บริโภค จึงทำให้แนวคิดทางกฎหมายของสัญญาซื้อขายได้เปลี่ยนแปลงไปเป็น “ผู้ขายต้องระวัง” (Caveat venditor) คือ ผู้ขายมีหน้าที่ต้องระวังอย่างวิญญูชนว่าของที่ขายจะไม่ใช่เป็นอันตรายแก่ผู้ซื้อ ต่อมาต้นศตวรรษที่ 20 ศาลได้ยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) เพื่อคุ้มครองบุคคลอื่นนอกจากคู่สัญญา ในกรณีที่เป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อบริโภค เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ยา เป็นต้น และพัฒนามาใช้กับสินค้าที่เป็นของใช้สำหรับร่างกายมนุษย์ด้วย (Intimate Bodily Use) เช่น เครื่องสำอาง รวมไปถึงโทรศัพท์มือถือด้วย

ส่วนความรับผิดในทางละเมิด เมื่อศาลได้ยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) และมีการนำเอาหลักกฎหมายที่เรียกว่า หลักการผลัดภาระการพิสูจน์ (Res Ipsa Loquitur) มาใช้ในคดีละเมิด ต่อมาศาลได้นำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้แก่ความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์เป็นครั้งแรกในคดี Green man v. Yuba Power Product, Inc. ซึ่งตัดสินว่า ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์นั้น เป็นความรับผิดโดยผลของกฎหมาย ไม่ใช่โดยผลของสัญญา และผู้ผลิตมีความรับผิดโดยเคร่งครัดทางละเมิด ถ้ารู้ว่าสินค้าที่ตนได้วางตลาดจะถูกนำไปใช้โดยไม่การตรวจสอบถึงความไม่ปลอดภัย และผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยจนทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งหลักความรับผิดในทางละเมิดโดยเคร่งครัดนี้ต่อมาได้ถูกพัฒนาเป็นหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability)

หลักความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ จึงมีแนวความคิดมาจากทั้งหลักความรับผิดทางสัญญาและความรับผิดในทางละเมิด พัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของความรับผิดทั้งสองประการ โดยให้สิทธิเรียกร้องแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่สัญญาและนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้เพื่อกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายใหม่ โดยผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งหลักความรับผิดตามแนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายและได้รับการพัฒนามาใช้กับความรับผิดในการผลิตและการ

²² คดี Winter bottom v. Wright. 10 M. & w. 109. (1842) ของประเทศอังกฤษ.

จำหน่ายสินค้า (Product Liability) โดยถือว่าภาระของความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องควรตกอยู่กับบุคคลที่อยู่ในฐานะที่จะควบคุมอันตรายและเป็นผู้ก่อความเสี่ยงภัยขึ้น โดยการนำสินค้าเข้าสู่ท้องตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา นักนิติศาสตร์และศาลได้นำเอาหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางละเมิดกับหลักความรับผิดชอบในการรับประกันซึ่งเป็นหลักในทางสัญญา มาประยุกต์เข้าด้วยกัน กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่บกพร่อง (Defective Product) โดยไม่ต้องคำนึงถึงความผิดและความสัมพันธ์ทางสัญญา ระหว่างผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย²³

หลักความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ มีจุดเด่นตรงที่ช่วยลดภาระการพิสูจน์ของ โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายลง เพราะไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจ ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายเพียงพิสูจน์ว่า ความเสียหายเกิดจากการบริโภคสินค้า ทั้งนี้มีเหตุผลสำคัญ 3 ประการ คือ²⁴

- 1) เพื่อผลักดันภาระในความเสียหายไปยังผู้ประกอบธุรกิจ เพราะผู้ประกอบธุรกิจอยู่ในฐานะที่สามารถดำเนินการเอาประกันภัยในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าได้มากกว่าฝ่ายผู้บริโภค
- 2) การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ย่อมเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบธุรกิจระมัดระวังในการผลิตและจำหน่ายสินค้าในครั้งต่อไปมากยิ่งขึ้น
- 3) ผู้เสียหายเป็นบุคคลทั่วไปไม่มีความรู้ในเรื่องของสินค้าที่มีความสลับซับซ้อนจึงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบถ้าเป็นฝ่ายที่ต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจ

2.1.4.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือ

โดยทั่วไปผู้บริโภคมักมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการชนิดแบบต่างคนต่างซื้อ ดังนั้นแม้จะเป็นฝ่ายที่มีจำนวนมาก แต่ก็มีความอำนาจในการต่อรองน้อยเมื่อเทียบกับฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า เนื่องจากสภาพของการทำธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนร่วมกัน แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลด้านธุรกิจกัน จึงทำให้มีโอกาสที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง นอกจากนั้นแล้วความล้มเหลวทางการตลาด สืบเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้บริโภคมีความเสียเปรียบมากขึ้น จนทำให้รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น

²³ วิชัย ชาญญาพาณิชย์. (2539). ปัญหาการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522. หน้า 28-29.

²⁴ คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2530). “ละเมิดในแวดวงคอมพิวเตอร์.” วารสารนิติศาสตร์, 17, 2. หน้า 42.

เดิมการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยนั้นมิได้มีกฎหมายแก้ปัญหาต่างๆ เป็นกรณีๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้หรือบริโภคสินค้า ซึ่งการคุ้มครองผู้บริโภคในอดีตที่ผ่านมาเน้นการกำหนดมาตรฐานและในบางกรณี ราคาของสินค้าและการควบคุมดูแลด้านฉลากและโฆษณา ซึ่งเป็นมาตรการที่เน้นทางด้านตัวสินค้า ซึ่งยังขาดกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของกระบวนการซื้อขายสินค้า เช่น การขายตรงหรือการเช่าซื้อ เป็นต้น การที่มีการบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 แสดงให้เห็นว่า มีการตื่นตัวในการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของกระบวนการซื้อขายสินค้าหรือบริการ ในส่วนของมาตรการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคในการใช้สินค้าหรือบริการ ผู้บริโภคสามารถทำการฟ้องร้องได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญาโดยผ่านคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้คณะกรรมการฯ มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการหรือข้าราชการสำนักงานฯ เพื่อดำเนินคดีทางแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการฯ มีอำนาจที่จะทำการฟ้องร้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย โดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด²⁵ เดิมสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นหน่วยงานเดียวที่สามารถทำการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคได้ แต่เนื่องจากมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้ระบุให้สมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าสามารถยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองสิทธิและอำนาจฟ้องตามมาตรา 41 ได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่เนื่องจากมิได้มีการร่างกฎกระทรวงว่าด้วยวิธีการและขั้นตอนในการขออำนาจฟ้องจนกระทั่งปี พ.ศ.2541 จึงมีสมาคมด้านการคุ้มครองผู้บริโภครายเดียวที่ได้รับสิทธิในการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคได้ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีเพียง 2 หน่วยงานที่สามารถทำการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคได้ แต่ก็ยังมีหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนอีกหลายแห่งที่รับเรื่องร้องเรียน เช่น ศูนย์ร้องเรียนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ศูนย์ร้องเรียนเรื่องราคาหรือการผูกขาดกรรมการค้าภายใน เป็นต้น ซึ่งจะให้คำปรึกษาแก่ผู้บริโภค เจรจากับผู้ประกอบการ และหาแนวทางแก้ไขที่ก่อให้เกิดประโยชน์ระหว่างทั้ง 2 ฝ่าย ในกรณีที่การเจรจาไม่สัมฤทธิ์ผล หน่วยงานเหล่านี้อาจช่วยเหลือในกระบวนการฟ้องร้องและดำเนินคดีด้วยก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันการฟ้องร้องโดยผู้บริโภคในประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อย เพราะกระบวนการฟ้องร้องใช้เวลานาน มีต้นทุนสูง และกฎหมายยังไม่ค่อยเข้าข้างผู้บริโภคเท่าไรนัก ทำให้ผู้บริโภคไม่มีความตื่นตัวในการที่จะแก้ไขปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น ภาระในการพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องเพื่อที่จะให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ

²⁵ ธรรมรัตน์ ลิมกุลพงษ์. (2545). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อขายและเช่าซื้อรถยนต์. หน้า 60.

2.2 ความรับผิดชอบสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Product)

จากแนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคทำให้เกิดมาตรการทางกฎหมายขึ้น เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เรียกว่า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Law) ซึ่งครอบคลุมถึงการคุ้มครองป้องกันมิให้ผู้บริโภคเสียเปรียบในด้านต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมในการซื้อขายและการบริโภคสินค้า หรือในการติดต่อกับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะด้านราคา คุณภาพ หรือปริมาณของสินค้า การทำสัญญา หรือการรับบริการด้านต่างๆ จากผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ การคุ้มครองเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้หรือบริโภคสินค้า ตลอดจนคุ้มครองถึงผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือบริโภคสินค้านั้นๆ นั่นคือ ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาและชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งก็คือหลักความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้า (Product Liability) นั่นเอง

ซึ่งจากหลักดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎเกณฑ์ความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้พัฒนา โดยอาศัยทฤษฎีทางกฎหมายที่ว่าด้วยความรับผิดชอบหลายทฤษฎี ทั้งในทางสัญญา ทางละเมิด และทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้ คือ

2.2.1 ความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability Approach)

ความรับผิดทางสัญญา หมายถึง เมื่อได้มีข้อตกลงกันไว้อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วคู่กรณีต้องปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นๆ ฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามย่อมจะต้องรับผิด (Responsa Bilite Contractuelle) ซึ่งหลักความรับผิดทางสัญญา จากหลักที่ว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายเป็นหลักกฎหมายที่ยอมรับกันทั่วโลก และเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญต่อความคล่องตัวและความมั่นคงทางการค้าพาณิชย์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างยิ่ง²⁶ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยวางหลักเกณฑ์ความรับผิดทางสัญญาซื้อขายไว้กว้างๆ ในมาตรา 472-474 โดยมาตรา 472 วางหลักไว้ว่า กรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายชำรุดบกพร่องผู้ขายต้องรับผิด และกำหนดข้อยกเว้นกรณีที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดไว้ในมาตรา 473 กับอายุความฟ้องร้องให้ผู้ขายต้องรับผิดตามมาตรา 474 แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดว่าอย่างไรเป็นกรณีชำรุดบกพร่อง และผู้ขายต้องรับผิดอย่างไรนั้นกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ ดังนั้นจึงอาจเกิดความสับสนในการใช้กฎหมายเพื่อปรับให้เข้ากับพฤติการณ์ได้

ความชำรุดบกพร่องกับเรื่องผิดสัญญานั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การผิดสัญญาเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ถูกต้องตามสัญญา แต่ทรัพย์สินที่ส่งมอบ

²⁶ กิตติศักดิ์ ปรกติ. เล่มเดิม. หน้า 1.

นั้นเสียหายและมีสภาพผิดไปจากสภาพปกติของทรัพย์สินประเภทนั้นๆ ในกรณีที่ผู้ขายมิได้ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาหรือส่งมอบทรัพย์สินผิดไปจากที่ได้ตกลงไว้ในสัญญา เช่น ซื้อโทรศัพท์มือถือหนึ่งแล้ว ผู้ขายส่งมอบโทรศัพท์มือถือหนึ่งให้แต่เป็นเครื่องที่ลวดลายเสีย ดังนี้เป็นเรื่องที่ผู้ขายส่งมอบโทรศัพท์ ซึ่งมิคุณภาพด้อยกว่ามาให้ ดังนี้ไม่ใช่เรื่องความชำรุดบกพร่อง แต่เป็นเรื่องของการ ผิดสัญญา เพราะผู้ขายมิได้ส่งมอบทรัพย์สินที่ได้ตกลงซื้อขายกัน

2.2.1.1 ความบกพร่องซ่อนเร้นจากความรับผิดชอบทางสัญญา

ความบกพร่องซ่อนเร้นจากความรับผิดชอบทางสัญญานั้น เกิดจากสินค้านั้นเกิดความชำรุดบกพร่อง ซึ่งเป็นเรื่องทรัพย์สินที่ขายมีความเสื่อมเสียในเนื้อหาผิดไปจากสภาพปกติของทรัพย์สิน ซึ่งในเรื่องความชำรุดบกพร่องและความสำคัญผิดในคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของทรัพย์สินเช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่ากรณีความชำรุดบกพร่องนั้นจำกัดเฉพาะกรณีทรัพย์สินที่ขายมีสภาพผิดไปจากสภาพปกติ เพราะมีความเสื่อมเสียแฝงอยู่ ส่วนในเรื่องความสำคัญผิดนั้นเป็นกรณีที่ทรัพย์สินนั้นมีสภาพปกติ แต่มีคุณสมบัติที่ต่างไปจากที่ผู้ซื้อเข้าใจ²⁷ กรณีที่ทรัพย์สินที่ขายเสื่อมคุณค่า เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งใช้ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา โดยที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า เช่น ในกรณีที่ความเสื่อมคุณค่านั้นมิได้เกิดมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า หรือไม่ได้เป็นเพราะความชำรุดของทรัพย์สินที่จะขาย แต่เป็นเพราะผู้ขายส่งทรัพย์สินผิดประเภท ดังนั้นจึงไม่ใช่กรณีที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง

ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง ก็คือ การที่ทรัพย์สินนั้นมีสภาพต่างจากสภาพที่ควรจะเป็นตามความมุ่งหมายของสัญญาหรือไม่นั้นเป็นไปตามความมุ่งหมายที่จะให้ทรัพย์สินนั้นเป็นปกติ ดังนั้นการที่จะพิจารณาว่า สินค้านั้นชำรุดบกพร่องหรือไม่ไม่ใช่พิจารณาว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องในตัวของมัน แต่เพราะสินค้านั้นไม่ได้มาตรฐานตามความมุ่งหมายของสัญญา ดังนั้นเกณฑ์ที่จะใช้พิจารณาตัดสินว่าสินค้านั้นเป็นสินค้านั้นที่ชำรุดบกพร่องหรือไม่ จึงอยู่ที่ว่าสินค้านั้นมีความเสื่อมเสียในเนื้อหาหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าสินค้านั้นเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญาหรือมุ่งหมายตามประโยชน์ที่จะใช้ทรัพย์สินนั้นตามปกติหรือไม่ต่างหาก เมื่อการซื้อขายมีข้อตกลงเกี่ยวกับคุณสมบัติของทรัพย์สินที่ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายนั้นขาดคุณสมบัติที่ตกลงกัน แม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะปราศจากความเสื่อมเสียในเนื้อหา หรือแม้ว่าทรัพย์สินจะตรงตามคำพรรณนาก็ตาม เช่น ซื้ออะไหล่รถซึ่งผลิตเลียนแบบของแท้ โดยผู้ขายแนะนำว่าราคาถูกกว่าและใช้แทนกันได้ แต่ว่าอะไหล่ที่ซื้อนั้นใช้ได้เฉพาะกับรถยี่ห้อบางรุ่น และใช้กับรถของผู้ซื้อไม่ได้ หรือ

²⁷ แหล่งเดิม. หน้า 42.

ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังนี้แม้ทรัพย์สินที่ซื้อจะไม่มีสภาพเสื่อมเสียเลย แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นขาดคุณสมบัติบางอย่างเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายแล้ว ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบ ส่วนในกรณีสัญญาซื้อขายทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เราอาจแยกข้อแตกต่างระหว่างกรณีความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องกับการไม่ชำระหนี้ออกจากกันได้ อย่างชัดเจน ถ้าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ตกลงกันแต่ทรัพย์สินนั้นมีคุณสมบัติต่างจากที่จะพึงมีตามสัญญา ก็เป็นเรื่องชำระคบกพร่อง แต่ถ้าผู้ขายไม่ส่งมอบหรือส่งมอบทรัพย์สินอื่น ก็เป็นเรื่องไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ซึ่งมีอายุความฟ้องคดีต่างกัน กล่าวคือ ในเรื่องชำระคบกพร่อง อายุความ 1 ปี นับแต่พบเห็นความชำระคบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 แต่ในเรื่องไม่ชำระหนี้ อายุความเป็นไปตามหลักทั่วไปเรื่องอายุความใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/30 คือ 10 ปี และในกรณีความสำคัญผิดในคุณสมบัติ โดยปกตินับเป็นสาระสำคัญอาจเป็นเรื่องชำระคบกพร่อง แต่ได้รับความคุ้มครองกว้างขึ้น เพราะขอบเขตความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องเป็นคุณแก่ผู้ซื้อมากกว่าการกลับสู่สถานะเดิมตามหลักการบอกล้างโมฆียกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 176 วรรคแรก เช่น ตกลงซื้อภาพวาดซึ่งคู่สัญญาเข้าใจว่า เป็นภาพวาด ปีศาจโซ่ แต่ที่จริงเป็นภาพที่มีผู้ลอกเลียนขึ้น ดังนี้ผู้ขายต้องรับผิดชอบชำระคบกพร่องในกรณีเช่นนี้ผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบเพื่อความปลอดภัยอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษแก่ผู้ซื้อ เช่น การขาดค่าอะไรที่ควรจะได้ อีกด้วย ถ้าผู้ขายได้คาดเห็นหรือควรคาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นก่อนแล้ว ผู้ซื้อย่อมเรียกค่าเสียหายได้เพียงเฉพาะเพื่อทดแทนการกลับคืนสู่ฐานะเดิม

2.2.1.2 หลักความรับผิดทางสัญญา

หลักความรับผิดทางสัญญา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายสองประการ ประกอบกัน คือ หลักว่าด้วยความรับผิดในคำรับประกันสินค้า (Warranty) และหลักว่าด้วยความสัมพันธ์ในทางสัญญา (Privity of Contract) ดังรายละเอียดดังนี้

1) หลักว่าด้วยความรับผิดในคำรับประกันสินค้า (Warranty)

คำรับประกันสินค้า (Warranty) หมายถึง ข้อความที่แสดงออกถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งผู้แสดงข้อความนั้นรับประกันว่าจะเป็นไปตามนั้น และยืนยันว่าหากไม่เป็นไปตามนั้นตนยินยอมจะรับผิดชอบ ดังนั้นคำรับประกัน จึงเป็นข้อสัญญาว่าจะรับผิดชอบหรือการรับประกันอย่างหนึ่ง โดยอาจเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้งหรือการรับประกันโดยปริยายก็ได้ ซึ่งตามคำอธิบายของอาจารย์วิชญ์ เครื่องงาม เห็นว่า หลักความรับผิดเพื่อความปลอดภัยชำระคบกพร่องตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472-474 ของไทย ก็คือหลักการรับประกัน (Warranty) ตามกฎหมายของต่างประเทศ²⁸

การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายหรือผู้ผลิตได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาหรือวิธีอื่นใด และถ้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมิได้เป็นไปดังที่แสดงไว้ ผู้ซื้อหลงเชื่อผู้ขายและผู้ซื้อได้รับความเสียหายหรือบาดเจ็บจากการหลงเชื่อนั้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายได้โดยตรงจากผู้ขายตามสัญญา²⁹

การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายพึงมีต่อผู้ซื้อ แต่ไม่ได้แสดงออกโดยชัดแจ้ง เป็นการรับประกันที่มีกฎหมายรับรองและสร้างภาระความรับผิดชอบให้แก่ผู้ขายว่าได้รับรองหรือรับประกันไว้เช่นนั้น แม้ว่าผู้ขายอาจไม่ได้รับรองเลยก็ตาม กล่าวคือ การรับประกันโดยปริยายย่อมมีอยู่แม้ผู้ขายจะมีได้ตกลงด้วยก็ตาม เพราะกฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เช่น การรับประกันเรื่องกรรมสิทธิ์ (Warranty of Title) กล่าวคือ ผู้ขายรับรองว่าตนมีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อ หากโอนไม่ได้ผู้ขายยินยอมรับผิดชอบทุกประการ เรื่องการรับประกันภาระติดพัน (Warranty against Encumbrances) โดยผู้ขายรับรองว่าตนมีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อ หากโอนไม่ได้ผู้ขายยินยอมรับผิดชอบทุกประการ เรื่องการรับประกันภาระติดพัน (Warranty against Encumbrances) โดยผู้ขายรับรองต่อผู้ซื้อสินค้าว่าสินค้านั้นปลอดภาระติดพันใดๆ ทั้งสิ้น เรื่องการรับประกันการใช้สอยสินค้าให้สมประโยชน์ตามความมุ่งหมายโดยเฉพาะ (Warranty of Fitness for a Particular Purpose) และการรับประกันเรื่องการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์ตามวิสัยของการใช้ทั่วไป (Warranty of Merchantability)

2) หลักว่าด้วยความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract)

หลักความสัมพันธ์ตามสัญญา (Privity of Contract) เป็นหลักเกณฑ์ที่มีความสำคัญในความรับผิดชอบทางสัญญา กล่าวคือ คู่กรณีที่จะเรียกร้องให้รับผิดชอบต่อกันได้ จะต้องมีความสัมพันธ์ในทางสัญญาต่อกัน มีผลทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าได้รับความเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญา หรือผิดคำรับประกันเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งการจะดำเนินคดีต่อผู้ขายจะต้องมีความสัมพันธ์ตามสัญญากับผู้ขายด้วย หรืออีกนัยหนึ่งต้องเป็นผู้ซื้อสินค้าจากผู้ขายโดยตรง แต่โดยปกติผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น อาจไม่ใช่ตัวผู้เสียหายเอง อาจเป็นคน

²⁸ วิษณุ เครืองาม. (2536). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. หน้า 271.

²⁹ ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. (2524, มีนาคม). ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการผลิต.

ในบ้าน ลูกจ้าง เป็นผู้ใช้สินค้านั้นแทน จึงขาดความสัมพันธ์ในทางสัญญากับผู้ขายหรือผู้ผลิต ทำให้ไม่สามารถที่จะเยียวยาความเสียหายตามหลักสัญญาได้³⁰ เพราะผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าไม่ใช่คู่สัญญากับผู้ขายหรือผู้ผลิต

2.2.2 ความรับผิดทางละเมิด (Negligence Liability Approach)

ความรับผิดทางละเมิดนั้น ถือว่าละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ทำละเมิดมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย จึงเป็นหน้าที่ที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย มิใช่เกิดจากข้อตกลงของคู่กรณี ต่างกับสัญญาซึ่งเป็นข้อตกลงของบุคคลสองคนเพื่อก่อความผูกพันระหว่างกันโดยเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย กฎหมายจึงรับรองว่าคู่กรณีมีอำนาจบังคับกันนั้นได้ เมื่อมีการล่วงละเมิดผิดหน้าที่ และเกิดความเสียหายขึ้นทำให้เกิดเป็นหนี้ ซึ่งจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นที่กฎหมายกำหนดไว้³¹

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ได้อธิบายว่าการกระทำที่เป็นผิดสัญญาอาจเป็นละเมิดในตัวเองก็ได้ ถ้าการกระทำนั้นละเมิดสิทธิเด็ดขาดของผู้อื่นด้วย³² ดังนั้นผู้ซื้อสินค้าสามารถฟ้องร้องผู้ขายหรือผู้ผลิตได้ตามกฎหมายลักษณะละเมิด หากสินค้าที่ซื้อมานั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ซื้อ ในการฟ้องร้องคดีตาม มาตรา 420 นั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายหรือ “Fault” อันเป็นความผิดของจำเลยนั่นเอง ซึ่งภาระการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อนั้นยุ่งยากมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายสินค้านั้นอยู่ในความรู้และความครอบครองของผู้ผลิตเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาก็ไม่ชัดเจนว่าจะลดภาระการพิสูจน์ของโจทก์โดยการนำหลักเหตุการณีย่อมแจ้งอยู่ในตัว (Res Ipsa Loquitur) ซึ่งให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือจะมีวิธีการที่จะลดภาระของโจทก์ในเรื่องภาระการพิสูจน์ โดยให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับจำเลยได้อย่างไร การพิจารณาความรับผิดในกฎหมายละเมิดของไทย แยกพิจารณาได้ 3 ประการคือ

³⁰ สุรศักดิ์ ต้นโสร้งประเสริฐ. (2533). สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น. หน้า 49.

³¹ สุขุม สุภนิตย์. (2532). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. หน้า 4-5.

³² จิติ ดิงศภัทย์. (2523). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้. หน้า 194.

2.2.2.1 ความรับผิดสำหรับการกระทำของตนเอง (Liability for One's Own Act) เป็นความรับผิดบนพื้นฐานความผิด (Liability Based on Fault)³³ ที่ว่าบุคคลจักต้องรับผิดต่อเมื่อมีความผิด ตามที่บัญญัติว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในการกระทำของตนเอง บุคคลใดที่กระทำการเข้าหลักเกณฑ์ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 420 กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำละเมิด

2.2.2.2 ความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) เช่น กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ในเรื่องความรับผิดในผลแห่งการละเมิดของลูกจ้างในทางการที่จ้าง ตามมาตรา 427 ในเรื่องความรับผิดของตัวการในผลแห่งการละเมิดของตัวแทน ตามมาตรา 429 ความรับผิดของบิดามารดาหรือผู้อนุบาลในการกระทำละเมิดของผู้เยาว์หรือวิกลจริต ตามมาตรา 430 ความรับผิดของครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นในการกระทำละเมิดของผู้ไร้ความสามารถ ความรับผิดเหล่านี้เกิดจากข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย

2.2.2.3 ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน เช่น ตามมาตรา 433 ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์ เป็นความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินหรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งสัตว์ก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินวัตถุสิ่งของอย่างหนึ่ง ตามมาตรา 434 ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ตามมาตรา 436 ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นหรือทิ้งขว้างจากโรงเรือน และตามมาตรา 437 ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากยานพาหนะหรือทรัพย์สินอันตราย

หลักความรับผิดในทางละเมิดที่ถือทฤษฎีความผิดเป็นหลักทำให้หลักความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า (Product Liability) ในยุคแรกอิงหลักทฤษฎีรับภัยในทางละเมิด มาใช้ และได้ถือหลักตามทฤษฎีความผิดด้วย กล่าวคือ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

การนำหลัก “Privity of Contract” และ “Liability based on Fault” มาใช้ทำให้เกิดผลที่ว่า กฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้ประกอบการยิ่งไปกว่าผู้บริโภค มีเหตุผลอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก ผู้ผลิตมิใช่สาเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค เพราะขณะผลิตไม่มีอันตรายใดที่จะเห็นได้จากข้อบกพร่องของสินค้า และโดยเหตุที่ผู้ขายปลีกเข้ามาแทรกทำให้ตัดความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตออก ซึ่งถ้าขายสินค้าให้ผู้ขายปลีก อันตรายที่พบเห็นก็มีเฉพาะผู้ผลิตกับผู้ขายปลีกเท่านั้น มิได้ขยายไปถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคของบุคคลที่สามด้วย เหตุผลประการที่สอง คือการเพิ่มปัญหาที่หนักเกินไปแก่ผู้ผลิตและผู้ขายที่จะทำให้เขารับผิดชอบต่อ

³³ อนันต์ จันทร์โอภากร. (2531). โครงสร้างพื้นฐานกฎหมายลักษณะละเมิด. หน้า 97.

ประชาชนจำนวนมาก ซึ่งผู้ขายไม่อาจทราบถึงคุณลักษณะของบุคคลดังกล่าวและยอมเป็นการดีกว่าที่จะให้ประชาชนเหล่านั้นรับภาระไปเอง

ในการดำเนินคดีละเมิด ถ้าผู้บริโภคคนสุดท้ายฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิต ผู้บริโภคต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ผู้ผลิตมิได้ใช้ความระมัดระวังในการออกแบบการผลิตดังที่ตนมีหน้าที่ต้องทำ กล่าวคือ มิได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตดังเช่นวิญญูชนพึงกระทำ แต่ถ้าผู้บริโภคฟ้องผู้ขายปลีกหรือผู้ซื้อช่วงให้รับผิดชอบ จะฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ก็ต่อเมื่อผู้บริโภคนำเสนอให้เห็นได้ว่า ผู้ขายปลีก หรือผู้ซื้อช่วงมีเหตุอันควรที่จะรู้ถึงอันตรายของสินค้านั้น แต่มิได้บอกกล่าวให้ผู้บริโภคทราบ³⁴ แต่การพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อในคดีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นสิ่งที่ยากมาก ทั้งนี้เพราะกระบวนการผลิตทั้งหมดเริ่มตั้งแต่การออกแบบไปจนกระทั่งการบรรจุหีบห่อและประทับตราสินค้า เป็นเรื่องที่อยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตฝ่ายเดียว โดยเฉพาะผู้บริโภคหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นเพียงประชาชนธรรมดาไม่อาจรู้ได้ ดังนั้นการจะพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องว่าเกิดขึ้นในขั้นตอนใด ต้องอาศัยความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทำให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคทั่วไปไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเองและการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญก็ใช้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงจึงทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่สามารถหาผู้เชี่ยวชาญมานำสืบพิสูจน์ได้ ซึ่งต่างจากผู้ผลิตซึ่งมีอำนาจในการต่อรองหรือฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าย่อมสามารถจัดหาผู้เชี่ยวชาญซึ่งอาจเป็นลูกจ้าง หรือที่ปรึกษาเฉพาะด้านนำมาสืบพิสูจน์หักล้างได้ว่า ความเสียหายมิได้เกิดจากความผิดของผู้ผลิต แต่เกิดจากการใช้สินค้าผิดวิธีหรือใช้สินค้าอย่างไม่ถูกต้องของผู้ที่ได้รับความเสียหายนั่นเอง เมื่อผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากความผิดของผู้ผลิต ศาลก็ไม่อาจพิพากษาให้ผู้ผลิตรับผิดชอบตามหลักละเมิดได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทฤษฎีละเมิดที่จะต้องพิสูจน์ว่ามีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่นั้นไม่อาจให้ความคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้นักนิติศาสตร์และศาลของหลายๆ ประเทศ พยายามสร้างหลักเกณฑ์หรือหารูปแบบของหลักความรับผิดชอบเพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมและเกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายมากขึ้น บางประเทศนำหลักที่ว่า เหตุการณ์ยอมแจ้งอยู่ในตัว (Res Ipsa Loquitur) มาบังคับใช้ เพื่อผลักภาระการนำสืบให้ตกแก่ฝ่ายผู้ผลิต เช่น ศาลสูงแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้พิพากษาวางหลักไว้ในคดีโรคระบาดไคปี 1968 ว่า “เมื่อผลิตภัณฑ์นั้นชำรุดบกพร่อง ผู้ผลิตย่อมมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นได้ว่าความชำรุด

³⁴ ฉัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. (2524, มีนาคม). “ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการผลิต.” วารสาร อัยการ, ปีที่ 4, ฉบับที่ 39, หน้า 13.

บกพร่องของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นเพราะเหตุการณ์ที่ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบ” เป็นการผลักภาระการพิสูจน์กลับมายังฝ่ายผู้ผลิต ซึ่งหลักตามคำพิพากษานี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง³⁵

กฎหมายของบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาหลักความรับผิดในกรณีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง โดยนำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ในทางละเมิด มาบังคับใช้กับคดีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าด้วย³⁶

2.2.3 ความรับผิดเด็ดขาดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า (Strict Liability Approach)

ความรับผิดเด็ดขาดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า (Strict Liability Approach) เป็นหลักความรับผิดที่เกิดขึ้นโดยความจำเป็น เพื่อที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะหลักความรับผิดเดิมตามหลักสัญญา และตามหลักละเมิดนั้นไม่สามารถที่จะเยียวยาความเสียหายได้อย่างแท้จริง ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศต้นแบบในความคิดเรื่องนี้ โดยสร้างหลักเกณฑ์ว่า ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค โดยไม่คำนึงถึงความผิดในส่วนของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย และไม่คำนึงถึงข้อตกลงตามสัญญาระหว่างผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายแต่อย่างใด ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดนี้ได้รับความสนใจและได้รับการสนับสนุนในวงการกฎหมายของประเทศต่างๆ อย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่นำไปพัฒนาและเปลี่ยนแปลงแนวคำพิพากษาของศาลสูง และในบางประเทศก็ตราเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือเป็นพระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัติที่รับรองกฎหมายความรับผิดเด็ดขาดไว้โดยชัดแจ้ง

แนวความคิดที่เปลี่ยนแปลงหลักความรับผิดนี้ก็คือ แนวความคิดนโยบายสาธารณะ (Public Policy) โดยเน้นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญในรูปของรัฐสวัสดิการ ซึ่งหลักของแนวความคิดนี้อยู่ที่หลักการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมความสุขของคนในสังคม เพื่อประนีประนอมผลประโยชน์ต่างๆ โดยมุ่งควบคุมผลประโยชน์ส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม สะท้อนให้นักกฎหมายเริ่มเห็นความจำเป็นที่จะต้องวางหลักกำหนดความรับผิดทางละเมิดเพื่อคุ้มครองสาธารณะประโยชน์ ถึงแม้หลักเกณฑ์นั้นจะตัดสิทธิเสรีภาพของเอกชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำละเมิดในบางกรณี ในลักษณะกฎหมายปิดปากมิให้ปฏิเสธความรับผิดอย่างที่เคย

³⁵ วูลฟกัง ไพร์เซอร์ ฟอน มาร์แชลล์. (2531, มีนาคม). “ความรับผิดเพื่อผลิตภัณฑ์: ข้อคิดบางประการในแง่กฎหมายเปรียบเทียบ.” แปลโดย กิตติศักดิ์ ปรกติ. วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 18, ฉบับที่ 1, หน้า 131.

³⁶ วัชชีรา ตปนียนันท์. (2552). มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า: ศึกษากรณีการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. หน้า 20-24.

กระทำตามหลักเจตนาหรือประมาท หลักความรับผิดที่เน้นความสำคัญของสาธารณะประโยชน์นี้ ต่อมาเป็นที่รู้จักกันในนามหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) นั่นเอง³⁷

หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มีลักษณะพิเศษอยู่ที่ผู้เสียหายและผู้ผลิต ไม่ต้องมีนิติสัมพันธ์ต่อกัน “ข้อยกเว้นความรับผิด” ที่ผู้ผลิตระบุไว้ในสินค้ากรณีสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีผลบังคับในหลักความรับผิดเด็ดขาด แต่ถ้าผู้ผลิตเตือนผู้บริโภคให้ทราบถึงความบกพร่องของสินค้าแล้ว ผู้บริโภคยังซื้อสินค้าที่บกพร่องนั้น แล้วเกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตก็ไม่ต้องรับผิด³⁸ บุคคลที่ต้องรับผิดตามหลักความรับผิดเด็ดขาด มีหลายประเภท เช่น ผู้ขาย ผู้ขายปลีก ผู้จำหน่ายและผู้ผลิต เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นตัวจักรสำคัญของระบบตลาด ฉะนั้นบุคคลดังกล่าวจึงต้องร่วมรับผิดร่วมกันในการเสี่ยงภัยทางธุรกิจ ส่วนบุคคลที่มีสิทธิอ้างหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ในการฟ้องร้องได้ เช่น ผู้บริโภคชายสุดท้าย ซึ่งรวมไปถึงสมาชิกในครอบครัว ลูกจ้าง และแขกของผู้บริโภค นอกจากนี้บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ Bystanders ก็มีสิทธิอ้างหลักดังกล่าวได้ด้วย³⁹

2.3 การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นอันเนื่องมาจากสินค้าของผู้ประกอบการ ผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายสินค้าและบริการ การที่จะนำหลักความรับผิดในทางละเมิดมาช่วยเหลือผู้บริโภคที่ไม่ใช่คู่สัญญากับผู้ผลิตนั้นๆ ซึ่งการที่จะดำเนินคดีจะต้องเกิดจากความประมาทเลินเล่อ หรือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าตามสมควรที่พึงจะกระทำ จนเป็นเหตุให้สินค้าและบริการนั้นเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้น ฉะนั้น จึงได้มีการพัฒนาทฤษฎีกฎหมายในทางละเมิดขึ้น ดังนี้

2.3.1 ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk)

ทฤษฎีรับภัยนี้เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิดตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองและชดเชยความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยไม่คำนึงถึงองค์ประกอบภายในด้านจิตใจของผู้

³⁷ คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2527). “ละเมิดกับสังคม.” วารสารอัยการนิเทศ, เล่ม 46, ฉบับที่ 1. หน้า 100-101.

³⁸ ชาญจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. เล่มเดิม. หน้า 16-17.

³⁹ วัชชีรา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 24-25.

ที่ก่อให้เกิดความเสียหายว่า ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่ถือหลักว่า เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็ต้องมีผู้ชดใช้ความเสียหายนั้น กล่าวคือ “ผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายผู้นั้นต้องจ่าย” (He who breaks must pay.) เพราะถือว่า เมื่อได้กระทำการใดๆ ขึ้นแล้ว ย่อมต้องได้รับผลจากการกระทำของตน และหากความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลใดๆ บุคคลผู้กระทำต้องรับผิดชอบความเสียหายนั้นด้วย ทฤษฎีนี้ต่อมาได้พัฒนาเป็นทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

2.3.2 ทฤษฎีความผิด (Fault Theory)

ทฤษฎีความผิดนี้ได้พัฒนามาจากทฤษฎีรับภัย โดยการหาผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมารับผิดเป็นสำคัญ เพราะถือว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเป็นผู้ที่ประพฤติดีศีลธรรม ประกอบกับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรี ที่ให้ความสำคัญในความเท่าเทียมกันแห่งสิทธิของบุคคลจนทำให้ระบบอุตสาหกรรมพัฒนาไปเป็นอย่างมาก ซึ่งผลจากหลักในทฤษฎีรับภัยที่ว่า ผู้กระทำต้องรับผิดแม้ปราศจากความผิด จึงเห็นได้ว่าเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะทำให้ผู้ประกอบการไม่กล้าที่จะลงทุนดำเนินการในด้านอุตสาหกรรม และไม่กล้าที่จะผลิตสินค้าใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ ทฤษฎีนี้ถือหลักว่า ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหาย อันเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าหรือบริการก็ต่อเมื่อมีส่วนผิดในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการ โดยเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (Liability Based on Fault) และถือว่าผู้ประกอบการ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้ามีหน้าที่ต้องระมัดระวัง (Duty to Take Care) ในการผลิตจำหน่ายสินค้าและการให้บริการที่ได้มาตรฐานรวมทั้งในบางกรณีที่เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตราย ผู้ประกอบการ ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายยังต้องมีหน้าที่ให้คำแนะนำในการใช้สินค้าตลอดจนมีคำเตือนให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สินค้าหรือบริการนั้นๆ และในกรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิต ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการพิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้ผลิตมิได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตดังเช่นวิญญูชนพึงต้องกระทำ แต่หากเป็นการฟ้องให้ผู้ขายปลีกให้ต้องรับผิดจะต้องนำสืบให้เห็นได้ว่าผู้ขายปลิคนั้นมีเหตุอันควรที่จะรู้ถึงอันตรายของสินค้านั้น แต่มิได้แจ้งให้ผู้บริโภคทราบ ซึ่งการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตนั้นกระทำได้ยาก เพราะกระบวนการผลิตทั้งหมดเป็นเรื่องที่อยู่ในความควบคุมของ ผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว ผู้บริโภคซึ่งเป็นเพียงประชาชนธรรมดาไม่อาจรู้ได้ อีกทั้งกระบวนการผลิตในปัจจุบันมีความซับซ้อน มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้การที่จะพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นเป็นผลมาจากขั้นตอนใดในการผลิต ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาผู้บริโภค โดยทั่วไปย่อมไม่สามารถพิสูจน์เองได้ หรือไม่สามารถว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญให้มาพิสูจน์ได้ เมื่อผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ความเสียหาย

เกิดจากความผิดของผู้ผลิต ศาลจึงไม่อาจพิพากษาให้ผู้ผลิตต้องรับผิดโดยอาศัยหลักในเรื่องละเมิดได้⁴⁰ ซึ่งไม่เป็นธรรมต่อ ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นจึงได้มีการนำหลักการผลักภาระการพิสูจน์ (Doctrine of Res Ipsa Loquitur) อันเป็นการแสดงถึง “สิ่งที่พิสูจน์ตัวของมันเอง” (The Thing Speaks for Itself) โดยถือเอาพยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) มาเป็นเครื่องสันนิษฐานโดยการสันนิษฐานความผิด (Presumption of Fault) ของผู้ผลิต เพื่อให้ผู้ผลิตต้องพิสูจน์ว่าตนเองมิได้ประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้เพราะสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ผลิต หากผู้ผลิตได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการควบคุมการผลิต ผู้บริโภคย่อมไม่ได้รับอันตรายจากสินค้านั้น แต่การนำหลักเหตุการณ์ย่อมแจ้งอยู่ในตัว (Res Ipsa Loquitur) มาใช้นั้น โจทก์ยังต้องมีหน้าที่เบื้องต้นที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ไม่มีเหตุแทรกซ้อนเข้ามาในภายหลังที่สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นออกจากโรงงานผู้ผลิต หลักนี้ช่วยผ่อนคลายนัยปัญหาเรื่องภาระการพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ผลิต ซึ่งหลักดังกล่าวทำให้ ผู้บริโภคได้รับการชดเชยค่าเสียหายได้มากขึ้น

2.3.3 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Theory)

ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นต้นแบบของแนวคิดนี้ โดยสร้างหลักเกณฑ์ว่า ผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องและเป็นอันตราย โดยไม่คำนึงถึงความผิดในส่วนของผู้ผลิต หรือผู้จำหน่าย และไม่คำนึงถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายกับผู้บริโภคแต่อย่างใด โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นบุคคลนั้นต้องรับผิด (He who breaks must pay)⁴¹ หลักการนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก “แนวความคิดนโยบายสาธารณะ” (Public Policy) ซึ่งมีหลักการให้รัฐดำเนินการปกครองประเทศโดยเน้นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โดยสนับสนุนให้มีการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมความสุขของคนส่วนใหญ่ในสังคม และมีความมุ่งหมายที่จะควบคุมผลประโยชน์ส่วนบุคคลเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม อันเป็นการวางหลักกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางละเมิดเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะแม้จะเป็นการตัดสิทธิเสรีภาพของ

⁴⁰ Dix W. Noel and Jerry J. Phillips. (1981). **Products Liability in a Nutshell** (2 nd ed.). pp.28-31.

⁴¹ Willian L.Prosser. (1971). **Handbook of the Law of Torts** (4 th ed.). p.492.

เอกชน ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำละเมิดในบางกรณี ในลักษณะที่เป็นการปิดปากมิให้ปฏิเสธความรับผิด ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักและยอมรับกันในหลักความคิดโดยเคร่งครัด⁴²

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟ้องคดี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟ้องคดี โดยการค้นหาข้อเท็จจริงที่สำคัญมีอยู่หลายระบบ แต่ระบบที่สำคัญสำหรับประเทศเสรีประชาธิปไตยนั้นมีอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ซึ่งระบบทั้ง 2 ระบบนี้มีหลักการพิจารณาคดีและหลักการสืบพยานแตกต่างกัน สำหรับระบบคอมมอนลอว์ใช้ระบบที่เรียกว่า ระบบกล่าวหา (Accusatory System) ส่วนระบบ ซิวิลลอว์ใช้ระบบที่เรียกว่า ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)

2.4.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบกล่าวหา (Accusatorial System)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบกล่าวหาเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นในประเทศกลุ่มกฎหมายจารีตประเพณี คือ ประเทศอังกฤษ แล้วต่อมาได้พัฒนาไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในเครือจักรภพ หลักการของระบบกล่าวหาอันมีวิวัฒนาการจากการแก้แค้นกันระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายฟ้องคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดด้วยตนเอง แล้วรวบรวมพยานหลักฐานมานำสืบความผิดของจำเลยในศาล ซึ่งระบบกล่าวหานี้ถือหลักว่าศาลหรือผู้พิพากษาหรือลูกขุนเปรียบเสมือนกรรมการของการต่อสู้คดีที่จะต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด การพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นหน้าที่ของกลุ่มความซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้หรือตามที่ศาลสั่ง ถ้ากลุ่มความใดไม่พิสูจน์ข้อเท็จจริงใดซึ่งตนมีหน้าที่ที่ย่อมแพ้ในประเด็นข้อนั้น⁴³ การพิจารณาคดีของระบบนี้แบ่งผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาและศาล ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการชำระคดีแบบมีโจทก์และมีจำเลย โดยมีผู้พิพากษาหรือผู้ชำระความเป็นคนกลาง การพิจารณาระบบนี้ถือหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยเป็นพิเศษ โดยจะต้องมีการพิจารณาคดีในศาลโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย มีการซักค้านพยานฝ่ายตรงกันข้าม และสิทธิของจำเลยที่จะมีทนายถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น⁴⁴ ระบบนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของกลุ่มความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอพยานหลักฐานของตนและศาลจะพิจารณาเฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอต่อศาลเท่านั้น โดย

⁴² คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2527, มกราคม). “ละเมิดกับสังคม.” วารสารอัยการนิเทศ, เล่มที่ 46, ฉบับที่ 1. หน้า 100-101.

⁴³ พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 5.

⁴⁴ โสภณ รัตนากร. (2542). คำอธิบายลักษณะพยาน. หน้า 2.

สันนิษฐานว่าคู่ความจะเสนอพยานหลักฐานที่ตนคิดว่าดีที่สุด ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้คู่ความเสนอพยานหลักฐานได้เต็มที่ จากวิธีการต่อสู้คดี ระบบกล่าวหาจึงให้ความสำคัญอย่างสูงต่อหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 1) หลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง
- 2) จำเลยมีสิทธินำสืบพยานหลักฐานหักล้างพยานโจทก์เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง
- 3) โจทก์และจำเลยมีฐานะในศาลเท่าเทียมกัน
- 4) ศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด โดยจะควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายลักษณะพยานอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติคดีหลักเกณฑ์อาจถูกศาลพิพากษายกฟ้องได้
- 5) หลักคุ้มครองสิทธิของจำเลยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาคดีต้องกระทำต่อหน้าจำเลย การให้สิทธิซักค้านพยานโจทก์ และการให้สิทธิจำเลยที่จะมีทนายความคอยช่วยเหลือในการดำเนินคดี
- 6) ศาลจะมีบทบาทค้นหาความจริงน้อยมาก เพราะถือเป็นหน้าที่ของคู่กรณีที่จะแสวงหาพยานมาแสดงต่อศาลด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเรียกกันว่าระบบคู่ความ (Adversary System) โดยเฉพาะในคดีแพ่งศาลจะไม่เข้าไปมีบทบาทในการแสวงข้อเท็จจริงเลย ส่วนคดีอาญาก็จะเข้าไปช่วยหาความจริงบ้างในบางกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น

2.4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบไต่สวน (Inquisitorial System)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบไต่สวนนั้นเป็นระบบที่ใช้อยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศในภาคพื้นยุโรป หรือในประเทศในกลุ่มกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ซึ่งระบบนี้เป็นการพัฒนาต่อจากการแก้แค้นเป็นส่วนตัว โดยได้ยกเลิกวิธีการให้ผู้เสียหายเป็นผู้กล่าวหาเอง และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่แทน ผู้พิพากษาเปลี่ยนสถานะจากการเป็นคนกลางมาเป็นผู้ทำการไต่สวน มีอำนาจสืบสวนพยานและควบคุมการไต่สวนเอง การพิจารณาคดีมิใช่เป็นการต่อสู้ระหว่าง ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา แต่เป็นการต่อสู้ระหว่างจำเลยกับรัฐ เป็นการพิจารณามีได้ทำโดยเปิดเผย และพิจารณาด้วยเอกสารมากกว่าการเบิกความ แต่ระบบไต่สวนถือว่าหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงเป็นของศาล ศาลมีบทบาทสำคัญในการที่จะสืบพยานหรือดสืบพยานใดก็ได้ถึงแม้คู่ความจะมีสิทธินำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล แต่ศาลก็สามารถสั่งให้มีการสืบพยานเพิ่มเติมได้อีก วิธีการถามพยานจะให้ศาลเป็นผู้ซักถามก่อนแล้วคู่ความค่อยซักถามภายหลัง⁴⁵

⁴⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*. หน้า 4.

เนื่องจากระบบนี้มุ่งจะค้นหาความจริงเป็นสำคัญ และเพื่อให้ศาลทำงานได้คล่องตัว กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาคดีและสืบพยานจึงไม่ค่อยจะเข้มงวดอย่างในระบบกล่าวหา และระบบนี้ไม่ได้เน้นเรื่องความเท่าเทียมกันของคู่ความอย่างในระบบกล่าวหา การพิจารณาคดีอาจทำกลับหลังจำเลยก็ได้ ทัศนคติของจำเลยในคดีอาญาไม่มีบทบาทในการชักความอย่างในระบบกล่าวหา การฟ้องคดีอาญาถือว่าเป็นเรื่องของรัฐ เอกชนมีบทบาทในการฟ้องคดีอาญาจำกัดมาก⁴⁶ ในระบบไต่สวนนี้กฎหมายลักษณะพยานไม่ค่อยมีบทบาทเพราะส่วนมากจะอยู่ในส่วนหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งจะไม่มีบทตัดพยานหรือกฎที่ห้ามนำเสนอพยานหลักฐานประเภทหนึ่งประเภทใด ซึ่งส่วนใหญ่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานทุกประเภท เว้นแต่พยานหลักฐานดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับคดี และศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานที่เสนอมาโดยคู่ความ และดุลพินิจนี้จะถูกโต้แย้งไม่ได้ (Unreviewable) นอกจากการรับฟังพยานหลักฐานโดยกว้างขวางแล้วศาลยังมีดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอย่างเต็มที่ โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่าในระบบไต่สวนนั้น ศาลมีหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อที่จะรับฟังเป็นข้อยุติ คู่ความมีหน้าที่นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลเป็นการช่วยเหลือศาลให้ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้อง⁴⁷

ดังนั้น ปัจจุบันระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวนเป็นเพียงทฤษฎีทั้งประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวน ต่างก็นำหลักเกณฑ์ของทั้งสองระบบมาใช้ในการพิจารณาคดีในศาลของตนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไม่มีประเทศใดกล่าวได้ว่าประเทศตนใช้ระบบใดระบบหนึ่งอย่างเด็ดขาด⁴⁸

⁴⁶ โสภณ รัตนกร. (2542). คำอธิบายลักษณะพยาน. หน้า 4.

⁴⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย. เล่มเดิม. หน้า 4-5.

⁴⁸ วัชชีรา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 12-15.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ เปรียบเทียบกับต่างประเทศ

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากความชำรุดบกพร่องจากโทรศัพท์มือถือหรือจากอุปกรณ์ของโทรศัพท์มือถือ ซึ่งความเสียหายนั้นอาจมีสาเหตุจากตัวสินค้าเอง หรืออาจเกิดจากตัวของผู้บริโภคที่ขาดความระมัดระวังในการตรวจสอบหรือศึกษาข้อมูล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหามาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโทรศัพท์มือถือ เพื่อบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคหรือต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือของประเทศไทย

การเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือของประเทศไทยนั้น จำต้องทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอันตราย เพื่อหามาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะพิจารณาได้ดังนี้

3.1.1 ความหมายของความเสียหาย

ความเสียหาย หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Product) หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

ความเสียหายต่อจิตใจ หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน¹

ความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเรื่องทรัพย์สินที่ขายมีความเสื่อมเสียในเนื้อหาผิดไปจากสภาพปกติของทรัพย์สิน ซึ่งในเรื่องความชำรุดบกพร่องและความสำคัญผิดในคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของทรัพย์สิน เช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่า กรณีความชำรุดบกพร่องนั้นจำกัดเฉพาะกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายมีสภาพผิดไปจากสภาพปกติ เพราะมีความเสื่อมเสียแฝงอยู่

ปัจจุบันเทคโนโลยีจะเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของชาวโลกก้าวขึ้นไปแล้ว และด้วยความสะดวกสบายนี้เอง จึงทำให้บริษัทผู้ผลิตเครื่องใช้แบบอิเล็กทรอนิกส์ต่างหากกลยุทธ์ผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการออกมาให้เห็นกันอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งไหนที่เอื้ออำนวยความสะดวกสบายให้กับเรามาก สิ่งนั้นก็ย่อมจะมีพิษภัยตามมาด้วยเช่นกัน เช่น โทรศัพท์มือถือซึ่งในต่างประเทศมีรายงานผลทางวิทยาศาสตร์และการวิจัย ออกมาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ เนื่องจากโทรศัพท์มือถือสามารถแผ่รังสีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกมาได้ และเป็นรังสีชนิดเดียวกับเตาไมโครเวฟ ซึ่งเป็นคลื่นความร้อนทำลายเซลล์ดีหลายชนิด เพียงแต่มีปริมาณรังสีที่น้อยกว่าเตาไมโครเวฟเท่านั้น ผลการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า รังสีไมโครเวฟสามารถทำลายเซลล์ประสาทและเซลล์ตัวอ่อน ที่อยู่ในครรภ์มารดาทำให้เป็นโรคต่อกระดูก เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของโลหิต และยังเป็นสาเหตุของความอ่อนแอ ในระบบภูมิคุ้มกันอีกด้วย หน่วยงานวิจัยเทคโนโลยีของโทรศัพท์ไร้สาย หรือ WTR (Wireless Technology Research) ได้ทำการศึกษาผลข้างเคียงจากการใช้โทรศัพท์มือถือมานานร่วม 7 ปี ก่อนจะมีรายงานสรุปผลออกมาสู่สาธารณชนว่า รังสีไมโครเวฟที่แพร่ออกมาจากเครื่องโทรศัพท์มือถือนั้นมีฤทธิ์ทำลายสารพันธุกรรมในเม็ดเลือด แต่สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่ระดับความถี่ของรังสีไมโครเวฟ แต่เป็นช่วงระยะเวลาของการใช้งาน ดังนั้น ผู้ที่ใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่องนานๆ มีโอกาสเสี่ยงสูงมากที่จะเป็นโรคนี้ออกในสมองชนิดหนึ่ง เรียกกันทางแพทย์ว่า “Neuroepithelial Tumors” และ ดร.เล็นนาร์ท ฮาร์เซลล์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็งจากสวีเดน กล่าวว่า มีข้อบ่งชี้ทางชีววิทยาว่ารังสีไมโครเวฟจากโทรศัพท์มือถือมีความเสี่ยงต่อการเกิดเนื้องอกในสมองสูงถึง 2.5 เท่า²

¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, มาตรา 4.

² ศูนย์จัดการความรู้ สพท.นนทบุรี เขต 2. (ม.ป.ป.). ผลตรวจสอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2552, จาก <http://202.143.146.195/km/>

จากปัจจุบันที่เทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือก้าวหน้าอย่างรวดเร็วนี้ ไซ้ว่าจะอำนวยความสะดวกประโยชน์แก่ผู้ใช้ในขณะเดียวกัน มันยังก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ผู้ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ด้วย เพราะความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วนี้เองที่ทำให้การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับอันตรายหรือผลกระทบของโทรศัพท์มือถือ แต่ผลกระทบทางด้านลบของโทรศัพท์มือถือก็ยังไม่กระจ่างชัดนัก ซึ่งพอจะสรุปปัญหาที่เกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือในปัจจุบัน 3 ประเด็น ได้แก่³

3.1.1.1 การรบกวนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ

เนื่องจากโทรศัพท์มือถือมีการส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ในย่านคลื่นวิทยุยูเอชเอฟออกมา ดังนั้นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยิ่งละเอียดอ่อนก็ยังมีโอกาสถูกรบกวนได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจัดเป็นกลุ่มอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความละเอียดอ่อนมา อุปกรณ์ที่น่าห่วงที่สุด 2 กลุ่มคือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบิน (Avionics) บนเครื่องบิน กับ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การแพทย์ในโรงพยาบาล เพราะทั้ง 2 ประการนี้หากถูกรบกวนจนทำงานผิดพลาดก็อาจหมายถึงชีวิตของคนเป็นจำนวนมากได้ ซึ่งผลจากการที่คลื่นวิทยุของโทรศัพท์มือถือรบกวน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินนั้นรบกวนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทำให้เครื่องบินเสียการควบคุมระบบการบินอัตโนมัติทำงานผิดพลาดทำให้บินออกนอกเส้นทางหรือเปลี่ยนระดับความสูง ซึ่งอาจทำให้เครื่องบินตกหรือเกิดอุบัติเหตุชนกับเครื่องบินลำอื่นได้ เป็นต้น แม้เรื่องดังกล่าวจะยังไม่มีการวิจัยที่ชี้ชัดแต่ในทางปฏิบัติแล้วนักบินจะทราบดีว่า เมื่อระบบอิเล็กทรอนิกส์การบินเกิดขัดข้อง สิ่งที่นักบินจะต้องตรวจสอบก็คือ มีผู้โดยสารกำลังใช้โทรศัพท์มือถืออยู่หรือไม่ และถ้าพบว่ามี เมื่อให้ผู้โดยสารปิดโทรศัพท์มือถือแล้วอาการขัดข้องดังกล่าวก็จะหายไป นั่นแสดงว่าคลื่นวิทยุจากโทรศัพท์มือถือไปรบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจริงๆ แต่ถ้าจะพูดว่ามีแต่โทรศัพท์มือถือเท่านั้นที่รบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจะไม่ยุติธรรมเกินไป อุปกรณ์ที่อยู่ในข่ายที่สามารถรบกวนได้เช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือก็คือพวกคอมพิวเตอร์แบบพกพาคิดค้นและเครื่องเล่นซีดี ดังนั้นในปัจจุบันสายการบินจึงขอร้องให้ผู้โดยสารงดใช้โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องเล่นซีดีในระหว่างอยู่บนเครื่องบิน และในบางประเทศถึงกับออกเป็นกฎหมายงดใช้โทรศัพท์มือถือบนเครื่องบิน เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมนี

³ ห้องสมุด E-LIB. (ม.ป.ป.). ความรู้ด้านการแพทย์สำหรับประชาชน. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2552, จาก <http://elib-online.com/doctors/gen telephone..html>.

3.1.1.2 อันตรายต่อสุขภาพของผู้ใช้

ปัญหาสุขภาพจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ผู้ใช้วิตกกังวลมากได้แก่ อาการปวดศีรษะ นอกจากนั้นผู้ใช้อังวุ่นเกรงกันว่า การใช้โทรศัพท์มือถืออาจก่อให้เกิดอาการเหนื่อยล้า ความจำไม่ดี ภูมิคุ้มกันต่ำ ตลอดจนไปจนถึงเป็นมะเร็ง สำหรับสาเหตุนี้ย้อนไปยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งสมัยนั้นวิศวกรด้านอุปกรณ์เรดาร์ค้นพบโดยบังเอิญว่า คลื่นเรดาร์ สามารถทำให้อ็อกซิเจนในกระเปาะของต้นละลายได้ จึงได้คิดค้นแปลงนำเอาคลื่นเรดาร์นั้นมาใช้ประโยชน์ โดยการประดิษฐ์เป็นเตาอบซึ่งใช้คลื่นเรดาร์เป็นตัวให้ความร้อนแทนหลอดความร้อนดังเช่นในเตาอบทั่วไป คลื่นเรดาร์ที่ว่านั้นก็คือ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือว่าคลื่นวิทยุในความถี่ย่านไมโครเวฟ (ความถี่ในย่านไมโครเวฟจะอยู่ในช่วง 300-3,000 เมกะเฮิร์ตซ์) นั่นเอง และเตาอบพลังเรดาร์นั้นก็คือ เตาอบไมโครเวฟที่นิยมใช้กันมาจนถึงทุกวันนี้ นั่นเอง เนื่องจากคลื่นวิทยุหรือจะเรียกว่าคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าก็ได้ เพราะคลื่นวิทยุและคลื่นแสงต่างก็เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าทั้งสิ้น ในย่านความถี่ไมโครเวฟนี้มีคุณสมบัติพิเศษ กล่าวคือ คลื่นวิทยุที่มีความถี่บางค่าในย่านนี้จะสามารถสั่นโมเลกุลของน้ำ จนเกิดความร้อนขึ้นได้ จึงสามารถทำให้อาหารในเตาไมโครเวฟสุก เช่น ที่ความถี่ 2,450 เมกะเฮิร์ตซ์ ดังนั้นเตาไมโครเวฟ ก็อาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้

3.1.1.3 ก่อให้เกิดเพลิงไหม้

ประเด็นใหม่ของอันตรายจากโทรศัพท์มือถือคือ โทรศัพท์มือถือสามารถทำให้เกิดประกายไฟอันก่อให้เกิดระเบิดในปั้มน้ำมันได้ กล่าวคือมีผู้สังเกตเห็นสติ๊กเกอร์ ห้ามใช้โทรศัพท์มือถือภายในปั้มน้ำมันบางแห่ง ในเชิงวิทยาศาสตร์โทรศัพท์มือถือนั้นอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุปั้มน้ำมันระเบิด กล่าวคือ หากจะจุดเชื้อเพลิงอย่างเช่น น้ำมันเชื้อเพลิงให้ลุกไหม้ได้ต้องใช้ประกายไฟ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประกายไฟเกิดจากประจุไฟฟ้ากระ โดยจากข้อหนึ่งก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประจุไฟฟ้าของอากาศในบริเวณนั้นจึงทำให้เกิดประกายไฟขึ้น หัวเทียนรถยนต์ที่มีประกายไฟใช้จุดระเบิดในกระบอกสูบ ก็ใช้หลักการของขั้วไฟฟ้าที่อยู่ห่างกันเล็กน้อยนี้เช่นกัน ดังนั้นเพื่อความไม่ประมาท ประเทศอังกฤษจึงมีกฎหมายห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในบริเวณปั้มน้ำมัน ดังนั้นผู้จำหน่ายโทรศัพท์มือถือที่ต้องการนำเข้าไปขายในประเทศอังกฤษจึงต้องพิมพ์คำเตือนนี้ไว้ในคู่มือให้สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศอังกฤษด้วย แม้ในปัจจุบันกฎหมายนี้ก็ยังไม่ได้ยกเลิก เพียงแต่ไม่มีผู้ใดสนใจจะปฏิบัติตามแล้ว ดังนั้นจึงไม่มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ) การรบกวนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ

เนื่องจากโทรศัพท์มือถือมีการส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ในย่านคลื่นวิทยุเอชเอฟ ออกมา ดังนั้นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยิ่งละเอียดอ่อนก็ยังมีโอกาสถูกรบกวนได้ง่าย ตัวอย่างเช่นระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจัดเป็นกลุ่มอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความละเอียดอ่อนมา อุปกรณ์ที่น่าห่วง

ที่สุด 2 กลุ่มคือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบิน (Avionics) บนเครื่องบิน กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การแพทย์ในโรงพยาบาล เพราะทั้ง 2 ประการนี้หากถูกรบกวนจนทำงานผิดพลาดก็อาจหมายถึงชีวิตของคนเป็นจำนวนมากได้ ซึ่งผลจากการที่คลื่นวิทยุของโทรศัพท์มือถือถูกรบกวน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินนั้นรบกวนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทำให้เครื่องบินเสียการควบคุมระบบการบินอัตโนมัติทำงานผิดพลาดทำให้บินออกนอกเส้นทางหรือเปลี่ยนระดับความสูง ซึ่งอาจทำให้เครื่องบินตกหรือเกิดอุบัติเหตุชนกับเครื่องบินลำอื่นได้ เป็นต้น แม้เรื่องดังกล่าวจะยังไม่มีการวิจัยที่ชี้ชัดแต่ในทางปฏิบัติแล้วนักบินจะทราบดีว่า เมื่อระบบอิเล็กทรอนิกส์การบินเกิดขัดข้อง สิ่งที่นักบินจะต้องตรวจสอบก็คือ มีผู้โดยสารกำลังใช้โทรศัพท์มือถืออยู่หรือไม่ และถ้าพบว่ามี เมื่อให้ผู้โดยสารปิดโทรศัพท์มือถือแล้วอาการขัดข้องดังกล่าวก็จะหายไป นั่นแสดงว่าคลื่นวิทยุจากโทรศัพท์มือถือไปรบกวนการทำงานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจริงๆ แต่ถ้าจะพูดว่ามีแต่โทรศัพท์มือถือเท่านั้นที่รบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจะไม่ยุติธรรมเกินไป อุปกรณ์ที่อยู่ในข่ายที่สามารถรบกวนได้เช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือก็คือพวกคอมพิวเตอร์แบบพกพาและเครื่องเล่นซีดี ดังนั้นในปัจจุบันสายการบินจึงขอร้องให้ผู้โดยสารงดใช้โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องเล่นซีดีในระหว่างอยู่บนเครื่องบิน และในบางประเทศถึงกับออกเป็นกฎหมายการใช้โทรศัพท์มือถือบนเครื่องบินเช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี

เมื่อได้พิจารณาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับความปลอดภัยของโทรศัพท์มือถืออันประกอบด้วยประเด็น การรบกวนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อันตรายต่อสุขภาพ และอันตรายจากการเกิดประกายไฟ ที่จริงแล้วยังมีข้อกังขาเกี่ยวกับระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเซลลูลาร์อยู่อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งในต่างประเทศก็ให้ความสนใจกันมากเช่นกัน (Base Station) ว่ามีอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ในการทำงานของโทรศัพท์มือถือนั้น เมื่อผู้ใช้จะติดต่อสื่อสารกับผู้ใดทางโทรศัพท์ โทรศัพท์ของผู้เรียกสายและผู้รับสาย จะไม่ได้รับสัญญาณกันเองโดยตรง แต่สัญญาณจะเดินทางผ่านโครงข่ายของสถานีฐาน โดยโครงข่ายสถานีฐานจะรับส่งสัญญาณกันเป็นทอดๆ ด้วยวิธีการเช่นนี้ แม้ผู้เรียกสายและผู้รับสายอยู่ห่างไกลกันเพียงใดก็ยังสื่อสารถึงกันได้ครบถ้วนที่มีโครงข่ายสถานีฐานเชื่อมโยงไปถึง ดังนั้นสถานีฐานจึงมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารด้วยระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเซลลูลาร์และส่วนประกอบสำคัญของสถานีฐานก็คือเสาอากาศ สำหรับส่งสัญญาณซึ่งเสาอากาศนี้จะส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในย่านไมโครเวฟออกมาเช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือผัดกันแต่เพียงคลื่นที่แผ่ออกมาจากเสาอากาศนี้มีกำลังส่งสูงกว่าโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเหตุนี้ทำให้ผู้ที่ต้องอยู่ใกล้สถานีฐานมีความหวาดวิตก เพราะขนาดกำลังส่งต่ำๆ แบบโทรศัพท์มือถือยังสร้างความวิตกแก่ผู้ใช้อยู่แล้ว ใครที่ต้องอยู่ใกล้เสาอากาศของสถานีฐาน

ยังต้องกังวลมากขึ้นไปอีก สำหรับในต่างประเทศแล้ว ประเด็นเรื่องอันตรายต่อสุขภาพของสถานีฐานก็เป็นเรื่องที่สาธารณชนให้ความสนใจไม่น้อย แต่ผลกระทบจะไม่กว้างเท่ากับโทรศัพท์มือถือ เพราะผู้ใช้โทรศัพท์มือถือนั้นมีจำนวนมากกว่าจำนวนสถานีฐานมากนัก สำหรับผลต่อสุขภาพที่กังวลนั้นก็คงเป็นเช่นเดียวกับในกรณีของโทรศัพท์มือถือ แต่ส่วนใหญ่มักจะเกรงกลัวกันเรื่องก่อให้เกิดมะเร็ง เช่น ในประเทศอังกฤษมีสถานีฐานอยู่ประมาณ 20,000 สถานี ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาจากข้อมูลเมื่อกลางปี ค.ศ.1998 มีสถานีฐานอยู่ประมาณ 52,000 สถานี และถ้าหากต้องการให้การสื่อสารครอบคลุมได้ทั่วประเทศจะต้องวางโครงข่ายสถานีฐานมากถึง 90,000 สถานี เมื่อมีสถานีฐานมากก็ย่อมกระทบต่อชุมชนมากแห่ง ผลก็คือ ปฏิบัติการต่อต้านก็ย่อมมีมากขึ้น และการตั้งสถานีฐานนั้นเพื่อประสิทธิภาพในการรับส่งสัญญาณก็ควรอยู่ใจกลางพื้นที่ให้บริการ ซึ่งก็หมายถึง ควรอยู่ใจกลางหรือว่าใกล้ชุมชนนั่นเอง ดังนั้นจึงยังมีปัญหามากขึ้น เพราะไปตั้งอยู่ที่ชุมชนนั่นเอง ในสหรัฐอเมริกาในระยะหลังการติดตั้งสถานีฐานทำได้ยากลำบากขึ้น เพราะเมื่อชุมชนแห่งใดทราบว่าจะมาตั้ง ในชุมชนของคนมักจะเกิดปฏิบัติการต่อต้าน พวกที่ยังเป็นแค่โครงการก็อาจถูกคัดค้านให้ถอน โครงการออกไป บางที่ติดตั้งเสาอากาศไปแล้วก็มีการฟ้องร้องกันเพื่อให้ย้ายออกไป

3.1.2 ประเภทค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

เดิมเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันมีสาเหตุมาจากสินค้าชำรุดบกพร่องนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ สำหรับการฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น จึงได้นำกฎหมายทางสัญญาหรือทางละเมิดมาเป็นหลักในการฟ้องร้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยการฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญานั้น ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าจะต้องเป็นคู่สัญญากันเท่านั้นจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องและเรียกร้องให้รับผิดชอบได้ ตามหลัก Privity of Contract ซึ่งหลักนี้แต่เดิมใช้หลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor) ที่มีพื้นฐานจากหลักปัจเจกชนนิยมและเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ที่ว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีอิสระที่จะตกลงหรือมีนิติสัมพันธ์อย่างใดก็ได้ กฎหมายจึงให้สิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ดังนั้นเมื่อทำสัญญาอย่างใดไว้ก็ต้องบังคับให้เป็นไปตามสัญญา ซึ่งปัจจุบันหลักนี้ไม่สามารถให้คุ้มครองผู้ซื้อหรือผู้บริโภคได้อย่างธรรม เนื่องจากสินค้าในปัจจุบันได้มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการผลิตสินค้า ทำให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบความเสียหายของสินค้านั้นได้ ซึ่งต่อมาเมื่อการผลิตสินค้าเปลี่ยนไปเป็นเชิงอุตสาหกรรมสินค้าที่ผลิตขึ้นมาจำหน่ายนั้นได้ส่งขายเปลี่ยนมือกันเป็นทอดๆ มีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ที่เป็นคู่สัญญากับผู้บริโภคมักจะเป็นพ่อค้าปลีก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กและมีกำลัง

ทรัพย์สินน้อย ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเหมาะสม หลักผู้ซื้อต้องระวังจึงไม่สามารถช่วยผู้ซื้อให้พ้นจากความเสียหายในการบริโภคได้ แนวคิดทางกฎหมายจึงได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นหลัก “ผู้ขายต้องระวัง” (Caveat Venditor) กล่าวคือ ผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชนว่าสินค้าที่ตนผลิตและนำออกขายนั้นปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค หลัก Privity of Contract ที่ว่าโจทก์ต้องเป็นคู่สัญญากับจำเลยเท่านั้นจึงจะเรียกร้องให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้นั้น ได้คลี่คลายลงโดยศาลตีความขยายหลักกฎหมายในเรื่องสัญญาและละเมิดเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้น กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ผลิตหรือผู้ขายให้รับผิดชอบตามสัญญาศาลได้นำหลักคำรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หรือหลักคำรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) มาวินิจฉัยแก่การตัดสินคดีด้วย

กรณีความรับผิดทางละเมิดนั้น มักจะเป็นการฟ้องให้รับผิดอันเนื่องมาจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ในหลักนี้ก็มีข้อจำกัดในความรับผิด คือ เมื่อความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้น ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตมีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับข้อมูลการผลิตทั้งหมดอยู่กับผู้ผลิต อีกทั้งระบบการตลาดที่สินค้าเปลี่ยนมือไปเป็นทอดๆ กว่าสินค้าจะมาอยู่ในมือของผู้บริโภคก็ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถที่จะตรวจพบความเสียหายและไม่อาจทราบข้อมูลของผู้ผลิตได้ จึงทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ศาลในหลายประเทศจึงได้นำหลักที่ว่าเหตุการณ์ย่อมแจ้งอยู่ในตัว (Res Ipsa Loquitur) มาใช้โดยผลักภาระการพิสูจน์ไปให้แก่จำเลย โดยจำเลยจะต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อ และความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากสินค้าของตน

ในทางละเมิดค่าเสียหายแบ่งตามความมุ่งหมาย⁴ เป็น 2 ประเภทคือ ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน กับค่าเสียหายแบบลงโทษ ดังรายละเอียดดังนี้

1) ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) นั้นเป็นการชดเชยทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจริงๆ ซึ่งผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ความเสียหายที่ตนได้รับให้ปรากฏแก่ศาล ทั้งนี้ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะถูกระทำละเมิดให้ใกล้เคียงมากที่สุด ซึ่งค่าเสียหายนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

(1) ค่าเสียหายที่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ (Pecuniary Damages หรือ Compensatory Damages) เช่น ค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าปลงศพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายดังกล่าวนี้เป็นค่าเสียหายในทางทรัพย์สินและเป็นตัวเงินทั้งสิ้น

⁴ คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2526, กุมภาพันธ์). “ค่าเสียหายในคดีละเมิด.” วารสารกฎหมาย, ปีที่ 7, ฉบับที่ 3. หน้า 28.

(2) ค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ (Non-Pecuniary Damages หรือ Aggravated Damages) เป็นความเสียหายที่ไม่มีรูปร่าง เป็นความเสียหายทางกายภาพ หรือทรัพย์สิน ซึ่งการชดเชยค่าเสียหายจะวางหลักเกณฑ์แน่นอนตายตัวไม่ได้ เพราะต้องดูข้อเท็จจริงแวดล้อมในแต่ละกรณีขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของพฤติกรรม ซึ่งความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินนี้ สามารถแยกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย ชื่อเสียงและเสรีภาพ ความเสียหายอย่างอื่นอันไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานและตกใจ ซึ่งความเสียหายดังกล่าวนี้ ศาลได้ตัดสินให้ค่าชดเชยโดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล

2) ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ เป็นค่าเสียหายที่กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องชดเชยแก่ผู้เสียหายเพื่อตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติกรรมของการกระทำละเมิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้ละเมิดเพื่อปรามมิให้ทำละเมิดดังกล่าวอีกและขณะเดียวกันเพื่อไม่ให้ผู้อื่นปฏิบัติเช่นนั้นอีก กรณีนี้โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหาย เพราะศาลจะพิจารณากำหนดให้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งละเมิด ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลย

การกำหนดค่าสินไหมทดแทน ได้ให้อำนาจศาลเป็นผู้กำหนดว่าจะให้มากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ซึ่งการที่ศาลจะกำหนดค่าเสียหายนั้นมีหลักเกณฑ์ 2 ประการ กล่าวคือ ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำนั้นหรือไม่ และความเสียหายที่ได้รับนั้นมีจำนวนเท่าใด ซึ่งพิเคราะห์ได้ว่า ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย เช่น กรณีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สิน ก็ต้องทำให้ทรัพย์สินกลับคืนสู่สภาพเดิม แต่ถ้าไม่สามารถคืนทรัพย์สินได้ก็ต้องชดเชยเป็นราคาทรัพย์สิน ส่วนจำนวนค่าเสียหายเท่าใดจึงจะคุ้มกับความเสียหายนั้นต้องพิจารณาตามพฤติกรรมแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนในความเสียหายต่อร่างกายนั้นย่อมไม่สามารถตีค่าความเสียหายเป็นจำนวนเงินได้ การพิจารณาของศาลนั้นพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำและความเสียหายที่ได้รับ ดังนั้นการที่จะกำหนดจำนวนเงินเป็นหลักเกณฑ์ตายตัวว่าจะต้องชดเชยเป็นจำนวนเท่าใดนั้นไม่อาจกำหนดได้ เพราะจะทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรมได้

ดังนั้น หลักความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีแนวคิดพื้นฐานมาจากความรับผิดชอบทางสัญญาและความรับผิดชอบทางละเมิด โดยกำหนดความรับผิดชอบเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของความรับผิดชอบทั้งสองประการ และนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ เพื่อกำหนดภาระพิสูจน์ของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายว่าไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออีกต่อไป โดยผลภาระการพิสูจน์ไปให้แก่จำเลยโดยจำเลยจะต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อ

3.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่จะฟ้องร้องผู้ผลิตหรือผู้ขายได้นั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

3.1.3.1 ผู้เสียหาย

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้ขายจากความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นความรับผิดชอบในทางสัญญา คู่สัญญามีนิติสัมพันธ์กันในทางสัญญา และเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สินค้าที่ได้ทำสัญญาตกลงกันไว้ คู่สัญญาย่อมมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหาย ซึ่งกรณีนี้ผู้ขายรับผิดชอบเฉพาะผู้ซื้อสินค้าจากตนเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบในทางสัญญากับบุคคลอื่น แม้ว่าบุคคลอื่นจะได้รับความเสียหายจากสินค้าก็ตาม เว้นแต่จะทำได้ทำสัญญากันไว้โดยชัดแจ้งว่าให้บุคคลใดได้รับชดเชยจากผู้ขายในการนี้ด้วย ดังนั้นความรับผิดชอบในทางสัญญาจึงมีข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ทำให้ผู้เสียหายไม่อาจได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างเป็นธรรม ส่วนในกรณีละเมิดนั้นผู้เสียหายก็ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดได้เนื่องจากข้อมูลการผลิตอยู่ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการทำให้ยากแก่การพิสูจน์ ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม

3.1.3.2 บุคคลภายนอก

บุคคลภายนอก (Bystander) ตามกฎหมายต่างประเทศหมายถึง ผู้ที่ไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้าแต่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากสินค้า ซึ่งบุคคลภายนอก (Bystander) ไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าแต่อย่างใด ดังนั้นจึงไม่อาจนำหลักการรับประกัน (Warranty) มาใช้แก่กรณีนี้ได้ ซึ่งแต่เดิมบุคคลที่เรียกร้องค่าเสียหายได้นั้นจะต้องเป็นผู้ใช้หรือผู้บริโภคเท่านั้น ซึ่งหลังจากที่ได้มีการจัดทำ The Restatement ออกมาในปี 1965 แล้ว ศาลต่างๆ จึงได้นำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดมาคุ้มครองบุคคลภายนอก (Bystander) ผู้ซึ่งคาดเห็นตามควรว่าจะได้รับความเสียหายด้วย ดังนั้นหากบุคคลภายนอก (Bystander) ได้รับความเสียหายจากสินค้า บุคคลภายนอกย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายได้

ประเทศส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าผู้ผลิต (Producer) เป็นผู้รับผิดชอบ เพราะผู้ผลิตนั้นสามารถป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ตลาดได้ดีที่สุด⁵ แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันว่านอกจากผู้ผลิตแล้ว บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสินค้านั้นควรจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกฎหมายของประเทศต่างๆ ไม่ได้จำกัดแต่เพียงผู้ผลิตเท่านั้น แต่ได้

⁵ อนันต์ จันทโรภากร. (2545). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. หน้า 133.

ขยายขอบเขตความรับผิดชอบไปถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจำหน่ายสินค้าด้วย จึงสรุปได้ว่า

- 1) ผู้ผลิตสินค้าที่แท้จริง (Manufacturer) ได้แก่ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ผู้ผลิตวัตถุดิบ และผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า
- 2) ผู้อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต ได้แก่บุคคลที่แสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้าโดยระบุชื่อ เครื่องหมายการค้าไว้บนสินค้าที่จำหน่าย เพราะในการเรียกร้องให้บุคคลใดรับผิดชอบจะต้องกำหนดตัวผู้รับผิดชอบ ดังนั้นการกำหนดตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นวิธีที่ง่ายที่สุดก็คือ การพิจารณาจากสิ่งบ่งชี้หรือเครื่องหมายการค้า
- 3) ผู้นำเข้า (Importer) ได้แก่ ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อจำหน่าย หรือให้เช่า เหตุที่กำหนดให้ ผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบ เพราะผู้นำเข้าสร้างความเสี่ยงด้วยการนำสินค้าเข้ามายังประเทศ และทำให้เกิดความเสียหายขึ้น เพื่อเป็นมาตรการให้ผู้นำเข้าใช้ความระมัดระวังตรวจสอบสินค้าที่ตนนำเข้ามา
- 4) ผู้ขาย (Supplier) ผู้บริโภครหรือผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบได้ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตได้

ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 บุคคลที่ต้องรับผิดชอบได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 4 ซึ่งกำหนดให้ “ผู้ประกอบการ” เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งตามความในมาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้เช่นเดียวกับผู้ผลิตตามความหมายของกฎหมายต่างประเทศ และได้กำหนดให้ผู้ว่าจ้างการผลิตต้องรับผิดชอบด้วย เพราะถือว่ารู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตสินค้าอันไม่ปลอดภัยนั้นด้วย

3.1.4 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือในประเทศไทย

การติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศด้วย และการบริการโทรคมนาคมยังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ โดยความสำคัญของการบริการโทรคมนาคม อาจอยู่ที่การเพิ่มความสามารถของประชาชนในการติดต่อสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดหาให้ เพราะถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำมาซึ่งความสามารถในการติดต่อสื่อสารกัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าโทรศัพท์มือถือนับว่ามีความสำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชนหรือผู้บริโภค ดังนั้นเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโทรศัพท์มือถือ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิธีการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากโทรศัพท์มือถือ กฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง

ผู้บริโภครจากโทรศัพท์มือถือ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2541 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 โดยแยกพิจารณาดังนี้

3.1.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสนใจและความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภค โดยบัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 57 ว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภค ย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เนื่องจาก “ผู้บริโภค” ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความเสมอภาคที่พึงมีตามกฎหมายโดยเฉพาะในยุคเศรษฐกิจแบบเสรีที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันในเชิงการค้า และบริการที่แสวงผลกำไร และผลประโยชน์ในธุรกิจการค้าให้ได้มากที่สุดซึ่งทำให้เกิดผลกระทบมาสู่ผู้บริโภคทั้งโดยตรงและทางอ้อม เพราะผู้บริโภคต้องตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ และไม่สามารถที่จะเลือกได้เนื่องจากไม่มีโอกาสทราบภาวะการตลาด และความเป็นจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพ และราคาของสินค้าต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นบ่อเกิดแห่งความเดือดร้อน และความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

3.1.4.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องเอกเทศสัญญาว่าด้วยซื้อขาย

สัญญาซื้อขาย เป็นเอกเทศสัญญา เมื่อเป็นนิติกรรมหรือสัญญาแล้ว ย่อมสมบูรณ์มีผลบังคับใช้ได้หากไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ไม่พ้นวิสัยและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ซื้อขายคือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ซื้อ และผู้ซื้อ ตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย (มาตรา 453) กล่าวคือ เป็นการอธิบายความหมายของสัญญาซื้อขายทุกประเภทรวมกัน แม้จะพบว่าสัญญาซื้อขายจะแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด สัญญาจะซื้อจะขาย หรือสัญญาซื้อขายเฉพาะอย่าง ซึ่งสัญญาซื้อขายมีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือมีคู่กรณีที่เกี่ยวข้องในสัญญาอยู่สองฝ่าย กล่าวคือฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ขาย” และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ซื้อ” มาตกลงทำสัญญากัน
- 2) สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาที่ฝ่ายผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินที่ซื้อขายกันให้แก่ผู้ซื้อ

3) ในสัญญาซื้อขายนั้น ผู้ขายมีหน้าที่ผูกพันตนที่โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขายกันไปให้แก่ผู้ซื้อ สัญญาซื้อขาย เป็นสัญญาที่ผู้ซื้อตกลงจะใช้ราคาทรัพย์สินให้แก่ผู้ขาย⁶

ซึ่งหน้าที่ของผู้ซื้อ คือ การจ่ายค่าราคาทรัพย์สินตามที่ได้ตกลงไว้กับผู้ขาย ซึ่งโทรศัพท์มือถือ ถือว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ และสัญญาซื้อขายมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือ ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่างมีหน้าที่ปฏิบัติตามสัญญา โดยฝ่ายผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบโทรศัพท์มือถือให้แก่ผู้ซื้อ และผู้ซื้อมีหน้าที่ชำระราคาให้แก่ผู้ขาย

(1) การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน “กรรมสิทธิ์” หมายถึง สิทธิเหนือทรัพย์สิน ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใด ย่อมมีสิทธิจะบังคับเอาแก่ตัวทรัพย์สินนั้นได้โดยตรงในฐานะเจ้าของ

ซึ่งตามมาตรา 1336 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอย และจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินกับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลอื่นผู้ไม่มีสิทธิจะยึดไว้และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย” และกรรมสิทธิ์นั้นถือว่าเป็นทรัพย์สินที่สามารถใช้ยับยั้งบุคคลทั่วไปได้ ซึ่งการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามหลักซื้อขายเสร็จเด็ดขาดย่อมถือเป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขาย ซึ่งตามมาตรา 458 บัญญัติว่า “กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปตั้งแต่ขณะเมื่อได้เข้าทำสัญญากัน” เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ตามสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด ซึ่งกรรมสิทธิ์ในโทรศัพท์มือถือได้โอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อนับแต่ขณะเมื่อได้ทำสัญญากันและกรณีสัญญาซื้อขาย โทรศัพท์มือถือเมื่อคำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกัน เกิดเป็นสัญญาซื้อขายขึ้น ผู้ซื้อที่มีหน้าที่ชำระราคาให้แก่ผู้ขาย และผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบโทรศัพท์มือถือให้แก่ผู้ซื้อ และการซื้อขายโทรศัพท์มือถือเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ กฎหมายมิได้บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถทำสัญญาซื้อขายกันได้เช่นเดียวกับสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ทั่วไป

(2) หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขาย สัญญาซื้อขายเป็นเอกเทศสัญญาชนิดหนึ่งที่ต้องดำเนินการตามหลักทั่วไปโดยผู้ขายต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถตามกฎหมายในขณะที่เข้าทำสัญญา และเมื่อเกิดเป็นสัญญาซื้อขายแล้ว ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิและหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อกันตามกฎหมายหรือข้อกำหนดในสัญญา ซึ่งหน้าที่ของผู้ขายมีหน้าที่ 2 ประการ คือ

⁶ สารทิ อารีย์. (2547). ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค: ศึกษากรณีโทรศัพท์มือถือ. หน้า 52-53.

1. หน้าที่ในการส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย มาตรา 461 บัญญัติว่า “ผู้ขาย จำต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งขายให้แก่ผู้ซื้อ” เพราะเป็นหน้าที่โดยชัดแจ้งตามที่กฎหมายระบุไว้ให้ผู้ขายปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้ขายต้องส่งทรัพย์สินที่ขายนั้นไปให้ถึงมือผู้ซื้อ ดังนั้นหากเป็นการซื้อขายเสร็จเด็ดขาด ถ้าไม่ได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่นแล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายย่อมโอนไปยังผู้ซื้อทันทีในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย

2. หน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง คำว่า “ความชำรุดบกพร่อง” หมายถึง การที่ทรัพย์สินชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ ตามวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวคือ จะต้องเป็นความเสียหายในเนื้อหาของวัตถุหรือทรัพย์สินนั้น โดยเนื่องมาจากหลักทั่วไปในการทำสัญญาที่ว่า ผู้เป็นฝ่ายเสนอในสัญญาต้องกระทำการโดยสุจริต จึงเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายนั้น

ดังนั้นผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้ว หรือไม่รู้ว่าการชำรุดบกพร่องมีอยู่ ตามมาตรา 472 ส่วนในเรื่องความรับผิดชอบในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้น กล่าวได้ว่า ถ้าเพียงแต่ทรัพย์สินชำรุดบกพร่องเท่านั้น หากทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบไปไม่ หากแต่ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องเท่านั้น หากทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบไปไม่ หากแต่ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องต่อทรัพย์สินที่ขายนั้นก็ต่อเมื่อความชำรุดบกพร่องนั้นต้องถึงขนาดที่ทำให้ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา และในเรื่องความรับผิดชอบในกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายมีความชำรุดบกพร่องนี้ ผู้ขายต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องอาศัยว่าผู้ขายนั้นจะรู้หรือไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องก็ตาม แต่ความชำรุดบกพร่องนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนหรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องเกิดมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายกัน โดยที่ ผู้ซื้อไม่รู้ถึงความบกพร่องนั้น ซึ่งถ้าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหลังจากที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกเป็นของผู้ซื้อแล้ว ต้องพิจารณาเรื่องการรับบาปเคราะห์ตามมาตรา 370 ส่วนความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งหมายจะใช้เป็นปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญานี้ แม้ไม่มีข้อตกลงกันไว้ ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบในผลของกฎหมาย เว้นแต่จะให้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นหรือตกลงกันไว้ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ หลักยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายได้แบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

ก. ข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามกฎหมาย มาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือควรจะารู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่ผู้ขาย

- ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลา ส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

- ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด

ข. ข้อยกเว้นความรับผิดตามสัญญา เนื่องจากบทบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องนั้น มิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ฉะนั้น คู่สัญญาจึงอาจตกลงกันล่วงหน้าว่าผู้ขายไม่ขอรับผิดใด ๆ เลยก็ได้ โดยข้อตกลงเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นโมฆะ นอกจากนี้มาตรา 483 ยังบัญญัติไว้ว่า “คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิก็ได้”

3. หน้าที่และความรับผิดของผู้ซื้อ จะเกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาได้ตกลงทำนิติกรรมหรือเรียกว่าเกิดสัญญาซื้อขายขึ้นแล้ว ผู้ซื้อ มีหน้าที่ต้องรับมอบทรัพย์สินที่ทำการซื้อขาย และต้องมีหน้าที่ในการชำระราคา รวมทั้งยังมีสิทธิยึดหน่วงราคาอีกด้วย ซึ่งอธิบายได้ 3 ประการ ดังนี้

ก. หน้าที่ต้องรับมอบทรัพย์สิน มาตรา 486 บัญญัติไว้คู่กับมาตรา 461 ซึ่งบัญญัติให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย การส่งมอบและการรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อขาย จึงเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นพร้อมกันคือเมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สิน อันเป็นกรณีที่ถูกห้ามข้อปฏิบัติการชำระหนี้ ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะไม่รับมอบโดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ ผู้ซื้อย่อมตกเป็นผู้ผิดนัด และความรับผิดอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ก็เป็นอันปลดเปลื้องไปนับแต่เวลาที่ข้อปฏิบัติการชำระหนี้ ดังนั้น ผู้ซื้อย่อมมีหน้าที่ต้องรับมอบทรัพย์สินที่ตนได้ซื้อ มิฉะนั้นย่อมถือได้ว่าผู้ซื้อผิดสัญญา อาจทำให้ต้องรับผิดต่อผู้ขายในบางประการ การที่ผู้ซื้อ มีสิทธิบอกปิดไม่ยอมรับมอบ เช่นในกรณีที่ทรัพย์สินที่ส่งมอบไม่ตรงตามสัญญา ทรัพย์สินขาดหรือต่ำกว่าจำนวนการส่งมอบทรัพย์สินผิดสถานที่ที่ได้ตกลงกัน หรือสัญญาซื้อขายมีสิ่งไม่ควรระวังสำหรับผู้ซื้อ ได้แก่ ในกรณีที่ผู้ซื้อรับมอบเอาทรัพย์สินโดยมิได้อิดเอื้อนแล้ว จะทำให้ผู้ขายหลุดพ้นจากความรับผิดในความชำรุดบกพร่องที่เห็นประจักษ์ แต่ถ้าผู้ซื้อไม่ยอมรับเอาทรัพย์สินที่ส่งมอบโดยไม่มีมูลหรือเหตุผลอันจะอ้างกฎหมายได้แล้ว ย่อมถือได้ว่าผู้ซื้อผิดสัญญา ผู้ขายมีสิทธิบอกเลิกสัญญา เรียกค่าสินไหมทดแทน ถ้าผู้ซื้อรับมอบภายหลัง ผู้ขายอาจจะเรียกค่าสินไหมทดแทนในการที่ตนต้องดูแลรักษาทรัพย์สินในระหว่างที่รอการส่งมอบ

ข. หน้าที่ต้องชำระราคา มาตรา 453 นั้น ถือว่าราคาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะถือได้ว่าเข้าลักษณะสัญญาซื้อขาย และเมื่อผู้ซื้อได้ตกลงว่าจะใช้ราคา

ทรัพย์สินให้แก่ผู้ขายด้วย จึงถือว่าเป็นสัญญาซื้อขายถ้าได้ตกลงว่าจะใช้ราคาก็เป็นสัญญาซื้อขายแล้ว ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ ผู้ซื้อต้องชำระราคาภายหลังจากสัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้นแล้ว โทรศัพท์มือถือ จัดว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ทั่วไป ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องทำตามแบบ ฉะนั้น การซื้อขายโทรศัพท์มือถือจึงกระทำได้โดยง่ายเพียงแต่บุคคลสองฝ่ายคือ ฝ่ายผู้ขาย และฝ่ายผู้ซื้อ ที่มีสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติต่อกัน ไว้อย่างชัดเจนและไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก แต่ผู้บริโภคที่ใช้โทรศัพท์มือถือในประเทศไทยกับประสบปัญหาในเรื่องข้อสัญญาทั้งในการซื้อขายและในเรื่องของความรับผิดชอบของผู้ขายต่อปัญหาความชำรุดบกพร่องของโทรศัพท์มือถือ

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2522 ฉบับที่ 4 พ.ศ.2531 ฉบับที่ 5 พ.ศ.2535 การคุ้มครองผู้บริโภคจากการเลือกซื้อสินค้า และทำให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้า มาตรฐานสินค้าจึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จึงได้มีพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมา โดยศึกษาถึงรายละเอียดดังนี้

1) ลักษณะสำคัญของกฎหมาย การที่ประเทศไทยได้พัฒนาอุตสาหกรรมให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงปรากฏว่ามีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลายชนิดที่ผลิตขึ้นได้ภายในประเทศ โดยไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศเข้ามา ถึงแม้ว่าจะผลิตสินค้าได้หลายประเภทและมีจำนวนมากขึ้น แต่ประเทศไทยก็ยังมิได้มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นมาให้มีความเหมาะสม และมีการผลิตสินค้าประเภทและมีจำนวนมากขึ้นหลายราย ทำให้มีการแข่งขันกันลดราคาโดยทำให้คุณภาพต่ำลงเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความนิยมเชื่อถือ นอกจากนี้ยังอาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนและก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ ควรที่จะได้มีการกำหนดควบคุมเกี่ยวกับมาตรฐานของอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเพื่อจะได้มีมาตรฐานเดียวกันและทัดเทียมกับของต่างประเทศและเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค และเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้สินค้า ประกอบกับเรื่องการโอนใบอนุญาตมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จะกระทำมิได้หากไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเสียก่อนจึงจะโอนได้ ซึ่งก่อให้เกิดความล่าช้า และในกรณีที่มีการโอนโรงงานผลิตสินค้าที่อยู่ในมาตรฐานบังคับผู้รับโอนโรงงานไม่สามารถผลิตสินค้าในระหว่างที่คณะกรรมการพิจารณาคำขอโอนใบอนุญาตได้ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับความเดือดร้อนและเสียหายเพราะไม่สามารถผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้ผู้รับโอนใบอนุญาตประกอบ

กิจการโรงงานสามารถประกอบกิจการผลิตสินค้าได้ต่อเนื่องไม่หยุดชะงักเกิดความคล่องตัว และรวดเร็วเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม จึงได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการโอนใบอนุญาตมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเสียใหม่⁷

2) ขอบเขตการให้ความคุ้มครอง ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

(1) มาตรฐานบังคับ หมายถึง การกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมบางประเภทที่ผลิตขึ้นว่าจะต้องมีมาตรฐานของรายละเอียด ส่วนประกอบต่าง ๆ ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ⁸ โดยให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการเลือกซื้อและเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายบังคับว่าต้องเป็นไปตามมาตรฐานและผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและทรัพย์สิน⁹

(2) มาตรฐานธรรมดา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่างๆ ไว้ เพื่อให้ผู้ผลิตได้พยายามที่จะผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้ จะได้มีสินค้าที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพดีและมีความปลอดภัยในการใช้ประโยชน์ต่อผู้บริโภคทั้งหลาย แต่การผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้นั้นอาจจะต้องลงทุนมากกว่า เสียค่าใช้จ่ายมากกว่า เมื่อต้นทุนสูงราคาจำหน่ายก็จะต้องสูงตามไปด้วย ผู้บริโภคที่จะสามารถซื้อได้ก็จะเป็นบุคคลในระดับหนึ่งที่มีความสามารถพอจะซื้อได้เท่านั้น ถ้าจะบังคับให้ผู้ผลิตทุกคนผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ราคาที่จำหน่ายก็จะต้องสูงตามราคาต้นทุน ซึ่งจะก่อความเดือดร้อนและความเสียหายต่อผู้บริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นหากมิได้บังคับว่าจะต้องผลิตให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ทุกอย่าง แต่ถ้าผู้ใดทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยผ่านการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่และได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว ก็จะสามารถมีสิทธิที่จะแสดง

⁷ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2535.

⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 และ (ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2522, มาตรา 17.

⁹ สุลาสิริ วสวงศ์. (2543). กฎหมายอุตสาหกรรม. หน้า 116.

ตราเครื่องหมายตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไว้บนผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ได้ตามที่ได้รับอนุญาต¹⁰

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม โดยที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีฐานะเป็นกรมหนึ่งของกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นสถาบันมาตรฐานของประเทศไทยที่รับผิดชอบการดำเนินการทางด้านมาตรฐานของประเทศโดยจะเริ่มจากที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความนิยมเชื่อถือแก่ผลิตภัณฑ์ที่ทำในประเทศด้วยการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการซื้อขาย เพื่อขจัดปัญหาในการซื้อขาย และขจัดปัญหาอุปสรรคทางการค้าต่างๆ เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดทรัพยากรและประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งในด้านการใช้งานและการผลิต เพื่อเป็นสื่อเชื่อมโยงในอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำให้โรงงานต่างๆ สามารถนำมาใช้ร่วมกันและประสานกันได้ดี

4) การขออนุญาตเกี่ยวกับการทำและการนำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน โดยวิธีการขออนุญาตมีดังต่อไปนี้

(1) การขออนุญาตทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผู้ที่มีความประสงค์จะทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นตามแบบ (ม.อ.3) ต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมพร้อมทั้งสำเนาและหลักฐานต่างๆ ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนด

(2) การขออนุญาตนำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาจำหน่ายในราชอาณาจักร ผู้ที่ประสงค์จะนำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตนำเข้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรตามแบบที่ทางราชการกำหนด (ม.อ.5) โดยยื่นต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม พร้อมทั้งส่งมอบตัวอย่างผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือภาพหรือคำชี้แจงแสดงลักษณะโดยละเอียด เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอแล้วก็จะดำเนินการตรวจสอบพร้อมทั้งเอกสาร

¹⁰ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2535, มาตรา 3.

หลักฐานต่างๆ แล้วนำเสนอต่อประธานคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อพิจารณาออกใบอนุญาตให้นำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเข้ามาจำหน่ายในราชอาณาจักรได้ต่อไป¹¹ ซึ่งจากกฎหมายฉบับนี้สามารถนำไปปรับใช้กับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ใช้โทรศัพท์มือถือ โดยกำหนดให้เครื่องโทรศัพท์มือถือเป็นสินค้าที่มีมาตรฐานได้ในระดับหนึ่ง

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542

สินค้าที่ได้ผลิตและจำหน่ายในประเทศไทย หากปล่อยให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีอิสระในการกำหนดราคาสินค้า ก็จะทำให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้โดยอิสระแต่ก็มีสินค้าบางประเภทที่รัฐเข้าไปกำหนดราคาสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมในการเลือกซื้อสินค้าจึงได้มีการตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สาระสำคัญของกฎหมาย คือ เป็นกฎหมายที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่กรมการค้าภายในของกระทรวงพาณิชย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมราคาสินค้า และบริการให้เป็นธรรม เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการในราคาที่เหมาะสม เพราะถ้าปล่อยให้สินค้าเป็นไปตามกลไกของตลาดในบางครั้งผู้ขายจะไม่มีกำหนดราคาของสินค้าไว้ตายตัว อาจจะมีขึ้นบ้างลงบ้าง และมีการเลือกปฏิบัติที่ผู้ขายให้บุคคลที่ตนสนิทหรือคุ้นเคยด้วยในราคาที่ถูกลงหรือได้ตกลงราคากันในตลาดเพื่อให้สินค้าในตลาดนั้นมีราคาเท่ากันทั้งหมดจนทำให้ผู้บริโภคไม่มีทางเลือกสินค้าในตลาดได้ กฎหมายฉบับนี้จึงได้มีมาตรการในการที่จะกำหนดราคาสินค้าต่าง ๆ

2) ขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมราคาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่าย หรือการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม ให้คณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้สินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการควบคุมได้¹²

(2) เมื่อได้มีการประกาศกำหนดสินค้า หรือบริการควบคุมแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดราคาซื้อหรือราคาจำหน่ายสินค้าหรือบริการควบคุมให้ผู้ซื้อซื้อในราคาไม่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด หรือให้ผู้จำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนดหรือตรึงราคาใดราคาหนึ่ง¹³

¹¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511. ข้อ 1.

¹² พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542, มาตรา24.

¹³ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542, มาตรา 29.

ซึ่งพระราชบัญญัตินี้อาจนำมาปรับใช้กับการควบคุมราคาเครื่องโทรศัพท์มือถือ และราคาซ่อมบำรุงเครื่องโทรศัพท์มือถือได้

พระราชบัญญัติประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544¹⁴ พระราชบัญญัตินี้มีหลักการเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบกิจการโทรคมนาคม ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543 โดยในแผนนั้นกำหนดให้ต้องมีแนวทางการอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และการประกอบกิจการโทรคมนาคม รวมทั้งได้มีการกำหนดกรอบวัตถุประสงค์ในการอนุญาตไว้แล้วด้วย นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังได้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในการเป็นผู้กำหนดลักษณะและประเภทของกิจการโทรคมนาคม การพิจารณาอนุญาตและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตเงื่อนไข การกำหนดค่าธรรมเนียม การจัดทำแผนเลขหมายและการกำกับดูแลในด้านต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบกิจการโทรคมนาคมและการคุ้มครองผู้บริโภค

ขอบเขตการให้ความคุ้มครอง เมื่อการประกอบกิจการโทรคมนาคมมีความหลากหลายจึงมิใช่ว่าการได้รับอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมจะทำให้สามารถดำเนินกิจการทุกลักษณะและทุกประเภทได้ ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัตินี้จึงบัญญัติให้ผู้ใดที่จะให้บริการโทรคมนาคมในลักษณะและประเภทใดตามที่คณะกรรมการได้ประกาศกำหนดไว้จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ และคณะกรรมการจะต้องอนุญาตตามขอบเขตลักษณะและประเภทที่จะดำเนินการให้บริการต่อไป

หลักการอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมนั้น ได้บัญญัติให้คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม ซึ่งจะกำหนดแนวทางการอนุญาตการประกอบกิจการโทรคมนาคมตามกรอบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ ฉะนั้นการที่คณะกรรมการจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม โดยต้องระบุนรายละเอียดของแนวทางการพัฒนา กิจการโทรคมนาคม และหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตและการประกอบกิจการจะต้องมีการกำหนดไว้ในแผนแม่บทดังกล่าว ซึ่งจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลทั่วไปเพื่อให้ถือว่าเป็นแผนแม่บทแห่งชาติ¹⁵

¹⁴ พระราชบัญญัติประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544. (2544, กันยายน). “วารสารกฎหมายปกครอง.” เล่มที่ 20, ตอน 1. หน้า 13.

¹⁵ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม 2543, มาตรา 50.

ในการสอบและรับรองมาตรฐานอุปกรณ์ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ที่คณะกรรมการกำหนดหรือกรณีที่บุคคลอื่นประสงค์จะได้รับการรับรองมาตรฐานให้สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ และอาจให้มีผู้ขอรับอนุญาตเป็นหน่วยตรวจสอบและรับรองมาตรฐานได้ ซึ่งผู้ขออนุญาตเป็นหน่วยตรวจสอบดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

3.1.4.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541

พระราชบัญญัตินี้ได้แยกการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก โดยศึกษารายละเอียดดังนี้

1) การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณาถือว่าเป็นมาตรการให้การคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อโทรศัพท์มือถือในขั้นตอนก่อนการทำสัญญานั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การดำเนินงานให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา ในการดำเนินงานให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 โดยมีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คือ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

ก. หน้าที่ในการควบคุมดูแลการโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ยังมิได้ถูกควบคุมการโฆษณาโดยกฎหมายอื่น ซึ่งการโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

ข. การป้องกันหรือระงับยับยั้งความเสียหายหรืออันตราย คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีหน้าที่ป้องกันหรือระงับยับยั้งความเสียหายหรืออันตรายอันจะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคเนื่องจากการโฆษณาสินค้าหรือบริการบางประการเป็นการล่วงหน้า โดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าหรือบริการนั้น

ค. หน้าที่ในการตรวจสอบข้อความโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อความโฆษณาที่ผู้ประกอบการขอให้พิจารณาให้ความเห็นก่อนทำการโฆษณา โดยการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา

(2) คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา โดยคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 22 ถึงมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 เฉพาะเรื่องที่ยังมิได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ดังนี้

ก. กรณีที่ผู้ประกอบการโฆษณานำใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม โดยถ้าข้อความดังกล่าวเป็นข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความเป็นจริงหรือเป็นข้อความที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการโฆษณาแก้ไขข้อความ หรือวิธีการในการโฆษณา ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา หรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา และหรือให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนด¹⁶ และถ้าข้อความดังกล่าวเป็นข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำความผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสียหายในวัฒนธรรมของชาติ หรือเป็นข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยก หรือเสื่อมเสียความสามัคคีหรือเป็นข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งในทำนองเดียวกันกับข้อ 1 (ก) หรือเสนอความเห็นเพื่อให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดการโฆษณาดังกล่าว

ข. ในกรณีที่ผู้ประกอบการโฆษณานำใช้วิธีการอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ หรืออันอาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งในทำนองเดียวกันกับข้อแรก หรือเสนอความเห็นเพื่อให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีกับผู้กระทำโฆษณาได้

ค. ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้กำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้การโฆษณานั้นต้องกระทำไปพร้อมกับคำแนะนำ หรือคำเตือนเกี่ยวกับวิธีใช้หรืออันตรายตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาจะกำหนดเงื่อนไขให้แตกต่างกันสำหรับการโฆษณาที่ใช้สื่อโฆษณาสำหรับสินค้านั้น ห้ามการโฆษณาสินค้านั้น ซึ่งในการออกคำสั่งจำกัดการใช้สื่อโฆษณาและห้ามการโฆษณาสินค้านั้นให้นำมาใช้บังคับแก่การโฆษณา ที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าการใช้หรือประโยชน์ของสินค้านั้นขัดต่อนโยบายทางสังคม ศีลธรรมหรือวัฒนธรรมของชาติด้วย¹⁷

¹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541, มาตรา 22.

¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541, มาตรา 24.

ง. ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา เห็นว่าสินค้าหรือบริการใดของผู้บริโภคจำเป็นต้องทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพฐานะ และรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับผู้ประกอบการ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจกำหนดให้การโฆษณาสินค้าหรือบริการนั้นต้องให้ข้อเท็จจริงดังกล่าว ตามที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา กำหนดไว้¹⁸

จ. ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา เห็นว่าข้อความในการโฆษณาโดยทางสื่อโฆษณาใด สมควรแจ้งให้ผู้บริโภคทราบว่าข้อความนั้นเป็นข้อความที่มีความมุ่งหมายเพื่อการโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจกำหนดให้การโฆษณา โดยทางสื่อโฆษณานั้นต้องมีถ้อยคำชี้แจง กำกับให้ประชาชนทราบว่าข้อความดังกล่าวเป็นการโฆษณาได้ และคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา จะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดต้องปฏิบัติด้วยก็ได้¹⁹

ฉ. ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าการโฆษณาของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ผู้ประกอบธุรกิจนั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนทำการโฆษณาได้ ในกรณีนี้ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาพิจารณาจะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ขอทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาให้ความชอบแล้ว²⁰

2) การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก

(1) ความหมายของคำว่า “ฉลาก” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 กำหนดให้หมายความถึง รูป รอยประดิษฐ์ กระจายหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะหรือหีบห่อบรรจุสินค้า และหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบสินค้าป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้า หรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

(2) คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ได้ถูกกำหนดขึ้น โดยมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก คือ มีอำนาจกำหนดสินค้าว่าเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก และกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขการจัดทำฉลากสินค้าที่ควบคุม มี

¹⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541, มาตรา 25.

¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541, มาตรา 26.

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541, มาตรา 29.

อำนาจที่จะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไขตลาดที่ไม่ถูกต้องหรือเลิกใช้ตลาดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ มีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นว่าตลาดของผู้ประกอบธุรกิจมีลักษณะเป็นการฝ่าฝืน มีอำนาจที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว คณะกรรมการว่าด้วยตลาดยังมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ควบคุมในเรื่องตลาด เช่น กฎหมายว่าด้วยยา กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง เป็นต้น

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าที่ควบคุมตลาด ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าที่ควบคุมตลาด มีใจความว่าการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคส่วนใหญ่มักเลือกซื้อสินค้าโดยพิจารณาจากยี่ห้อ สี สัน รูปแบบหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อของสินค้าเป็นหลัก จึงทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐานและไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพของสินค้าหรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้ ดังนั้นการเลือกซื้อสินค้าให้ได้สินค้าตามที่ผู้บริโภคร้องการ

ค. การดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตราย เป็นการคุ้มครองพิเศษ นอกเหนือจากการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคด้านตลาดและการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาแล้ว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 36 ยังให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตราย คือ ให้อำนาจที่จะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าให้อำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นและถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นภายใต้เงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ ให้อำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราว และโทษตามมาตรา 56 ถ้าผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าที่คณะกรรมการสั่งห้ามขายเพราะสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา 36 นี้ ผู้ประกอบธุรกิจนั้นต้องระวางโทษตามมาตรา 56 คือ จำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ประกอบธุรกิจนั้น เป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือเป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ต้องระวางโทษหนักขึ้น คือ จำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3) การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

เนื่องจากได้มีผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจ กรณีการซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ได้จัดทำสัญญาสำเร็จรูปโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบ ถึงแม้ว่า

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้จัดทำสัญญาฉบับมาตรฐานขึ้นและได้แจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจทราบแล้ว แต่ผู้ประกอบการไม่นำแบบสัญญาดังกล่าวมาใช้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็ไม่อาจบังคับได้ เพราะเป็นเสรีภาพของบุคคลตามหลักแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา ซึ่งยึดถือหลักแห่งความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา และหลักแห่งเสรีภาพในการทำสัญญาโดยเคร่งครัด คือเมื่อคู่กรณีได้แสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญากันโดยชอบด้วยกฎหมาย และด้วยความสมัครใจแล้ว คู่กรณีจะต้องผูกพันและต้องปฏิบัติตามข้อสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด แม้ว่าผลของสัญญานั้นจะทำให้ฝ่ายหนึ่งได้เปรียบอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลไม่มีความเสมอภาคและไม่มีความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่อยู่ในฐานะของผู้บริโภคย่อมไม่อยู่ในฐานะที่มีความเสมอภาค และเท่าเทียมกับผู้ประกอบธุรกิจไม่มีอำนาจต่อรองกับผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้ผู้บริโภคถูกรัดเอาเปรียบในการทำสัญญากับผู้ประกอบการ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 กำหนดสิทธิของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น คือ “สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา” และกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญาขึ้น

ตามกฎหมายเอกเทศสัญญาว่าด้วยการซื้อขายนั้น ได้กำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือหรือตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ ดังนั้น คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจประเภทการให้บริการโทรศัพท์มือถือเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาประกาศ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาเป็นองค์กรของฝ่ายบริหารตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541 กำหนดให้เป็นคณะกรรมการเฉพาะเรื่องเพิ่มเติมขึ้น ทั้งนี้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ได้ประกาศให้ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์มือถือเป็นธุรกิจควบคุมสัญญา พ.ศ.2543 แล้ว โดยให้ประกาศนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2544 ซึ่งโดยทั่วไปการประกอบธุรกิจโทรศัพท์มือถือนั้น ส่วนใหญ่เป็นสัญญาที่ทำระหว่างผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพกับผู้บริโภคหรือไม่ก็เป็นสัญญาสำเร็จรูป เพราะคำว่า สัญญาสำเร็จรูปหมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน สัญญาซื้อขายโทรศัพท์มือถือเป็นสัญญาที่ให้อำนาจศาลในการพิจารณาว่าเป็นข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญา หรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่

ไม่เป็นธรรมนั้น เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม จึงกล่าวได้ว่า ประเภทของสัญญาซื้อขายโทรศัพท์มือถือถือนั้น อยู่ในขอบเขตและการใช้กฎหมายของทั้งสองฉบับได้ ประเภทของสัญญาซื้อขายโทรศัพท์มือถือถือนั้นอยู่ในขอบเขต และการใช้กฎหมายของทั้งสองฉบับ แล้วจะถือว่าเป็นการซ้ำซ้อน ในขอบเขตและการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่นั้น เป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคโดยใช้แนวทางในเชิงป้องกัน โดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย คือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เข้ามาแทรกแซงการทำสัญญาควบคุมในการกำหนดข้อสัญญา หรือห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค และกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่ทำข้อสัญญาและแบบที่ถูกต้อง ตามที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้แก่ผู้บริโภค ภายในระยะเวลาอันสมควร รวมถึงอนุญาตให้ผู้ประกอบธุรกิจส่งแบบสัญญาที่อาจจะฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญานั้นก่อนได้²¹

3.1.4.4 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ.2551 ความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา สมาชิกสหภาพยุโรป ต่างนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ ดังนั้นบางครั้ง Product Liability จึงมักจะถูกเรียกว่า “Strict Product Liability” และประเทศส่วนใหญ่จะเห็นตรงกันว่าผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่สามารถป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุด โดยกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยผู้ขายเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในลำดับรองเท่านั้น (Secondary Liable) กล่าวคือ ต้องรับผิดชอบเมื่อไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าได้ เนื่องจากโดยปกติแล้วผู้ขายไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการผลิตและมีโอกาสน้อยมากที่จะรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าหากสินค้าอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่ปิดผนึกไว้ ดังนั้นผู้ขายจึงเพียงแต่ส่งต่อสินค้าไปยังผู้บริโภคในสภาพที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ซึ่งต่างจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ผู้ขายในทุกทอดรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิตโดยไม่มีเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบด้วย แต่กฎหมายบางมตรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาก็กำหนดให้ผู้ค้าปลีกต้องรับผิดชอบหลักละเมิดทั่วไปเท่านั้น

ซึ่งในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดค่าเสียหายไว้ในมาตรา 11 ว่า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ดังนั้นจะเห็นว่า

²¹ สารณี อารีย์. (2547). เล่มเดิม. หน้า 58-73.

กฎหมายได้กำหนดค่าเสียหายไว้โดยกำหนดให้ไม่เกิน 2 เท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริง การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งถือว่าการกำหนดดังกล่าวนั้นไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค²²

3.1.4.5 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าไม่ปลอดภัยขึ้น จึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้าดังกล่าว ดังนั้นจึงควรจะศึกษาถึงการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนเมื่อยังไม่มีการกระทำละเมิด (Status Quo Ante)

ดังนั้นเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้า กฎหมายจึงได้มีการกำหนดมาตรการเยียวยาไว้ดังนี้

1) การเปลี่ยนสินค้า (Replace)

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 41 ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนแปลงทดแทนกันได้²³

2) การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Compensation)

ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามสมควร ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง²⁴

3) การคืนค่าสินค้า (Refund)

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดไว้ว่าหากสินค้านั้นเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม ซึ่งสินค้านั้นได้จำหน่ายไปแล้ว ให้สามารถเรียกสินค้านั้นคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนดโดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบธุรกิจเอง แต่หากไม่สามารถแก้ไขได้ ศาล

²² วัชชีรา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 57.

²³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ.2551, มาตรา 41.

²⁴ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 42.

สามารถสั่งให้ใช้ราคาตามที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจประกอบด้วย²⁵

4) การเรียกเก็บสินค้า (Recall Product Market)

ในกรณีที่ได้มีการทำสัญญากัน หากมีสินค้าใดชำรุดบกพร่องหรือเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คู่สัญญาสามารถคืนสินค้าได้ตามสัญญาที่ได้ตกลงกันได้ และนอกจากนี้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 43 (2) ยังได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกเก็บสินค้าคืนได้ โดยกำหนดให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่จำหน่ายให้ผู้บริโภค กลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย²⁶

5) การให้ใช้ราคา

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดว่า ในกรณีที่ไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าในขณะรับคืน ซึ่งรวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจประกอบด้วย²⁷

6) การทำลายสินค้า

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดว่า ถ้าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบธุรกิจผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้ และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งผู้ประกอบธุรกิจทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วย²⁸

3.1.5 กระบวนการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

กระบวนการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีดังนี้

3.1.5.1 กรณีตามสัญญา

กรณีความรับผิดชอบในทางสัญญา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมาย 2 ประการ คือ หลักความสัมพันธตามสัญญา (Privity of Contract) และหลักความรับผิดชอบในคำรับประกัน (Warranty)

²⁵ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 43 (1).

²⁶ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 43 (1).

²⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 43 (1).

²⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 43 (2).

1) หลักความสัมพันธตามสัญญา (Privity of Contract) คู่กรณีที่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันเท่านั้นที่จะมีสิทธิเรียกร้องให้รับผิดชอบกันได้ ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์อันสำคัญของหลักความรับผิดชอบในทางสัญญา แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ผู้บริโภคมักมีใช้คู่สัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจโดยตรง เมื่อเกิดความเสียหายจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เช่น ในคดี Brunnensalz ศาลสูงเยอรมันได้ตัดสินในปี 1915 ว่า โจทก์เป็นผู้ซื้อเกลือเกลือยา Brunnensalz ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของจำเลยมาจากร้านขายยา โจทก์ได้รับความเสียหายจากการบริโภคยานั้น เนื่องจากมีเศษแก้วปะปนอยู่ จึงฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตให้ต้องรับผิดชอบ ศาลได้วินิจฉัยว่า โจทก์ไม่อาจเรียกร้องให้จำเลยรับผิดชอบโดยอาศัยมูลสัญญาได้ เพราะโจทก์ไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิต²⁹ หลักความสัมพันธทางสัญญา (Privity of Contract) นับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ ผู้บริโภคไม่สามารถเรียกร้องความเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจได้ เนื่องจากมีใช้คู่สัญญา³⁰ แต่หลักดังกล่าวก็ยอมให้บุคคลที่คาดหมายจะใช้หรือได้รับผลจากสินค้านั้น ให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจได้ แต่ก็มีข้อจำกัดเฉพาะความเสียหายที่มีผลต่อร่างกายเท่านั้น ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการบางส่วนได้อาศัยอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า นำเอาหลักสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญาไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียว ในรูปแบบข้อสัญญาสำเร็จรูป โดยกำหนดข้อสัญญาที่ตนเองได้เปรียบเอาไว้ เช่น ข้อยกเว้นความรับผิดชอบ (Exemption Clause) จนทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม ทำให้บางประเทศต้องควบคุมแก้ไขข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าว โดยให้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเหล่านั้นไม่มีผลบังคับ เช่น การใช้หลักการตีความของศาล โดยอาศัยหลักกฎหมายที่มีอยู่ เช่น หลักศีลธรรม หลักสุจริต ตลอดจนออกกฎหมายพิเศษมาควบคุมเป็นการเฉพาะ เช่น ในประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมาย The Unfair Contract Terms Act 1977 โดยกำหนดเทคนิค 2 ประการ คือ การควบคุมและการทดสอบสมเหตุสมผล³¹

2) หลักความรับผิดชอบในคำรับประกัน (Warranty) กฎหมายสัญญาของต่างประเทศให้ความหมายคำว่า Warranty ว่าหมายถึง ข้อความใด ๆ ซึ่งแสดงถึงการรับรองข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าว่าจะเป็นไปตามข้อความที่ระบุไว้และยืนยันว่าตนยอมจะรับผิดชอบมิได้เป็นไปตามนั้น ฉะนั้น Warranty จึงเป็นข้อสัญญาว่าจะรับผิดชอบหรือการรับประกัน ซึ่งอาจเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หรือการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) ก็ได้

²⁹ ศรีณชัย ศรีณยศสุนทร. (2549). วิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภคทางแพ่งในชั้น. หน้า 28.

³⁰ สุขุม สุภณิตย์. (2546). คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. หน้า 9-10.

³¹ สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522. หน้า 29.

การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) คือ คำรับรองที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายแสดงออกโดยชัดแจ้งว่า หากสินค้ามิได้เป็นไปตามคำรับรองจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้ซื้อสินค้านั้น ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายได้โดยตรงจากผู้ให้คำรับรองหรือรับประกันนั้น³² เช่น ในคดี Crocker V. Winthrop Laboratorie ได้ความว่า จำเลยเป็นผู้ประกอบธุรกิจโดยเป็นบริษัทผู้ผลิตยา “Talwin” มีสรรพคุณในการระงับความเจ็บปวดที่มีผลรุนแรงมาก จำเลยได้รับรองต่อผู้ซื้อว่าเมื่อใช้แล้วจะไม่เสพติด ผู้เสียหายซึ่งได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุได้ใช้ยานี้แล้วคิดว่า ต่อมาได้ถึงแก่ความตายเพราะผลจากการใช้ยานี้จนเป็นพิษ ศาลได้วินิจฉัยว่า จำเลยได้สัญญาว่า ยานี้มิใช่สิ่งที่ใช้แล้วเสพติด จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามคำรับประกันโดยชัดแจ้งที่ได้ให้ไว้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้เสียหายได้เชื่อถือตามคำรับรองของจำเลยในเวลาที่ยานำสินค้าออกจำหน่ายในท้องตลาดหรือไม่

การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) ตามกฎหมายถือว่าผู้ขายได้ให้คำรับประกันไว้แล้ว แม้ว่าตามความเป็นจริงแล้วผู้ขายอาจมิได้มีการให้การรับรองหรือรับประกันไว้เช่นนั้นเลยก็ตาม เช่น การรับประกันเรื่องกรรมสิทธิ์ (Warranty of Title) การรับประกันเรื่องภาระติดพัน (Warranty Against Encumbrances) การรับประกันการใช้สอยสินค้าที่เหมาะสมตามเจตนาที่ซื้อให้สมประโยชน์ตามสภาพของสินค้าได้ การรับประกันการใช้สอยสินค้าที่เหมาะสมตามความมุ่งหมายเฉพาะ (Warranty of Fitness for a Particular Purpose) ซึ่งหมายถึงผู้ขายได้ทราบคืออยู่แล้วในขณะที่ซื้อขายกันว่า ผู้ซื้อมีความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์เฉพาะอย่างจากการใช้สินค้านั้น หรือผู้ซื้อไว้วางใจในความรู้ ความชำนาญ หรือความสามารถพิเศษเฉพาะตัวของผู้ขายซึ่งผู้ขายได้ให้การรับรองหรือรับประกันโดยปริยายไว้ในเวลานั้นว่า สินค้านั้นสามารถนำไปใช้ได้สมประโยชน์หรือความมุ่งหมายโดยเฉพาะ³³

ในกรณีนี้แม้ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมาย Warranty แต่เนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภค ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจทั้งหลายอาศัยอำนาจต่อรองที่เหนือกว่านี้ เป็นผู้กำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นความรับผิดชอบ (Exemption Clause) ตามหลักกฎหมายนี้ไว้ในสัญญาที่ทำระหว่างกัน จึงทำให้ผู้บริโภคซึ่งไม่อยู่ในฐานะที่ไม่สามารถจะต่อรองข้อสัญญาใด ๆ ไม่ได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมายดังกล่าว

³² ฌูจ็กร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. (2524, มีนาคม) “ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการผลิต.” วารสาร อัยการ, ปีที่ 4, ฉบับที่ 39, หน้า 13-14.

³³ Dix W. Noel and Jerry J. Phillips. (1981). *Product Liability in a Nutshell* (2d ed.). p.17.

3.1.5.2 กรณีละเมิด

ในกรณีละเมิดนั้นการเรียกร้องค่าเสียหายจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ตามหลักกฎหมายละเมิดของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้บริโภค โดยผู้บริโภคต้องพิสูจน์ว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งหลักกฎหมายของประเทศไทยนั้นยังคงใช้หลักทฤษฎีความผิด (Fault Theory) ที่เน้นการหาผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมารับผิด และหลักกฎหมายดังกล่าวของประเทศไทยยังคงไม่ได้นำหลักการผลักภาระการพิสูจน์ (Res Ipsa Loquitur) มาใช้ ดังนั้นผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ซึ่งการพิสูจน์นั้นกระทำได้ยาก

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การฟ้องคดีละเมิดนั้นจะนำหลัก Negligence มาใช้ กล่าวคือ การฟ้องคดีเพราะประมาทเลินเล่อ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นการกล่าวหาว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายประมาทเลินเล่อนำสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกจำหน่าย เป็นเหตุให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้บริโภค จึงได้นำหลักเหตุการณ์ย่อมแจ้งอยู่ในตัว (Res Ipsa Loquitur) มาใช้ ด้วยการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้ผลิตและผู้ขาย โดยให้ผู้ผลิตและผู้ขายมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ว่า ความเสียหายมิได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อของตน และสินค้านั้นก็มิได้เกิดจากความชำรุดบกพร่องหรือมิได้เกิดจากความผิดของตน

ซึ่งการใช้กฎหมายของประเทศต่างๆ ได้ผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้ผลิตและผู้ขายเนื่องจากข้อมูลการออกแบบ การผลิตทั้งหลายล้วนอยู่ในความครอบครองของผู้ผลิตหรือผู้ขายทั้งสิ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น และนอกจากผู้บริโภคจะสามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายรับผิดทางละเมิดได้แล้ว ผู้บริโภคยังสามารถเลือกฟ้องเป็นคดีความรับผิดในอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ Defective Product ได้ด้วย หากว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้านั้นขาดความปลอดภัย³⁴

3.1.5.3 กรณีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

ในการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากกรณีที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ในหลักความรับผิดเด็ดขาดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า (Strict Liability) เป็นหลักความรับผิดที่เกิดขึ้นโดยความจำเป็น เพื่อให้สามารถชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมตามภาวะสังคมและความเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมของปัจจุบัน

³⁴ วัชรวิภา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 48-51.

ทั้งนี้เพราะหลักความรับผิดที่มีอยู่เดิมคือ หลักความรับผิดทางสัญญา และหลักความรับผิดในทางละเมิดนั้น ไม่อาจนำมาใช้เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง เนื่องจากแนวความคิดนี้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหลักความรับผิด กล่าวคือ แนวความคิดนโยบายสาธารณะ (Public Policy) คือเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

หลักความรับผิดโดยเด็ดขาดนี้ เป็นความรับผิดที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดแม้ผู้ผลิตจะขาดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต ผู้ผลิตก็ต้องรับผิดในความเสียหายนั้น เว้นแต่จะเข้าหลักยกเว้นที่ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า นั้น ลักษณะพิเศษของหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) อยู่ที่ผู้เสียหายและผู้ผลิต เพราะไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อกัน ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดที่ระบุไว้ในสินค้าที่ชำรุดบกพร่องถือว่าไม่มีผลแต่ประการใด แต่การรับผิดโดยเด็ดขาดนี้โดยไม่มีเงื่อนไขยกเว้นความรับผิดไว้เลยย่อมไม่เป็นธรรมแก่ผู้ผลิต ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดเงื่อนไขยกเว้นความรับผิดไว้โดยการเปิดโอกาสให้พิสูจน์เพื่อไม่ต้องรับผิด เช่น หากผู้บริโภคใช้สินค้าไม่ถูกวิธีหรือเพราะในฉลากได้ มีการเตือนไว้แล้วยังฝ่าฝืนทำ ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องรับผิดหรือความเสียหายนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้บริโภคหรือผู้ใช้สินค้าเอง

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ได้กำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษแก่ผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้า ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด³⁵

3.1.6 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและข้อยกเว้นความรับผิด

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้³⁶ ดังนั้นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า คือ

³⁵ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551, มาตรา 42.

³⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ใช้คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามมาตรา 4.

ความคาดหวังของผู้บริโภคทั่วไป หรือที่เรียกว่า Consumer Expectation Test ซึ่งเป็นการพิจารณาจากมาตรฐานทางภาวะวิสัย (Objective Standard)³⁷ โดยเทียบกับสิ่งที่บุคคลทั่วไปหรือสาธารณชนสมควรที่จะได้รับจากสินค้านั้น

3.1.6.1 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

ประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนตกแก่ผู้เสียหาย จึงเท่ากับกำหนดภาระการพิสูจน์แก่ผู้เสียหายที่จะต้องแสดงถึงความเสียหาย ความไม่ปลอดภัยของสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ คือ ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า จะมีความแตกต่างกันที่ระดับของการพิสูจน์ตามหลักเกณฑ์ของแต่ละประเทศเท่านั้นว่าจะต้องนำสืบหรือใช้พยานหลักฐานถึงเพียงใด³⁸ แม้ความรับผิดชอบของผู้ผลิตต่อผู้บริโภคหรือต่อบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจะเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) แต่ไม่ต้องพิจารณาว่า ผู้ที่ต้องรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือเกิดจากสินค้านั้นไม่ปลอดภัย โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง และพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น³⁹

ในการพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า กฎหมายกำหนดให้ลักษณะของความ ไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นโยงอยู่กับสภาพความปลอดภัยที่บุคคลทั่วไปพึงคาดหวัง โดยให้พิจารณาถึงสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ทำให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ง่ายกว่าหลักทั่วไปกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ความรับผิดที่เกิดจากสินค้า เช่น ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดของจำเลยตามกฎหมายละเมิด

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีความแตกต่างที่สำคัญจากกฎหมายต่างประเทศในประเด็นเรื่อง ภาระการพิสูจน์ นั้น

³⁷ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะผู้วิจัย. (2544). รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า. หน้า 35, 51.

³⁸ สุภฤกษ์ ชลวีระวงศ์. (2550). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ศึกษากรณีของผู้ให้แฟรนไชส์ที่ไม่ได้ผลิตหรือขายหรือนำเข้าสินค้า. หน้า 65.

³⁹ อนันต์ จันทโรภากร. (2547). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. หน้า 165.

คือ มาตรา 6 กำหนดให้ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ประกอบการรายใด เท่ากับว่าผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่กล่าวอ้างว่าเป็นสาเหตุให้ได้รับความเสียหาย ทั้งไม่ต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและความไม่ปลอดภัยของสินค้าตามหลักความเสียหาย (Causation) เพียงแต่พิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจาก “สินค้า” ของผู้ประกอบการ (จำเลย) ก็เพียงพอแล้ว ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์หรือยกข้อต่อสู้เรื่องความไม่ปลอดภัยของสินค้าขึ้นกล่าวอ้างตามมาตรา 7 และมีภาระการพิสูจน์ตามข้อต่อสู้นั้น เพื่อให้ตนหลุดพ้นความรับผิดซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากกว่ากฎหมายของต่างประเทศที่ให้ผู้เสียหายพิสูจน์ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่อง พิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้น และพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่อง⁴⁰

3.1.6.2 ข้อยกเว้นความรับผิด

ซึ่งพอจะสรุปข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีต่างๆ ได้ดังนี้⁴¹

1) ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้านั้นทั้งที่ทราบว่ามี ความชำรุดบกพร่องโดยไม่มีเหตุอันสมควร กล่าวคือ หากผู้เสียหายรู้ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องอยู่แล้ว และสมัครใจที่จะใช้สินค้านั้นโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีนี้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้ เช่น กรณีคดี *Deveney v. Sarno*⁴² โจทก์ได้ซื้อรถยนต์มาคันหนึ่งและพบว่าเข็มขัดนิรภัยชำรุดบกพร่อง แต่ระหว่างที่รอจะให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยนั้น โจทก์ได้นำรถยนต์ออกใช้โดยไม่มีเข็มขัดนิรภัยและเกิดอุบัติเหตุขึ้น โจทก์ได้รับบาดเจ็บจึงฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดตามหลัก Strict Liability ศาลตัดสินว่าแม้โจทก์จะสมัครใจยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น แต่กรณีนี้ศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์เป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุอันสมควร ศาลจึงสั่งให้จำเลยรับผิดต่อโจทก์

2) การใช้สินค้าผิดวิธี (Product Misuse) เนื่องจากผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องผลิตสินค้าที่ปลอดภัยออกสู่ตลาด ผู้ผลิตจึงต้องคาดหมายด้วยว่าสินค้าที่ตนผลิตนั้นจะมีการนำไปใช้โดยผิดวิธีหรือไม่อย่างไร ดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องจัดให้มีคำเตือนกำกับสินค้าในฉลากเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วย

⁴⁰ วัชชีรา ตปนิยนันท์. เล่มเดิม. หน้า 32-34.

⁴¹ วัชชีรา ตปนิยนันท์. เล่มเดิม. หน้า 34-35.

⁴² Cited in David Debusschere and James Yuanxin Li. note 115 supra. at 10.

ทั้งนี้ผู้ผลิตสามารถต่อสู้ได้ว่าผู้เสียหายใช้สินค้าไม่ถูกต้องหรือใช้สินค้าที่ผิดวิธีโดยไม่อาจคาดหมายได้เท่านั้น แต่ถ้าการใช้ที่ผิดวิธีนั้นเป็นที่คาดหมายได้ของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตก็ยังคงต้องรับผิดชอบ

3) ผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Negligence) หลักนี้ไม่ใช่ข้อยกเว้นความรับผิดทั้งหมดของจำเลย แต่เป็นการชดเชยค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของโจทก์ ซึ่งในสหรัฐอเมริกาได้นำหลัก Comparative Negligence ไปใช้ในสองแนวทางคือ แนวทางแรกเรียกว่า Pure Comparative Negligence กล่าวคือ ถ้าผู้เสียหายมีส่วนความผิดอยู่ด้วยเท่าใดในการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ศาลก็จะให้ลดค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ต้องรับผิดชอบให้แก่ผู้เสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของผู้เสียหาย แนวทางที่สองคือ Modified Comparative Negligence กล่าวคือ ศาลได้วางหลักไว้ว่าถ้าโจทก์มีส่วนผิดมากกว่าจำเลย โจทก์จะไม่มีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายจากจำเลยโดยสิ้นเชิง ศาลจะลดค่าเสียหายที่จำเลยต้องชดเชยไปตามสัดส่วนความผิดของโจทก์ แต่ถ้าโจทก์มีส่วนผิดเกินกว่า 50% ศาลก็จะยกฟ้องโจทก์

4) State-of-the-Art-Defence ข้อยกเว้นความรับผิดกรณีนี้คือ จำเลยต่อสู้ว่าไม่สามารถรู้ได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่โจทก์เนื่องจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่สินค้านั้นถูกผลิตขึ้นและขายไปนั้น ไม่สามารถที่จะรู้ว่าสินค้านั้นจะเกิดอันตรายแก่โจทก์ หรือไม่สามารถที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ในบทบัญญัติของมาตรา 7 ไว้สามประการ ได้แก่

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้อง และชัดเจนตามสมควรแล้ว⁴³

ปัจจุบันประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินอื่นๆ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้บัญญัติรับรองสิทธิในชีวิตอันได้รับความคุ้มครองที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้อย่างเต็มที่ โดยนำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ โดยผลักภาระการพิสูจน์ให้กับผู้ผลิต ซึ่งผู้ผลิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิด

⁴³ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, มาตรา 7.

จากสินค้าที่ตนผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายโดยไม่ต้องพิจารณาถึงการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเพียงแต่พิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น⁴⁴

ผู้ผลิตที่ได้กระทำตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยและผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้า ไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น⁴⁵

3.1.7 ประเภทค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

หลักความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีแนวคิดพื้นฐานมาจากความรับผิดทางสัญญาและความรับผิดทางละเมิด โดยกำหนดความรับผิดที่เป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของความรับผิดทั้งสองประการ และนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ เพื่อกำหนดภาระพิสูจน์ของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายว่า ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออีกต่อไป โดยผลกภาระการพิสูจน์ไปให้แก่จำเลย โดยจำเลยจะต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อ

ค่าเสียหายในทางละเมิดนั้นแบ่งตามความมุ่งหมาย⁴⁶ เป็น 2 ประเภทคือ ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน กับค่าเสียหายแบบลงโทษ ดังรายละเอียดดังนี้

3.1.7.1 ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) นั้นเป็นการชดเชยทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจริงๆ ซึ่งผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ความเสียหายที่ตนได้รับให้ปรากฏแก่ศาล ทั้งนี้ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะถูกกระทำละเมิดให้ใกล้เคียงมากที่สุด ซึ่งค่าเสียหายนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

⁴⁴ อนันต์ จันทโรภากร. (2547). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. หน้า 167.

⁴⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, มาตรา 8.

⁴⁶ คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2526, กุมภาพันธ์). “ค่าเสียหายในคดีละเมิด.” วารสารกฎหมาย, ปีที่ 7, ฉบับที่ 3. หน้า 28.

1) ค่าเสียหายที่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ (Pecuniary Damages หรือ Compensatory Damages) เช่น ค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าปลงศพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายดังกล่าวนี้เป็นค่าเสียหายในทางทรัพย์สินและเป็นตัวเงินทั้งสิ้น

2) ค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ (Non-Pecuniary Damages หรือ Aggravated Damages) เป็นความเสียหายที่ไม่มีรูปร่าง เป็นความเสียหายทางกายภาพ หรือทรัพย์สิน ซึ่งการชดเชยค่าเสียหายจะวางหลักเกณฑ์แน่นอนตายตัวไม่ได้ เพราะต้องดูข้อเท็จจริงแวดล้อมในแต่ละกรณีขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของพฤติกรรม ซึ่งความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินนี้สามารถแยกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย ชื่อเสียงและเสรีภาพ ความเสียหายอย่างอื่นอันไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานและตกใจ ซึ่งความเสียหายดังกล่าวนี้ศาลได้ตัดสินให้ค่าชดเชยโดยขึ้นอยู่กับการพิจารณาของศาล และกรณีละเมิดทำให้ถึงแก่ความตาย เช่น ความเศร้าโศกเสียใจอันเนื่องมาจากอภิลักขิตผู้ตาย ซึ่งประเทศไทยไม่ได้บัญญัติให้ค่าเสียหายอย่างอื่นอันไม่ใช่ตัวเงินในกรณีละเมิดทำให้ถึงแก่ความตาย

3.1.7.2 ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ เป็นค่าเสียหายที่กำหนดให้ผู้ละเมิดต้องใช้แก่ผู้เสียหายเพื่อตอบแทนความรุนแรงแห่งพฤติกรรมของการกระทำละเมิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้ละเมิด เพื่อปรามมิให้ทำละเมิดดังกล่าวอีกและขณะเดียวกันเพื่อไม่ให้ผู้อื่นปฏิบัติเช่นนั้นอีก กรณีนี้โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหาย เพราะศาลจะพิจารณากำหนดให้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งละเมิด ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลย

ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนไว้ในมาตรา 11 ว่า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น

3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือในต่างประเทศ

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากความชำรุดบกพร่องจากโทรศัพท์มือถือหรือจากอุปกรณ์ของโทรศัพท์มือถือ ซึ่งความเสียหายนั้นอาจมีสาเหตุจากตัวสินค้าเอง หรืออาจเกิดจากตัวของผู้บริโภคที่ขาดความระมัดระวังในการตรวจสอบหรือศึกษาข้อมูล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหามาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโทรศัพท์มือถือ เพื่อบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคหรือต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ นั้น จึงได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศเพื่อนำมาพัฒนากฎหมายในประเทศดังนี้

3.2.1 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือในต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากโทรศัพท์มือถือในต่างประเทศ โดยศึกษารายละเอียดดังนี้

3.2.1.1 การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการวิจัยของสหรัฐอเมริกาที่ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของการใช้โทรศัพท์มือถือ นั้น สหรัฐอเมริกาได้ทำการทดลองในหนูพบว่า ความจำระยะสั้น หมายถึงความจำเกี่ยวกับสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น ของหนูเสียไปหลังจากที่ได้รับคลื่นจากโทรศัพท์มือถือ นาน 45 นาที ซึ่งงานวิจัยในหนูพบว่า การให้หนูที่ตั้งท้องได้รับคลื่นจากโทรศัพท์มือถือจะมีผลต่อพัฒนาการของตัวอ่อนในครรภ์ ซึ่งงานวิจัยของ ดร.ทีโอดอร์ ลิโทวิตซ์ แห่งมหาวิทยาลัยคาทอลิก สหรัฐอเมริกา วิจัยในไขไก่ที่กำลังฟักถึง 10,000 ฟอง พบว่า ไขไก่ที่ได้รับคลื่นแบบเดียวกับที่ส่งออกมาจากโทรศัพท์มือถือ คือในการทดลองใช้เครื่องมือกำเนิดคลื่นไมโครเวฟให้เหมือนกับที่ส่งออกมาจากโทรศัพท์มือถือแทนการใช้โทรศัพท์มือถือจริงๆ ในการทดลองพบว่าจะทำให้มีอัตราการตาย คือฟักแล้วไม่รอดเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า และจากงานวิจัยของ ดร.จอร์จ คาร์โล ผู้ได้รับทุนวิจัย จากอุตสาหกรรมโทรศัพท์มือถือของสหรัฐอเมริกาเป็นเงินถึง 25 ล้านดอลลาร์ วิจัยพบว่า การใช้โทรศัพท์มือถือจะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดมะเร็งในสมองที่พบได้ยากชนิดหนึ่ง แต่โดยรวมแล้ว ก็ยังไม่มียาอะไรที่น่าเป็นห่วง⁴⁷

มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกาพิจารณาดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา อำนวยหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโทรศัพท์มือถือ นั้น ก็คือ อำนวยและหน้าที่ในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ในทางการค้าตามที่กฎหมายมีกำหนดไว้ในฐานะที่เป็นองค์กรที่พิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภคในด้านการโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโทรศัพท์มือถือด้วย โดยพิจารณาลงโทษในกรณีดังนี้

(1) การโฆษณาที่มีลักษณะเป็นเท็จ (False Advertising) หมายถึง การโฆษณาที่ใช้ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง

(2) การโฆษณาที่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิด (Mia leading Advertising) หมายถึง การโฆษณาใช้ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ เน้นความสำคัญแค่ในบางจุด แต่มุ่งหมายที่จะปกปิดไม่แสดงข้อความจริงบางส่วนไว้ ซึ่ง

⁴⁷ ห้องสมุด E-LIB. (ม.ป.ป.). ความรู้ด้านการแพทย์สำหรับประชาชน. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2552, จาก <http://elib-online.com/doctors/gen telephone..html>.

ก่อนให้ผู้บริโภคได้รับรู้และเข้าใจผิด ๆ และทำให้ผู้บริโภคนั้นเข้าใจผิดจนคิดต่อไปเองว่าสินค้าที่ตนซื้อนั้นเป็นเช่นใด ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่

(3) การโฆษณาที่ไม่เป็นธรรม (The Unfair Advertising) หมายถึง การโฆษณาใช้ข้อความโดยผู้ทำการโฆษณาไม่แสดงข้อเท็จจริงที่ตนมีหน้าที่ต้องเปิดเผย เช่น การโฆษณาขายบุหรี่โดยไม่ระบุค่าเตือน “บุหรี่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้” ไว้ที่ซองบุหรี่ทุกซอง

2) กฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐอเมริกาควบคุมโดยองค์การอิสระที่เรียกว่า Federal Trade Commission (FTC) ที่จัดตั้งขึ้นตาม Federal Trade Commission Act 1914 มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำการค้าที่ไม่เป็นธรรม หรือการขายสินค้าโดยหลอกลวง ทั้งนี้ FTC มีอำนาจดำเนินการในทางปกครอง เช่น เข้าตรวจสินค้าและเก็บหรือนำสินค้าไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสินค้า สามารถแพร่หลายได้ ซึ่งฉลากทางการค้าเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าอย่างหนึ่ง และอาจถือได้ว่าเป็นโฆษณาอีกลักษณะหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นกัน สำหรับบทบาทของ FTC ในการควบคุมฉลากสินค้านั้น มีอำนาจที่จะออกกฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

ส่วนการลงโทษทางแพ่งได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายหลายมตรัฐสำหรับการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามกระทำซ้ำ โดยชำระค่าปรับทางแพ่งให้กับรัฐ ประโยชน์อีกด้านของค่าปรับในทางแพ่งอาจถือได้ว่าเป็นทางเลือกที่มีประโยชน์สำหรับการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่ง ถึงแม้ว่าการพิสูจน์จะทำได้ยาก และการที่จะชดใช้ให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจะไม่สามารถกระทำได้อีกตาม นอกจากนี้จำนวนค่าปรับเป็นแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งให้แก่ผู้บริโภคที่ต้องเสียหายได้ด้วย

สำหรับการลงโทษทางอาญา ในบางมตรัฐกฎหมายได้กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยจงใจฉ้อฉลนั้น มีการบังคับใช้และลงโทษทางอาญาน้อยมาก ทั้งนี้เพราะการลงโทษทางอาญาจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักพิสูจน์ความผิดทางอาญา โดยจะต้องมีการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย ซึ่งกระทำได้ยากในคดีประเภทนี้

3) กฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา โดยแยกพิจารณา ดังนี้

(1) ประมวลกฎหมายแม่แบบทางพาณิชย์ (The Uniform Commercial Code หรือ UCC) ครอบคลุมถึงสัญญาที่ตกลงซื้อขายสินค้าต่างๆ โดยกำหนดให้การขายสินค้านั้น

ตั้งแต่ 25 ยูเอสดอลลาร์ขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือเพื่อใช้ในการฟ้องร้องบังคับคดี ดังนั้น สัญญาซื้อขายโทรศัพท์มือถือจึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายนี้ด้วย

(2) พระราชบัญญัติ The Magnuson-Moss Warranty Act ซึ่งมีฐานะเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง ที่ใช้คุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าที่มีราคามากเกินกว่า 25 ยูเอสดอลลาร์ขึ้นไป โดยที่ผู้ขายให้คำรับประกันสินค้าไว้โดยชัด โดยถือเป็นสัญญารับประกันทรัพย์สินที่ขายที่นำมาใช้ในส่วนที่เกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือ ที่ปรากฏอยู่ในคำแนะนำผู้ใช้ เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของกฎหมายรับประกันทรัพย์สินที่ขาย

(3) ขอบเขตของกฎหมาย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในด้านข้อสัญญาของผู้ขายที่ให้แก่ผู้ซื้อว่าตนจะรับผิดชอบที่ถูกกำหนดขึ้นจากกฎหมายของสหพันธรัฐกำหนดให้ทำเป็นหนังสือเท่านั้นจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้

(4) ข้อสัญญารับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) ซึ่งการรับประกันโดยชัดแจ้งนี้ แบ่งออกเป็น การรับประกันเต็มรูปแบบ คือรับประกันแบบเต็มรูปหรือรับประกันทุกกรณีโดยไม่มีเงื่อนไข และการรับประกันแบบมีข้อจำกัด คือ มีการระบุขอบเขตของการรับประกันไว้ว่าเรื่องใดและกรณีใดบ้าง

(5) ข้อสัญญาว่าจะรับผิดชอบโดยปริยาย (Implied Warranty) ถ้าเกิดปัญหาภายหลังการขายว่าโทรศัพท์มือถือชิ้นนั้นไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติ ทางผู้ขายก็ยังคงมีความรับผิดชอบโดยถือเสมือนว่าผู้ขายนั้นได้ขายโทรศัพท์มือถือชิ้นนั้นไป โดยที่ได้ให้คำรับรองหรือการรับประกันโดยปริยายแก่ผู้ซื้อโทรศัพท์มือถือชิ้นนั้นว่าผู้ซื้อโทรศัพท์มือถือชิ้นนั้นย่อมสามารถใช้งานได้ตามปกติ

3.2.1.2 การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอังกฤษ

จากการวิจัยของอังกฤษที่ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของการใช้โทรศัพท์มือถือชิ้นนั้น ประเทศอังกฤษได้ทำการทดลอง โดยงานวิจัยของหน่วยงานวิจัยดีรา (DERA) อันเป็นหน่วยงานวิจัยของทางทหารของประเทศอังกฤษนักวิทยาศาสตร์ที่ดีราทำการทดลอง โดยนำสมองหนูที่หันเป็นชิ้น (สมองยังไม่ตาย) มารับคลื่นไมโครเวฟ ที่มีกำลังต่ำมากใกล้เคียงกับกำลังส่งของโทรศัพท์มือถือในปัจจุบัน ปรากฏว่าเมื่อชิ้นสมองหนูได้รับคลื่นไมโครเวฟ จะทำงานได้ช้าลงหรือหยุดทำงานไป คลื่นสมองก็จะกลับมาทำงานใหม่ จึงสรุปว่า คลื่นไมโครเวฟมีผลต่อสมอง แต่อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้ห่างจากความเป็นจริงอยู่มากเพราะเป็นการผ่าตัดเอาเนื้อสมองออกมาทดลอง งานวิจัยของรเจอร์ คอกฮิลล์ นักชีววิทยาชาวอังกฤษ ซึ่งมีห้องทดลองของตนเอง คอกฮิลล์ทำการวิจัยเพื่อศึกษาว่า การใช้โทรศัพท์มือถือจะทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายต่ำลงหรือไม่ โดยนำเซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดลิมโฟไซต์ (Lymphocyte, เม็ดเลือดขาวนี้

เป็นส่วนหนึ่งของระบบภูมิคุ้มกัน) มาเลี้ยงไว้ในสารละลายในหลอดทดลอง จากนั้นทดลองปล่อย คลื่นไมโครเวฟแบบเดียวกับที่ใช้ในโทรศัพท์มือถือ ผ่านหลอดทดลองดังกล่าวเป็นเวลา 7.5 ชั่วโมง ผลการทดลองปรากฏว่า มีเซลล์เม็ดเลือดขาวมีชีวิตรอดอยู่ในหลอดทดลองเพียงร้อยละ 13 ส่วน หลอดทดลองอีกชุดหนึ่งที่ไม่ได้รับคลื่นไมโครเวฟนั้นมีเซลล์เม็ดเลือดขาวรอดถึงร้อยละ 70 แม้ จะไม่ได้รับคลื่นไมโครเวฟก็ตามแต่เซลล์เม็ดเลือดขาวก็มีตายไปบ้างเนื่องจากออกมาอยู่นอก ร่างกาย นายคอกฮิลล์จึงสรุปว่า ผลของคลื่นไมโครเวฟจากโทรศัพท์มือถือน่าจะทำให้ภูมิคุ้มกัน ของร่างกายต่ำลง รวมทั้งนายคอกฮิลล์ยังยื่นคำร้องต่อศาลอังกฤษเพื่อให้มีคำสั่งให้ผู้ผลิต โทรศัพท์มือถือต้องพิมพ์คำเตือนอันตรายจากคลื่นไมโครเวฟไว้ที่ผลิตภัณฑ์อีกด้วย

ประเทศอังกฤษในอดีตถือหลักว่าประชาชนทุกคนมีอิสระที่จะสัญญากันอย่างใด ก็ได้ตามหลัก Freedom of Contract ซึ่งเมื่อตกลงกันเช่นนั้น โดยเคร่งครัด เช่น การซื้อขายสินค้าถ้า สินค้ามีข้อบกพร่องอย่างไรก็เป็นเรื่องของผู้ซื้อต้องรับภาระในความเสียหายนั้น เนื่องจากตนสมัครใจ ซื้อสินค้านั้นเองตามหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor) ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภค คดีแรกที่ถือได้ว่าเกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง ผู้บริโภคตามแนวความคิดนี้คือ คดี V. Candelor V. Lopus ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 พ่อค้า ได้โฆษณาว่าอัญมณีของตนนั้นมีคุณสมบัติที่จะรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ซึ่งโดยผลของการ โฆษณานั้นทำให้ผู้ซื้อได้ซื้ออัญมณีสูงมาก แต่อัญมณีนั้น ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว ผู้ซื้อจึงมาฟ้องขอ คืนราคาทรัพย์สิน ศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยว่า กรณีไม่มีหลักฐานว่ามาแสดงว่าได้มีสัญญาซื้อขายระหว่าง พ่อค้ากับผู้ซื้อ ทั้งผู้ซื้อไม่สามารถนำสืบได้ว่าตนได้ซื้ออัญมณีโดยหลงเชื่อคำโฆษณาและผู้ซื้อเต็ม ใจซื้อเอง สัญญาซื้อขายย่อมสมบูรณ์ ไม่อาจเรียกคืนราคาทรัพย์สินโดยพิพากษายกฟ้อง โจทก์ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คดีมีลักษณะก่อให้เกิดปัญหาได้ในโอกาสต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อค้ายืนยันด้วยปากเปล่ากับลูกค้าว่าสินค้าของตนมีคุณสมบัติต่างๆ ซึ่งไม่เป็นความจริงและ พฤติการณ์เช่นนี้พอจะถือได้ว่าเป็นกลฉ้อฉลพิพากษากลับ ให้เพิกถอนการซื้อขายและให้ผู้ขายคืน ราคาทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ ต่อมาในปลายศตวรรษที่ 19 ประเทศอังกฤษได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น คือ the Sale of Goods Act 1893 กฎหมายฉบับนี้ ได้รับรองรองถึง ข้อกำหนดโดยปริยายเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งรวมทั้งเงื่อนไขคำรับประกัน โดยปริยายของผู้ขายเกี่ยวกับ คุณภาพของสินค้าตามความในมาตรา 13 และ 14 ซึ่งเป็นผลให้เป็นการลบล้างกฎที่ว่า “ผู้ซื้อต้อง ระวัง” ในปัจจุบันมี The Sale of Goods Act 1979 ซึ่งได้บัญญัติรับรองมาตรการตาม The Unfair Contract Terms Act ไว้ด้วย ซึ่งการรับประกันทรัพย์สินที่ขายหรือสัญญาว่าจะรับผิดชอบตามกฎหมาย นี้มีดังนี้

1) คำรับประกันโดยปริยาย ความรับผิดชอบของผู้ขายสำหรับการผิดเงื่อนไขหรือคำรับประกันโดยปริยายเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด แม้ผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังเกี่ยวกับสินค้าแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นกับโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นผู้ขายย่อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโทรศัพท์มือถือ หลักเกณฑ์นี้ใช้บังคับทั้งในกรณีโทรศัพท์มือถือเครื่องใหม่และโทรศัพท์มือถือเครื่องที่ใช้งานแล้ว ยิ่งกว่านั้นผู้ใช้โทรศัพท์มือถือมีสิทธิเรียกร้องในกรณีความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นซึ่งจะปรากฏหลังจากมีการซื้อขายแล้ว หรือเป็นความชำรุดบกพร่องที่ไม่สามารถตรวจพบได้โดยง่าย

การที่สินค้าจะเหมาะสมตามเจตนารมณ์ธรรมดาหรือไม่ย่อมจะพิจารณาในเวลาซื้อขายสินค้า แต่อย่างไรก็ตามสินค้าก็ควรจะมีคุณสมบัติเหมาะสมอยู่ต่อไปภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่สมควรด้วย โดยมีอายุการใช้งานตามที่คาดคิดตามปกติ เงื่อนไขคำรับประกันว่าสินค้าเหมาะสมตามเจตนารมณ์เฉพาะในการซื้อขายนั้นมีหลักเกณฑ์การพิจารณาว่า ผู้ซื้อได้แสดงให้เห็นให้ผู้ขายรู้ถึงเจตนารมณ์เฉพาะในการซื้อสินค้านั้นและผู้ซื้อได้เชื่อถือไว้วางใจในความรู้ความชำนาญหรือความพิเคราะห์ของผู้ขาย ถ้าผู้ซื้อมิได้เชื่อถือไว้วางใจเช่นนี้ย่อมไม่สามารถอาศัยบทบัญญัติในเรื่องนี้เรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้แต่แม้ผู้ซื้อมีความไว้วางใจต่อผู้ขายเพียงบางส่วนก็ยังสามารถปรับตามหลักเกณฑ์นี้ได้ ถ้าความไว้วางใจบางส่วนนั้นเกี่ยวกับความบกพร่องความไม่เหมาะสมของสินค้า สำหรับเจตนารมณ์ในการซื้อสินค้าหากเป็นกรณีที่เห็นได้ชัดแจ้งเป็นเจตนารมณ์ในการใช้สินค้าตามธรรมดาและสินค้านั้นใช้ได้เพียงเจตนารมณ์อย่างเดียวสากลก็ได้วางหลักไว้ว่า กรณีเช่นนี้ถือว่าผู้ขายให้คำรับประกันโดยปริยายว่าสินค้าต้องเหมาะสมสำหรับการใช้เช่นนั้น โดยผู้ซื้อไม่ต้องแสดงโดยเฉพาะเจาะจงอีก แต่ถ้าสินค้าประเภทนั้นมีการใช้ตามธรรมดามากกว่าประการหนึ่งหรือถ้าผู้ซื้อต้องการสินค้าสำหรับการใช้ที่ผิดธรรมดาหรือสำหรับเจตนารมณ์พิเศษ ผู้ซื้อจำเป็นต้องแสดงให้เห็นให้ผู้ขายรู้ถึงเจตนารมณ์ ดังกล่าวอย่างชัดแจ้ง

2) คำรับประกันโดยชัดแจ้ง ความรับผิดชอบของผู้ขายตามคำรับประกันโดยชัดแจ้งนี้ ผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบตามสัญญาแก่ผู้บริโภค ใน 2 กรณี ดังนี้

(1) ในกรณีที่ผู้ผลิตได้แถลงแสดงโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าต่อผู้บริโภค และผู้บริโภคก็เชื่อถือตามคำแถลงแสดงนั้นและเข้าทำสัญญาซื้อขายสินค้าจากผู้ขายปลีก เช่นนี้ถือว่าได้ทำสัญญาประกอบหรือให้คำรับประกันประกอบต่อผู้บริโภคนั้น หรือแม้ในกรณีที่ให้คำแถลงแสดงเป็นการทั่วไปในคำโฆษณาสินค้าของผู้ผลิตต่อสาธารณชนทั่วไป ก็ถือว่ามิสัญญาหรือคำรับประกันประกอบต่อผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากผู้ขายปลีก

(2) กรณีที่แม้ผู้บริโภคมิใช่ผู้ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรง หากแต่ผู้ผลิตก็ได้ให้คำรับประกันโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งมีอยู่เสมอๆ ที่ผู้ผลิตมักจะรับประกันว่าจะซ่อมแซมแก้ไข

สินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือเปลี่ยนสินค้าที่ให้ภายในเวลาที่กำหนด หรือรับคืนสินค้าพร้อมทั้งคืนราคาที่ซื้อให้แก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตอาจต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยชัดเจนเช่นนี้ต่อผู้บริโภค⁴⁸

3.2.1.3 การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่เน้นการใช้มาตรการด้านกฎหมายของรัฐเป็นหลัก กล่าวคือ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้กฎหมายในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าและบริการของประชาชน ดังจะเห็นได้จากการมีกฎหมายพื้นฐานเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เรียกว่า The Consumer Protection Fundamental Law ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ.1968 โดยกำหนดไว้ชัดเจนว่า รัฐมีหน้าที่หลักหลายประการในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยใช้มาตรการทางกฎหมายผ่านระบบบริหาร และใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้นระบบการคุ้มครองผู้บริโภคจึงเป็นระบบที่ใช้กฎหมายที่กำหนดขึ้นตามกรอบแม่บทเป็นหลัก ในปี ค.ศ.1973 สภาได้ผ่านกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยในการบริโภคชื่อ Consumer Product Safety Law ซึ่งกำหนดเครื่องหมายสัญลักษณ์ของความปลอดภัยในสินค้าทั่วไปและสินค้าที่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า ถ้าหากสินค้าใดไม่มีตราสัญลักษณ์ดังกล่าวกำหนดไว้ก็ทำให้ไม่สามารถนำมาจำหน่ายในตลาดได้ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะลดบทบาทภาครัฐเป็นผลทำให้มีการกำหนดประเภทสินค้าที่ต้องได้ตราสัญลักษณ์น้อยลง และยอมให้ผู้ประกอบการเป็นผู้ตรวจสอบความมีมาตรฐานและให้สัญลักษณ์ได้มากขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.1994 สภาผ่านกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ Product Liability Law กล่าวคือ ให้ผู้บริโภคได้มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้โดยไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ เพียงแต่นำสืบว่ามีความบกพร่องเกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์และความเสียหายเกิดขึ้นจากความบกพร่องนั้นนับได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีแพ่งเพื่อชดเชยเยียวยาได้ โดยวิธีการนำสืบแตกต่างจากคดีละเมิดทั่วไป เป็นก้าวแรกของระบบกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่นที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเพียงสืบให้เห็นว่าความบกพร่องนั้นเป็นที่ประจักษ์ว่าไม่ควรเกิดขึ้นตามความคาดหมายธรรมดาของผู้บริโภคก็น่าจะถือได้ว่าได้สืบถึงความบกพร่องแล้ว

⁴⁸ สารตี อารีย์. (2547). เล่มเดิม. หน้า 105.

3.2.2 กระบวนการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องผู้ผลิตหรือผู้ขายให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเทศแตกต่างกัน ดังนี้

3.2.2.1 การฟ้องคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา

การฟ้องคดีของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ได้มีการพัฒนากฎหมายให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) โดยมีหลักว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวผู้มีส่วนได้เสียด้วยในเหตุอย่างเดียวกันเป็นจำนวนมากสามารถเข้าเป็นคู่ความร่วมมือกันและพร้อมกันทุกคนได้ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่การปฏิบัติ เพราะไม่ต้องเสียเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายจำนวนมากได้ ประกอบกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเมื่อมีคำพิพากษาคัดสินดังกล่าวมีผลผูกพันร่วมกันของผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน กล่าวคือ ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดจากการกระทำเดียวกัน โดยผู้เสียหายสามารถเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อฟ้องคดีให้ศาลมีคำพิพากษาคัดสินคดีไปในคราวเดียวกัน

3.2.2.2 การฟ้องคดีของประเทศอังกฤษ

การฟ้องคดีของประเทศอังกฤษนั้น ศาลสูงของประเทศอังกฤษได้สร้างหลักเกณฑ์ในทางละเมิดโดยกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังต่อผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) โดยไม่คำนึงว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีอันตรายโดยสภาพหรือไม่ และในกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ความมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อในการผลิตขึ้นตอนใด อันเป็นการวินิจฉัยโดยหลักการการพิสูจน์ไปให้จำเลยพิสูจน์ ซึ่งจำเลยจะต้องพิสูจน์หักล้างว่าตนมิได้ประมาทเลินเล่อเพราะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว แต่การนำหลักการหลักการการพิสูจน์มาใช้เป็นการใช้เฉพาะกรณีที่ความเสียหายเกิดจากสินค้าที่อยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตอย่างเด็ดขาด เช่น สินค้าที่บรรจุอยู่ในภาชนะมิดชิดและคาดหมายว่าสินค้านั้นจะถึงมือผู้บริโภคในสภาพเช่นเดียวกับที่ออกจากโรงงาน⁴⁹

⁴⁹ มัทธนา พรธณพงาพันธุ์. (2550). ปัญหาการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบต่อผู้บริโภค.

3.2.2.3 การฟ้องคดีของประเทศญี่ปุ่น

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 ได้มีการลดบทบาทภาครัฐลง โดยเน้นให้ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ ธุรกิจ และองค์กรผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งการเน้นบทบาทดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดพลังที่จะช่วยตนเองมากขึ้น โดยรัฐสนับสนุนด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ปรับแนวทางการระงับข้อพิพาทให้สะดวกโดยกำหนดให้ธุรกิจมีหน่วยระงับข้อพิพาท และดูแลผู้บริโภคที่ได้รับผลเสียหายในเบื้องต้น ซึ่งกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้ในปี ค.ศ.1994 เป็นฉบับแรกที่แสดงว่า รัฐได้ยอมรับว่าผู้บริโภคควรมีสภาพฟ้องร้องตามวิธีใหม่นอกจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายหลักทั่วไป และแสดงว่า รัฐควรใช้นโยบายลดบทบาทด้านการควบคุมกำกับโดยใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือเท่าที่จำเป็น⁵⁰

3.2.3 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนและข้อยกเว้นความรับผิด

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจึงจำต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นฝ่ายใดจะต้องมีหน้าที่ในการพิสูจน์ จึงจำต้องศึกษาดังนี้

3.2.3.1 ภาระการพิสูจน์ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

แม้ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นจะเป็นไปตามหลัก Strict Liability กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยทั่วไปผู้เสียหายมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง พิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและจิตใจของผู้เสียหาย และพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายเช่นนี้บัญญัติไว้โดยชัดเจนใน Article 4 EC Directive 85/374/EEC⁵¹ ซึ่งกฎหมายของสหรัฐอเมริกา กฎหมายอังกฤษ กฎหมายของญี่ปุ่น ก็ถือหลักทำนองเดียวกัน⁵²

⁵⁰ สุขุม ศุนนิตย์. (2545, ตุลาคม). เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกรัฐสภา เล่มที่ 7 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ. หน้า 19.

⁵¹ Article 4 : “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the casual relationship between defect and damage.”

⁵² วัชชีรา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 81-82.

3.2.3.2 ข้อยกเว้นความรับผิดในต่างประเทศ

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีหน้าที่พิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นไม่ใช่ความผิดของตน ซึ่งทางกฎหมายมีการกำหนดข้อยกเว้นในความรับผิดในกรณีที่ความเสียหายไม่ได้เกิดมาจากตัวสินค้าหรือไม่ได้เกิดจากความผิดของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ดังต่อไปนี้

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้โดยชัดเจน ขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละรัฐ ซึ่งพอจะประมวลข้อยกเว้นความรับผิดได้ดังนี้

(1) ผู้เสียหายหายสมควรใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้าอื่นๆ ทั้งที่รู้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีนี้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้

(2) การใช้สินค้าผิดวิธี (Product Misuse) เนื่องจากผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องผลิตสินค้าที่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาด ผู้ผลิตจึงต้องคาดหมายด้วยว่าสินค้าที่ตนผลิตนั้นจะมีการนำไปใช้โดยผิดวิธีหรือไม่ ดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องจัดให้มีคำเตือนกำกับสินค้าเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วย และผู้ผลิตสามารถต่อสู้ได้ว่าผู้เสียหายใช้สินค้าโดยไม่ถูกต้องนั้นเฉพาะกรณีที่เป็นการใช้สินค้าที่ผิดวิธีโดยไม่อาจคาดหมายได้เท่านั้น (Unforeseeable Misuse) ดังนั้นแม้ผู้เสียหายจะใช้สินค้าผิดวิธี แต่ถ้าการใช้สินค้าที่ผิดวิธีนั้นเป็นที่คาดหมายได้ของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบ

(3) ผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Negligence) หลัก Comparative Negligence นั้น ไม่ใช่การยกเว้นความรับผิดทั้งหมดของจำเลย แต่เป็นการลดความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของโจทก์ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำหลัก Comparative Negligence ไปใช้ในสองแนวทางคือ แนวทางที่หนึ่งเรียกว่า Pure Comparative Negligence อีกแนวทางหนึ่งคือ Modified Comparative Negligence

(4) State-of-the-art-Defence ข้อยกเว้นความรับผิดกรณีนี้คือ จำเลยต่อสู้ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่สินค้านั้นถูกผลิตขึ้นและขายไปนั้น ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่โจทก์ หรือไม่สามารถที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้⁵³

2) ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ใน Section 4, Consumer Protection Act 1987 ดังนี้

⁵³ วัชชีรา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 82-84.

(1) ความชำรุดบกพร่องดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะการปฏิบัติตามบทบังคับของกฎหมาย

(2) จำเลยไม่ได้นำสินค้านั้นออกสู่ตลาด

(3) จำเลยไม่ได้จำหน่ายสินค้านั้นไปในทางธุรกิจของจำเลยหรือเพื่อผลกำไร

(4) ความชำรุดบกพร่องนั้นไม่ได้มีอยู่ในขณะที่มีการขายหรือส่งมอบสินค้า ซึ่งกรณีนี้จะต้องรวมถึงความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นจาก “Normal Wear And Tear” และการติดตั้งที่ไม่ถูกต้องด้วย

(5) ระดับของความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนั้นยังไม่อยู่ในระดับที่จะทำให้สามารถคาดหมายได้ว่าผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันนั้นจะตรวจพบความชำรุดบกพร่องดังกล่าวหากว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ในขณะที่สินค้านั้นอยู่ในความควบคุมของตน

(6) กรณีที่ชิ้นส่วนของสินค้าใดชำรุดบกพร่องและเป็นเหตุให้สินค้าชิ้นสุดท้ายชำรุดบกพร่อง ผู้ผลิตชิ้นส่วนดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบถ้าพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าชิ้นสุดท้ายหรือเป็นเพราะคำสั่งของผู้ผลิตสินค้าชิ้นสุดท้าย

3) ประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นในเรื่อง Product Liability Law ได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าระดับของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะที่มีการส่งมอบสินค้านั้นไม่สามารถที่จะตรวจพบความชำรุดบกพร่องนั้นได้

(2) ในกรณีของการผลิตชิ้นส่วนที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าชิ้นสุดท้าย หากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องมาจากคำสั่งที่เกี่ยวกับการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าชิ้นสุดท้ายและตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตชิ้นส่วนนั้น ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อย

3.2.4 ประเภทค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

ประเภทของความเสียหายอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าในต่างประเทศ ดังนี้

3.2.4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ รวมถึงผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งประเภทของความเสียหายได้แก่

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

กรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิตและร่างกายนั้นกฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและยังไม่เกิดขึ้นในอนาคต เช่นความเสียหายที่เป็นตัวเงินอันได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ ส่วนความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินได้แก่ ความเจ็บปวดและการทรมานทุกข์ทรมาน นอกจากนี้คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าขาดผู้ดูแล ค่าขาดแรงงานในครัวเรือน (Loss of Consortium) ได้ด้วย และในกรณีที่ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้าที่ผลิตนั้นชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้นั้น คณะลูกขุนอาจกำหนดให้ผู้ผลิตที่ถูกฟ้องนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษได้

สำหรับความเสียหายในทางจิตใจอันได้แก่ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน การตกใจ ความอับอายขายหน้า ความวิตกกังวลและความกลัว

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ค่าเสียหายที่กำหนดในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นกำหนดไว้ว่า

(1) ค่าเสียหายที่เกิดจากความเสียหายแก่ตัวผลิตภัณฑ์เอง ต้องฟ้องตามกฎหมายแพ่งว่าด้วยสัญญาและไม่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้

(2) ค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษเท่าที่กฎหมายอนุญาต โจทก์สามารถเรียกได้หากพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนจากพยานหลักฐานว่า กระทำโดยรู้ว่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษ ต้องไม่เกินกว่า 3 เท่าของจำนวนค่าเสียหายที่ศาลตัดสินให้โจทก์ได้รับชดใช้เพื่อความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ตามฟ้อง หรือไม่เกิน 250,000 เหรียญ สุดแต่ว่าจำนวนใดจะมากกว่า

(3) ค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ คำนวณตามสัดส่วนที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น และศาลอาจกำหนดคำพิพากษาแยกเป็นรายบุคคลได้

แต่ในเรื่องนี้ ประธานาธิบดีคลินตันได้ใช้สิทธิคัดค้านร่างกฎหมายนี้ ด้วยเหตุว่าไม่ให้ความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคในแง่การชดเชยค่าเสียหายเพราะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้เสียหายที่ไม่เป็นธรรม⁵⁴ และช่วยให้ผู้ผลิตพ้นจากความรับผิดชอบได้ง่ายขึ้น

3.2.4.2 ประเทศอังกฤษ

ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิดชอบได้แก่

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

ตามกฎหมาย Consumer Protection Act ของอังกฤษใน section 5 (1) ให้คำนิยาม ความเสียหาย ไว้ว่า หมายถึงอันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งศาลของประเทศอังกฤษได้ถือเป็นแนวปฏิบัติว่าผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน และความเสียหายในอนาคต กรณีความเสียหายทางจิตใจนั้น Consumer Protection Act 1987, section 6(7) บัญญัติว่าให้ถือว่าการฟ้องร้องคดี Product Liability ตามบทบัญญัติใน Part 1 เป็นการฟ้องร้องคดีละเมิด โดยหลักทั่วไปแล้วศาลอังกฤษจะไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายในทางจิตใจ เช่น ความเศร้าโศก ความเสียใจ แต่ถ้าเป็นความเสียหายแก่จิตประสาท ศาลจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายทางร่างกาย

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ใน Consumer Protection Act 1987 ของประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนใน section 5 (2) ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นเองหรือเกิดขึ้นแก่ชิ้นส่วนที่ประกอบเป็นสินค้านั้นไม่อยู่ภายใต้บังคับของ Product Liability Law ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินอื่นนั้นจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ section 5 (3) กล่าวคือ :

- (1) ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งโดยปกติแล้วเป็นทรัพย์สินอันพึงมีไว้เพื่อการใช้งานครอบครองหรือการบริโภคส่วนตัว
- (2) เป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียหายเจตนาไว้เพื่อการใช้งาน ครอบครอง หรือการบริโภคส่วนตัว

3.2.4.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิดชอบ

⁵⁴ สุขุม สุภนิตย์. (2549). ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์. หน้า 66.

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

Product Liability Law, Article 3 ของประเทศญี่ปุ่นนั้นบัญญัติว่า ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามความในกฎหมายฉบับนี้ คือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง แต่ Product Liability Law ก็ไม่ได้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่าจำเลยจะต้องรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการทำละเมิด⁵⁵ และแม้ประเทศญี่ปุ่นจะนำ EC Directive มาใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของตน แต่ก็ไม่ได้นำแนวคิดในการกำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำและขั้นสูงมาบัญญัติไว้ เพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในเรื่องของความเสียหายทางจิตใจนั้นกฎหมายญี่ปุ่นจะยอมให้เรียกได้ก็ต่อเมื่อมีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายด้วย

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

Product Liability Law, Article 3 ของประเทศญี่ปุ่น บัญญัติไว้แต่เพียงว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ แต่กฎหมายญี่ปุ่นก็ไม่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าทรัพย์สินใดที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้ Product Liability Law ดังนั้นแม้เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการค้าก็ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งกรณีนี้จะแตกต่างจาก EC Directive⁵⁶

ในปี ค.ศ.1993 ชาวอเมริกันในรัฐฟลอริดาคนหนึ่งฟ้องร้อง ผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือเพื่อเรียกค่าเสียหายให้แก่ภรรยาของเขา ซึ่งเป็นมะเร็งในสมอง โดยอ้างว่าการใช้โทรศัพท์มือถือของเธอทำให้อาการของโรคนั้นกำเริบ แต่ศาลยกฟ้อง

ส่วนเมื่อไม่นานมานี้ วิศวกรชาวอังกฤษคนหนึ่ง ก็ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากนายจ้างของตนเนื่องจากมอบโทรศัพท์มือถือให้ตนใช้ และตนต้องใช้นานถึงวันละ 5 ชั่วโมง จนเป็นเหตุให้ความจำระยะสั้นเสียไปและต้องออกจากงานเพราะทำงานไม่ได้ ได้รับความทุกข์ทรมานมาก

ส่วนหญิงชาวอังกฤษวัย 27 ปี รายหนึ่งก็กำลังฟ้องบริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือรายหนึ่ง โดยอ้างว่าโทรศัพท์ที่นั่นทำให้เธอเป็นเนื้องอก

⁵⁵ Yukihiro Asami. (1994). *The Product Liability Law in Japan*. p. 63.

⁵⁶ วัชชีรา ตปนียนันท์. เล่มเดิม. หน้า 76.

ทั้ง 2 คดีหลังกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี คดีเหล่านี้ ยากแก่การวินิจฉัย เพราะขึ้นกับข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ หากพิสูจน์ไม่ได้ว่าโทรศัพท์มือถือก่อให้เกิดอันตรายจริง ก็ยากที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้ ซึ่งผลจากการวิจัยในอนาคตจะมีผลต่อคดีความประเภทนี้ด้วย ปัจจุบันนี้มีโครงการวิจัยเกี่ยวกับอันตรายของโทรศัพท์มือถืออยู่หลายโครงการ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมโทรศัพท์มือถือเอง ได้จัดสรรเงินทุนเพื่อวิจัยมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความปลอดภัยและสบายใจ⁵⁷

⁵⁷ ห้องสมุด E-LIB. (ม.ป.ป.). ความรู้ด้านการแพทย์สำหรับประชาชน. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2552, จาก <http://elib-online.com/doctors/gen telephone..html>.

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาในการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า การสื่อสารโทรคมนาคม นับว่ามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ โทรศัพท์มือถือนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต และถือได้ว่าเป็นความจำเป็นและเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จึงอาจถือได้ว่าโทรศัพท์มือถือเป็นปัจจัยที่ 5 สำหรับยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทรศัพท์มือถือได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในทางเทคโนโลยีของตัวเครื่อง รวมถึงตัวอุปกรณ์ ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย มุ่งที่จะแข่งขัน และแสวงหาผลกำไรมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ประกอบการ โทรศัพท์มือถือไม่ได้ให้คำเตือน หรือคำแนะนำในการใช้สินค้าแก่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม เพราะว่าหากใช้ไม่ถูกวิธีอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคหรือผู้บริโภค ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากตัวสภาพของโทรศัพท์มือถือเอง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบการค้าแบบเสรี จึงอาจมีการลักลอบนำโทรศัพท์มือถือเข้ามาจำหน่ายโดยไม่ถูกต้อง หรือที่เรียกกันว่า “เครื่องเถื่อน” ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคบางรายที่ต้องการเครื่องโทรศัพท์มือถือราคาต่ำกว่า มีองค์ประกอบในการใช้งานไม่แตกต่างจากเครื่องที่มีการนำเข้าที่ถูกต้อง ซึ่งมีจำหน่ายตามแหล่งที่รับรู้กันในท้องตลาด นอกจากนี้ยังมีร้านค้าที่ประกอบการธุรกิจโทรศัพท์มือถือสามารถทำการแกะรหัสประจำตัวเครื่องโทรศัพท์หรือที่เรียกว่า IME (อีมี่) (International Mobile Equipment Identity Number) หมายถึง หมายเลขที่เป็นรหัสประจำตัวในเครื่องโทรศัพท์มือถือ แต่ละเครื่องไม่สามารถซ้ำกันได้ ซึ่งจะถูกลงทะเบียนไว้ในเครือข่ายของผู้ให้บริการ แต่ร้านจำหน่ายโทรศัพท์มือถือจะทำการปลดล็อก IME (อีมี่) เพื่อให้ระบบของผู้ให้บริการไม่ต้องตรวจสอบ IME¹ เพื่อให้สามารถนำมาใช้งานได้ โทรศัพท์มือถือในปัจจุบันมีราคาต่ำกว่าในอดีตมาก และแต่ละยี่ห้อแต่ละรุ่นก็ยังมีเทคโนโลยีที่ต่างกันไป ทำให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเครื่องกันง่าย รวมทั้งอุปกรณ์และอะไหล่โทรศัพท์มือถือต่าง ๆ ก็มีคุณภาพและมาตรฐานแตกต่างกันไป โดยผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือผู้ประกอบการ เป็นผู้กำหนดมาตรฐาน

¹ สยามโพนดอทคอม. (ม.ป.ป.) วิธีเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2552, จาก

และคุณภาพของโทรศัพท์มือถือ โดยผู้บริโภครหรือผู้ใช้สินค้าไม่มีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหามากมายเนื่องจากการนำเครื่องโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องเถื่อนมาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งโทรศัพท์มือถือดังกล่าวไม่มีคุณภาพและไม่มีมาตรฐาน อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภครหรือผู้ใช้ทั้งในด้านอันตรายแก่ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินได้

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อจะแก้ไขปัญหาคความเสียหายอันเกิดจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย รวมถึงการเรียกคืนโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 ที่บัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันโทรศัพท์มือถือนั้นมีจำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย และการบริโภคดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อร่างกาย ชีวิต อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภคที่บริโภคโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภค จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่บุคคลใดจะล่วงล้ำ หรือจะล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวมิได้ ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนย่อมจะมีอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายเพื่อมาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว

4.1 วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law)

การวิเคราะห์ปัญหาความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น หลักในการพัฒนากฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ในหลายๆ ประเทศได้ใช้ 3 แนวทางผสมผสานกันไปอันได้แก่

4.1.1 ปัญหาความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability Approach)

ปัญหาของการนำหลักความรับผิดตามสัญญามาใช้ เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีและวิทยาการทางวิทยาศาสตร์ในทางผลิตสินค้ารวมถึงการบริหารจัดการและระบบการตลาดมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ขั้นตอนในการผลิตและการจัดจำหน่ายยุ่งยากขึ้น สินค้าที่ซื้อขายผ่านพ่อค้าคนกลางหลายทอด ทำให้การนำ Doctrine of Privity มาใช้จะทำให้ ผู้บริโภคที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้านั้นมาเองไม่อาจฟ้องร้องได้เพราะไม่ใช่คู่สัญญากับผู้ขาย ส่วนผู้เสียหายที่ซื้อสินค้านั้นก็ฟ้องร้องได้เฉพาะพ่อค้าปลีกเท่านั้น ไม่สามารถฟ้องพ่อค้าส่งหรือผู้ผลิตได้เช่นกัน

แนวทางแก้ปัญหาคข้อจำกัดทาง Doctrine of Privity

ประเทศสหรัฐอเมริกา การแก้ปัญหาคข้อยกเว้นของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นได้นำหลักเรื่องสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกมาใช้ กล่าวคือ หากสามารถคาดหมายได้ตามสมควร

ว่าผู้บริโภคหรือผู้ใช้สินค้าที่ได้รับผลกระทบจากสินค้า ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยผู้ขายจะทำสัญญาตกลงหรือยกเว้นความรับผิดไม่ได้

ส่วนประเทศอังกฤษนำแนวคิดในเรื่อง Implied Collateral Warranty มาใช้กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ผลิต (Producer) หรือผู้จำหน่าย (Distributor) ได้มีการให้การรับประกัน (Warranty) เกี่ยวกับสินค้าที่ตนผลิตหรือจัดจำหน่าย และผู้บริโภคได้หลงเชื่อการรับประกันดังกล่าว จึงซื้อสินค้าจากบุคคลที่สาม ดังนี้ถือว่าสัญญาได้เกิดขึ้นโดยปริยายระหว่างผู้ซื้อกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายที่ได้ให้ประกันไว้

อุปสรรคอีกประการหนึ่งของหลักความรับผิดทางสัญญานี้คือ ผู้ผลิตหรือผู้ขายมักระบุข้อตกลงยกเว้นความรับผิดไว้ในสัญญา ทำให้ผู้ผลิตหลุดพ้นความรับผิดตามหลัก Freedom of Contract แนวทางในการแก้ไขของประเทศต่างๆ ดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือหลักว่า ข้อตกลงยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตหรือผู้ขายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นเป็นโมฆะ ยกเว้นแต่ผู้บริโภคจะทำได้ความตกลงที่จะยอมเข้ารับความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นจากสินค้าด้วยความสมัครใจของตนอย่างแท้จริง กล่าวคือต้องไม่เกิดจากความจำยอมรับข้อตกลงเพราะผู้ผลิตมีฐานะและอำนาจในการต่อรองที่เหนือกว่า

สำหรับประเทศอังกฤษได้พิจารณาว่าข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขายว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซื้อขายหรือไม่ ถ้าไม่เป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขายก็จะไม่มีผลบังคับ แต่ถ้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซื้อขายก็จะพิจารณาว่าขัดกับ Unfair Contract Terms 1977 หรือไม่ ซึ่ง Unfair Contract Terms 1977 นำมาใช้บังคับกับการขายสินค้าที่ทำเป็นธุรกิจของผู้ขายเท่านั้น โดย Unfair Contract Terms 1977 มาตรา 2 ได้บัญญัติว่า บุคคลใดทำข้อตกลงหรือแจ้งเป็นการทั่วไปหรือแก่บุคคลใดเป็นการเฉพาะว่าจะยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลอื่นอันเนื่องมาจากความประมาทเลินเล่อของตนไม่ได้ แต่สำหรับความเสียหายชนิดอื่นที่ไม่ใช่ความเสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกายแล้ว ข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดความรับผิดจะต้องมีเหตุผลอันสมควร

หลักความรับผิดทางสัญญาของประเทศไทยนั้น ตามกฎหมายแพ่งนั้นถือว่า ผู้ที่จะมีสิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมไถ่นั้น จะต้องเป็นคู่สัญญาระหว่างกันเท่านั้นจึงจะสามารถฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนได้ ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องหรือเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่ไม่ผู้ที่ซื้อสินค้าและบริการนั้นไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนได้เนื่องจากมิได้มีนิติสัมพันธ์ใดๆ กับผู้ขายหรือผู้ผลิต ประกอบกับการทำสัญญานั้นผู้ขายหรือผู้ผลิตมักมีอำนาจการต่อรองมากกว่า และมักจะกำหนด

ข้อยกเว้นความรับผิดไว้ในสัญญา ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดข้อจำกัดในความรับผิดขึ้น ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ดังนั้นมาตรการในการแก้ไขปัญหาจึงควรมีการนำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้บังคับแก่ผู้ผลิต เพื่อให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในความผิดที่ควรคาดหมายได้จากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

4.1.2 ปัญหาความรับผิดทางละเมิด (Negligence Liability Approach)

ปัญหาในการฟ้องร้องคดีในทางละเมิดมีปัญหาคือ ผู้เสียหายจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ขายหรือผู้ผลิต ซึ่งกระทำได้ยากเนื่องจากเทคโนโลยีทางการผลิตและการบริหารงานด้านการตลาดรวมถึงข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าอยู่ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการทั้งสิ้น และเป็นความลับทางการค้าของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ทำให้ผู้เสียหายไม่โอกาสที่จะทราบข้อมูลจากผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้เลย และการนำสินค้าออกสู่ตลาดนั้นก็ผ่านมือพ่อค้ามาหลายทอดกว่าจะถึงมือผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากสินค้า

แนวทางที่จะแก้ไขปัญหาในหลายๆ ประเทศ คือ นำหลัก “Res Ipsa Loquitur” มาใช้ โดยหลักการการพิสูจน์ให้แก่จำเลย ซึ่งจำเลยจะต้องแสดงให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเพราะโจทก์ และความเสียหายไม่ได้เกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของตน

หลักความรับผิดทางละเมิดในประเทศไทยนั้น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความผิด (Liability Based on Fault) ตามทฤษฎีของความผิด (Fault Theory) โดยผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ทำละเมิด จึงเห็นได้ว่าภาระการนำสืบพิสูจน์ตกอยู่แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า ซึ่งการนำสืบพิสูจน์ทำได้ยากเพราะข้อมูลเกี่ยวกับสินค้ารวมถึงขั้นตอนในการผลิตอยู่ที่ผู้ผลิตทั้งสิ้นทำให้การนำสืบพิสูจน์ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการในการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดจากกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของเครื่องโทรศัพท์มือถือ

ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพโทรศัพท์มือถือที่อันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค เนื่องจากโทรศัพท์มือถือจะมีการใช้คลื่นวิทยุในการติดต่อสื่อสารโดยจะมีทั้งเครื่องส่งและเครื่องรับสัญญาณอยู่ในตัวเครื่อง โดยเครื่องโทรศัพท์ดังกล่าวจะมีการแปลงสัญญาณเป็นสัญญาณไฟฟ้า ส่วนเครื่องรับจะแปลงสัญญาณไฟฟ้าเป็นสัญญาณเสียงซึ่งจะอาศัยคลื่นสนามแม่เหล็กไฟฟ้าเหมือนกับ

รังสีแกมมา รังสีเอ็กซ์ โดยรังสีที่แผ่ออกมาสามารถทำให้เกิดการแตกตัวของไอออนได้ ซึ่งองค์การอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา ระบุว่า พลังงานดังกล่าวนี้สามารถทำลายเนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิตได้ ซึ่งได้มีการสรุปผลเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือว่า การเกิดเนื้องอกในสมองมีความเกี่ยวเนื่องจากการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ใช้โทรศัพท์มือถือได้ ซึ่งในประเทศไทย แพทย์สมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ฯ ได้ชี้แจงถึงผลการวิจัยทั้งหมดที่มีว่า ยังไม่มีข้อชี้ว่า โทรศัพท์มือถือเป็นเหตุให้เกิดมะเร็งในสมอง คงมีแต่ข้อสันนิษฐานว่า อาการปวดหัวที่เกิดขึ้นมาจากการใช้โทรศัพท์มือถือบ่อยครั้งและเป็นเวลานานอาจมาจากพลังงานความร้อนที่เกิดจากการส่งคลื่นความถี่จากตัวเครื่องหรือใช้โทรศัพท์ที่ผิดปกติ คือแนบกับไหล่หรือแนบกับหู นอกจากการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างผิดธรรมชาติแล้วยังก่อให้เกิดความร้อนขึ้น ซึ่งอาจทำให้ผิวหนังเหี่ยวแห้งได้ นอกจากนี้ การใช้โทรศัพท์มือถือไว้ที่เอวหรือใส่ไว้ในกระเป๋ากางเกง อาจมีผลกระทบต่อกระดูกเชิงกราน ซึ่งมีผลต่อไขกระดูก โทรศัพท์มือถือ ซึ่งในต่างประเทศมีรายงานผลทางวิทยาศาสตร์ และการวิจัย ออกมาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ เนื่องจากโทรศัพท์มือถือสามารถแผ่รังสีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกมาได้ และเป็นรังสีชนิดเดียวกับเตาไมโครเวฟ ซึ่งเป็นคลื่นความร้อนทำลายเซลล์ดีหลายชนิด เพียงแต่มีปริมาณรังสีที่น้อยกว่าเตาไมโครเวฟเท่านั้น ผลการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า รังสีไมโครเวฟสามารถทำลายเซลล์ประสาทและเซลล์ตัวอ่อน ที่อยู่ในครรภ์มารดาทำให้เป็นโรคต่อกระดูก เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของโลหิต และยังเป็นสาเหตุของความอ่อนแอ ในระบบภูมิคุ้มกันอีกด้วย หน่วยงานวิจัยเทคโนโลยีของโทรศัพท์ไร้สาย หรือ WTR (Wireless Technology Research) ได้ทำการศึกษาผลข้างเคียงจากการใช้โทรศัพท์มือถือมานานร่วม 7 ปี ก่อนจะมีรายงานสรุปผลออกมาสู่สาธารณชนว่า รังสีไมโครเวฟที่แผ่ออกมาจากเครื่องโทรศัพท์มือถือนั้นมีฤทธิ์ทำลายสารพันธุกรรมในเม็ดเลือด แต่สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่ระดับความถี่ของรังสีไมโครเวฟ แต่เป็นช่วงระยะเวลาของการใช้งาน ดังนั้น ผู้ที่ใช้โทรศัพท์มือถือคูดอเนื่องนาน ๆ มีโอกาสเสี่ยงสูงมากที่จะเป็นโรคนีื้องอกในสมองชนิดหนึ่ง เรียกกันทางแพทย์ว่า “Neuroepithelial Tumors” และดร.เล็นนาร์ท ฮาร์เซลล์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็งจากสวีเดน กล่าวว่า มีข้อบ่งชี้ทางชีววิทยาว่ารังสีไมโครเวฟจากโทรศัพท์มือถือมีความเสี่ยงต่อการเกิดเนื้องอกในสมองสูงถึง 2.5 เท่า ปัญหาสุขภาพจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ผู้ใช้วิตกกังวลได้แก่ อาการปวดศีรษะ นอกจากนั้นผู้ใช้ยังหวั่นเกรงกันว่า การใช้โทรศัพท์มือถืออาจก่อให้เกิดอาการเหนื่อยล้า ความจำไม่ดี ภูมิคุ้มกันต่ำ ตลอดจนไปจนถึงเป็นมะเร็ง อีกทั้งในโทรศัพท์มือถือมีการส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ในย่านคลื่นวิทยุยูเอชเอฟออกมา ดังนั้นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยิ่งละเอียดอ่อนก็ยิ่งมีโอกาสถูกรบกวนได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจัดเป็นกลุ่มอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความละเอียดอ่อนมา อุปกรณ์ที่น่าห่วงที่สุด 2

กลุ่มคือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบิน (Avionics) บนเครื่องบิน กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การแพทย์ในโรงพยาบาล เพราะทั้ง 2 ประการนี้หากถูกรบกวนจนทำงานผิดพลาดก็อาจหมายถึง ชีวิตของคนเป็นจำนวนมากได้ ซึ่งผลจากการที่คลื่นวิทยุของโทรศัพท์มือถือรบกวน อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์การบินนั้นรบกวนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทำให้เครื่องบินเสียการควบคุมระบบการบิน อัตโนมัติทำงานผิดพลาดทำให้บินออกนอกเส้นทางหรือเปลี่ยนระดับความสูง ซึ่งอาจทำให้ เครื่องบินตกหรือเกิดอุบัติเหตุชนกับเครื่องบินลำอื่นได้ เป็นต้น

ปัจจุบันรูปแบบการใช้โทรศัพท์มือถือมีทั้งที่เป็นของใหม่และของที่ใช้งานแล้ว โทรศัพท์มือถือที่ผ่านการใช้งานแล้วมาซ่อมแซมเพื่อเอามาใช้งานให้ได้อย่างปกติ โทรศัพท์มือถือ ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร เนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้า คือ การอนุญาตการนำเข้าสินค้าจาก ต่างประเทศ จะมีแต่ใบรับรองแหล่งผลิตและหลักฐานการค้าขายสินค้าจากประเทศผู้ส่งออกจะไม่มี การออกใบรับรอง คุณภาพของสินค้า ตลอดจนโทรศัพท์มือถือที่มีอยู่ในเมืองไทย มิได้มีการกำหนด มาตรฐานแต่อย่างใด จึงไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคในการได้ใช้สินค้าที่มีมาตรฐานได้ ในการ คุ้มครองผู้บริโภค โทรศัพท์มือถือให้ได้เครื่อง โทรศัพท์มือถือที่มาตรฐานนั้นเป็นไปตาม พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนด มาตรฐานอุตสาหกรรมไว้คือ มาตรฐานบังคับและมาตรฐานธรรมดาซึ่งมาตรฐานบังคับเป็นการ กำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิด แก่ผู้บริโภค

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันไม่มีการกำหนดให้เครื่อง โทรศัพท์มือถือเป็นสินค้าที่มี มาตรฐานบังคับ ซึ่งหากจะให้ป็นสินค้ามาตรฐานธรรมดานั้น ผู้ประกอบธุรกิจต้องลงทุนมากและ เป็นการยากที่จะซ่อมแซมเครื่อง โทรศัพท์มือถือเหล่านี้เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่พระราชบัญญัตินี้ กำหนดไว้ ดังนั้นเครื่องโทรศัพท์มือถือที่มีการขายทั่วไปนั้นเป็นเครื่องที่นำเข้าจากต่างประเทศ เป็นเครื่องโทรศัพท์มือถือที่ไม่มีการควบคุมมาตรฐานแต่อย่างใด ประกอบกับการจัดทำฉลากควรมี คำอธิบายถึงการใช้และข้อเตือนถึงการใช้ รวมถึงแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้ โทรศัพท์มือถือว่ามีอย่างไรบ้าง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าปัจจุบันยังไม่มีมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค จากการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างเพียงพอ จึงทำให้ผู้บริโภคผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองทางด้าน ความปลอดภัยอย่างแท้จริง

4.3 วิเคราะห์ปัญหาการเยียวยาทางกฎหมายในการกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นมีปัญหาที่ควรพิจารณาดังนี้

4.3.1 ปัญหาการฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัญหาการฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเนื่องมาจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้แก่ การฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางสัญญาหรือการฟ้องร้องให้รับผิดชอบในทางละเมิด

4.3.1.1 ปัญหาการฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางสัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขายนั้น ได้บัญญัติเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ในมาตรา 472 ว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดีประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

กฎหมายใช้คำว่าความชำรุดบกพร่อง แต่ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มิได้ใช้คำนี้ และไม่มีกรให้คำนิยามเอาไว้ จึงมีประเด็นให้วิเคราะห์ว่าหากสินค้าที่ซื้อไปนั้นชำรุดบกพร่องหรือเสื่อมประโยชน์ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าวจะคุ้มครองผู้บริโภคด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีการเพิ่มคำนิยามคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” ไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย เพื่อครอบคลุมถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ในเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นจะต้องมีอยู่ก่อนแล้วในขณะที่ทำสัญญาเพราะหากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นภายหลังผู้ผลิตหรือผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบ การนำกฎหมายลักษณะซื้อขายมาใช้กับการฟ้องร้องดำเนินคดี Product Liability นั้นมีข้อจำกัด กล่าวคือ กฎหมายลักษณะซื้อขายนั้นใช้บังคับระหว่างคู่สัญญา คือ ผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น ดังนั้นหากผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าที่ชำรุดบกพร่องของสินค้าไม่ใช่ผู้ซื้อสินค้านั้นมาจากผู้ขาย บุคคลที่ไม่ใช่คู่สัญญาข่อมไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบตามสัญญาซื้อขายที่ผู้ขายทำไว้กับผู้ซื้อได้

4.3.1.2 ปัญหาการฟ้องร้องให้รับผิดชอบละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 นั้น ผู้ที่ได้รับ ความเสียหายอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถฟ้องร้อง ผู้ผลิตหรือผู้ขายตามหลักเกณฑ์ละเมิดได้ หากปรากฏว่าสินค้าที่ซื้อมามีความไม่ปลอดภัยและ ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ซื้อก็ตาม แต่ในการนำกฎหมายลักษณะละเมิดมาฟ้องร้องดำเนินคดี Product Liability นั้น จะเห็นว่า ตามหลักของกฎหมายละเมิดนั้นผู้กล่าวอ้าง หรือผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ ให้ศาลเห็นว่าผู้ทำละเมิดนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งภาระการพิสูจน์ นั้นกระทำได้ยาก เนื่องจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้บริโภค ไม่อาจทราบรายละเอียดข้อมูลสินค้า หรือ ขั้นตอนการผลิต เพราะข้อมูลต่างๆ นั้นอยู่ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ จึงทำให้ไม่สามารถนำสืบ พิสูจน์ได้

4.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการฟ้องคดี

ปัญหาในการฟ้องคดีของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นอาจจะฟ้องคดีเองหรือ อาจฟ้องโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคม ซึ่งการฟ้องคดีมีปัญหาที่ทำให้ผู้บริโภค ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งการ ดำเนินการในชั้นศาลนั้นใช้ระยะเวลานานเป็นปี ไม่สามารถที่จะกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ ทำให้ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ ทำให้ไม่สามารถชดเชยความเสียหายให้ผู้บริโภค ทันทีทั้งที่ ประกอบกับขั้นตอนในการดำเนินคดีของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง มีช่องทางให้ผู้ประกอบธุรกิจประวิงเวลาในการดำเนินคดี ทั้งๆ ที่คดีคุ้มครองผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ข้อเท็จจริงชัดเจนว่าได้มีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค เช่นกรณีผิด สัญญาไม่ก่อสร้างบ้านให้แล้วเสร็จ หรือไม่โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินและสิ่งก่อสร้างและเมื่อเสร็จการ พิจารณาแล้วการที่จะดำเนินการออกหมายบังคับคดีของศาลก็ใช้ระยะเวลานานมากมีขั้นตอนมาก ไม่สะดวกแก่การดำเนินการให้แก่ผู้บริโภคและผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น

ในการเรียกร้องให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ หรือผู้ขาย ให้รับผิดชอบในความเสียหายอันเกิด จากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคอาจฟ้องคดีเองโดยตรง โดยการใช้ สิทธิทางศาล โดยอาจฟ้องคดีเองโดยตรงหรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินคดีแทนก็ได้ ซึ่งการ ดำเนินคดีนั้นใช้เวลานานและเสียค่าใช้จ่ายสูงแม้จะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวก็ตาม ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสม และในคดีความเสียหายอันเกิด จากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มักมีผู้ที่ได้รับความเสียหายจากมูลเหตุเดียวกัน จำนวนมาก โดยผู้ที่ได้รับความเสียหายเหล่านี้มักมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน บางรายอยู่ใน

ฐานะที่ไม่สามารถฟ้องคดีเองได้ ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ไม่ได้รับการเยียวยาชดใช้ความเสียหายอย่างเป็นทางการ

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว จะต้องตรวจสอบว่าเรื่องราวดังกล่าวอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดที่จะเยียวยาแก้ไขความเดือดร้อนได้ ก็จะต้องดำเนินการจัดส่งเรื่องร้องเรียนดังกล่าวให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงพิจารณาดำเนินการ

4.4 ปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

ปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 ปัญหากรณีตามสัญญา

การเรียกร้องให้คู่สัญญารับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้นั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องเป็นคู่สัญญาระหว่างกันเท่านั้นจึงจะเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนได้ ดังนั้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญานับเป็นอุกสรุคสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถเรียกร้องความเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้ เนื่องจากบางครั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าอาจไม่ใช่คู่สัญญาโดยตรงกับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ และถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมายค้ำประกันสินค้า (Warranty) ก็ตามแต่ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจึงมักเป็นผู้ที่กำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นความรับผิดไว้ในสัญญา ซึ่งทำให้ผู้บริโภคซึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะต่อรองข้อสัญญาใดๆ ได้ ไม่ได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมายดังกล่าว

4.4.2 ปัญหากรณีละเมิด

การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากความชำรุดบกพร่องหรือสินค้าไม่ปลอดภัยตามกฎหมายละเมิดนั้น จะต้องพิสูจน์ถึงการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ซึ่งการที่จะพิสูจน์นั้นทำได้ยาก เนื่องจากผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่อาจตรวจสอบและไม่รู้ถึงขั้นการผลิตที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ประกอบกับการที่จะพิสูจน์ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้การนำสืบพิสูจน์เป็นไปได้ยาก จึงนับเป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านี้ดังกล่าวไม่ได้รับการชดใช้และเยียวยาความเสียหายได้เท่าที่ควร

4.4.3 ปัญหากรณีกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากกรณีที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นั้น ได้นำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ ซึ่งเป็นความรับผิดที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิด แม้ผู้ผลิตจะขาดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต ผู้ผลิตก็ยังคงต้องรับผิดในความเสียหายนั้น เว้นแต่จะเข้าหลักยกเว้นความรับผิดที่ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า นั้น แต่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ไม่ได้บัญญัติถึงขั้นตอนการเรียกร้องค่าเสียหายที่แน่นอนและชัดเจน และยังคงต้องนำหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาปรับใช้แก่การพิจารณาคดีในกรณีที่เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 2 นั้นบัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป”

ตามบทมาตราดังกล่าวจะเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศแล้วในราชกิจจานุเบกษา แต่หากสินค้าที่ผลิตออกมา ณ ปัจจุบัน มีความชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ผลิตนั้นขาดความปลอดภัยขึ้น แต่สินค้านั้นได้นำออกขายเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศนี้ กฎหมายฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคหรือไม่ และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้บริโภคจะฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงควรที่จะกำหนดให้มีความชัดเจนว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นหรือนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายนั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือเป็นสินค้าที่อันตรายแม้ผู้ผลิตหรือผู้ขายจะจำหน่ายนำสินค้าที่ผลิตหรือนำเข้ามานั้นขายเมื่อกฎหมายครบกำหนดก็สามารถที่จะฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายนี้ได้

ตามมาตรา 4 คำนิยาม ความเสียหาย นั้น ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเห็นว่ากฎหมายให้ความคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน เท่านั้น การที่บัญญัติแบบนี้เห็นว่าการมีการปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ออกมาเพื่อให้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค และเป็นยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นสินค้าที่ผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายก็ควรที่จะมีมาตรฐานและมีความปลอดภัยในตัวสินค้า ดังนั้นเมื่อสินค้านั้นไม่ปลอดภัยแม้ผู้บริโภคจะ

ไม่ได้รับความเสียหาย แต่เห็นเป็นประจักษ์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็ควรที่จะให้สามารถเรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้

ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติฯดังกล่าว บัญญัติว่า “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย...” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือเกิดจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า ยังคงต้องนำหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาเป็นหลักในการเรียกร้องค่าเสียหาย และนอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดที่กำหนดไว้แล้วจึงจะให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย ดังนั้นการที่กำหนดให้เรียกร้องได้ตามหลักกฎหมายทั่วไปนั้น จะเห็นว่า การเรียกร้องและการพิสูจน์ค่าเสียหายนั้นผู้บริโภคไม่สามารถได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม ดังนั้นการกำหนดค่าเสียหายนั้นแม้จะไม่ควรมีหลักเกณฑ์เป็นตัวเงินแน่นอนตายตัว แต่ก็สมควรจะมีการกำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำในแต่ละกรณีเอาไว้เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความเป็นธรรมและได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสม การที่กำหนดเพียงค่าเสียหายตามความเป็นจริงนั้น ทำให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการไม่เกรงกลัวเพราะค่าเสียหายที่ศาลสั่งมีมูลค่าไม่สูง ประกอบกับผู้บริโภคหรือผู้เสียหายไม่ใช่สิทธิในการดำเนินคดีอันเนื่องมาจากหลายเหตุ อาทิ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแม้จะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมก็ตาม ความล่าช้า และภาระการพิสูจน์ความเสียหาย และการขาดผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยก็ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับเสียหายจำทนต่อสินค้าที่บริโภคนั้น ดังนั้นพระราชบัญญัติฯ ที่ออกมานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในสังคมไทยให้สูงขึ้น ก็ควรที่จะมีการกำหนดความรับผิดเอาไว้ให้ชัดเจนและกำหนดความรับผิดในเชิงลงโทษผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการให้แน่ชัด เพื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจะได้ให้ความสำคัญระมัดระวังในการผลิตสินค้าหรือในการนำสินค้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11 (1) บัญญัติว่า “ค่าเสียหายที่ให้เรียกค่าเสียหายทางจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเรียกค่าเสียหายทางจิตใจนั้นจะเรียกได้ต่อเมื่อมีผลเกิดขึ้นจากความเสียหายต่อร่างกาย ดังนั้นการที่ผู้บริโภคได้รับแต่ความเศร้า โศกเสียใจหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเพียงอย่างเดียวแล้วนั้นไม่สามารถเรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้ และตาม

พระราชบัญญัติดังกล่าวก็มีได้ระบุถึงการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวไว้ ดังนั้นการพิจารณาถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ จึงต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเพียงอย่างเดียว ซึ่งตรงนี้ควรจะระบุถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายและประเภทของค่าเสียหายดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน และกำหนดความเสียหายขั้นต่ำไว้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินคดี

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11 (2) บัญญัติว่า “หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ...” จะเห็นได้ว่าการกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรับผิดชอบเพียงสองเท่าของค่าสินไหมที่แท้จริงนั้นเพียงพอต่อการเยียวยาหรือไม่ เนื่องจากการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของไทยนั้นจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายตามความเป็นจริงและต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่ได้จ่ายไปจริง ซึ่งการพิสูจน์ถึงความเสียหายตรงนี้บางครั้งไม่มีใบเสร็จ หรือไม่มีข้อมูลที่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ใช้จ่ายไปจริงในการรักษาหรือเพื่อบรรเทาความเสียหาย ดังนั้นการที่ให้ชดเชยเพียงสองเท่าของค่าเสียหายตามความเป็นจริงอาจทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเพียงพอ เพราะการที่ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในกรณีละเมิดนั้น ศาลเพียงใช้ดุลพินิจในการให้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งบางครั้งผู้เสียหายจะไม่ได้รับค่าเสียหายเต็มตามมูลฟ้องที่เรียกได้ ประกอบกับการที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ว่า ให้ศาลมีอำนาจให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง จะเห็นว่าการที่กฎหมายได้กำหนดค่าเสียหายไว้โดยกำหนดค่าเสียหายไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงนั้น เป็นการจำกัดความรับผิดของผู้ผลิตหรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวนี้ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะบางกรณีจะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์และฐานะของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหาย รวมถึงฐานะของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการประกอบด้วย ดังนั้นการที่กำหนดความเสียหายดังกล่าวจึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคหรือผู้เสียหาย ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดความรับผิดในการกำหนดค่าเสียหายให้มีความชัดเจนขึ้นเพื่อที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างเป็นธรรมสมกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โทรศัพท์มือถือ (Mobile Telephone) หมายถึง โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อสื่อสาร (Communication) ได้โดยไม่ต้องมีสายโทรศัพท์ หรือที่เรียกว่า ไร้สาย (Wireless) โดยใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นตัวนำส่งสัญญาณ

ในประเทศไทยได้มีการให้บริการโทรศัพท์มือถือ เรียกว่าบริการ วิทยุโทรคมนาคม เมื่อปี พ.ศ.2520 โดยการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ได้นำระบบ แลนด์โมบาย (Land Mobile Telephone System) มาใช้ โดยมีความถี่ย่าน ยูเอชเอฟ (337-359 เมกะเฮิรตซ์) การให้บริการก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ที่ได้พัฒนานาโทรศัพท์มือถือระบบเซลลูลาร์มาใช้ ต่อมาในปี พ.ศ.2527 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ได้บรรจุแผนการให้บริการโทรศัพท์มือถือไว้ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2535 โดยใช้โทรศัพท์มือถือระบบเซลลูลาร์ ความถี่ย่าน 470 เมกะเฮิรตซ์

ปัจจุบันเทคโนโลยีจะเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของชาวโลกาภิวัตน์ไปแล้ว และด้วยความสะดวกสบายนี้เอง จึงทำให้บริษัทผู้ผลิตเครื่องใช้แบบอิเล็กทรอนิกส์ต่างหากกลยุทธ์ผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการออกมาให้เห็นกันอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งไหนที่เอื้ออำนวยความสะดวกสบายให้กับเรามาก สิ่งนั้นก็ย่อมจะมีพิษภัยตามมาด้วยเช่นกัน เช่น โทรศัพท์มือถือซึ่งในต่างประเทศมีรายงานผลทางวิทยาศาสตร์และการวิจัย ออกมาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ เนื่องจากโทรศัพท์มือถือสามารถแผ่รังสีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกมาได้ และเป็นรังสีชนิดเดียวกับเตาไมโครเวฟ ซึ่งเป็นคลื่นความร้อนทำลายเซลล์ดีหลายชนิด เพียงแต่มีปริมาณรังสีที่น้อยกว่าเตาไมโครเวฟเท่านั้น ผลการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า รังสีไมโครเวฟสามารถทำลายเซลล์ประสาทและเซลล์ตัวอ่อน ที่อยู่ในครรภ์มารดาทำให้เป็นโรคต่อกระดูก เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของโลหิต และยังเป็นสาเหตุของการทำลายระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายของมนุษย์ทำให้เกิดเนื้องอกในสมอง หน่วยงานวิจัยเทคโนโลยีของโทรศัพท์ไร้สาย หรือ WTR (Wireless Technology Research) ได้ทำการศึกษาผลข้างเคียงจากการใช้โทรศัพท์มือถือมานานร่วม 7 ปี ก่อนจะมีรายงานสรุปผลออกมาสู่สาธารณชนว่า รังสีไมโครเวฟที่แผ่ออกมาจาก

เครื่องโทรศัพท์มือถือนั้นมียุทธศาสตร์ทำลายสารพันธุกรรมในเม็ดเลือด แต่สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่ระดับความถี่ของรังสีไมโครเวฟ แต่เป็นช่วงระยะเวลาของการใช้งาน ดังนั้น ผู้ที่ใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่องนาน ๆ มีโอกาสเสี่ยงสูงมากที่จะเป็นโรคนีื้องอกในสมองชนิดหนึ่ง เรียกกันทางแพทย์ว่า “Neuroepithelial Tumors” และดร.เล็นนาร์ท ฮาร์เคลล์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็งจากสวีเดน กล่าวว่า มีข้อบ่งชี้ทางชีววิทยาว่ารังสีไมโครเวฟจากโทรศัพท์มือถือมีความเสี่ยงต่อการเกิดเนื้องอกในสมองสูงถึง 2.5 เท่า

จากปัจจุบันที่เทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือก้าวหน้าอย่างรวดเร็วนี้ ไซว่าจะอำนวยความสะดวกประโยชน์แก่ผู้ใช้ในขณะเดียวกัน มันยังก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ผู้ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ด้วย เพราะความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วนี้เองที่ทำให้การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับอันตรายหรือผลกระทบของโทรศัพท์มือถือ แต่ผลกระทบทางด้านลบของโทรศัพท์มือถือก็ยังไม่กระจ่างชัดเจน ซึ่งพอจะสรุปปัญหาที่เกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือในปัจจุบัน 3 ประเด็น ได้แก่

5.1.1 การรบกวนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เนื่องจากโทรศัพท์มือถือมีการส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ในย่านคลื่นวิทยุเอชเอฟออกมา ดังนั้นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยิ่งละเอียดอ่อนก็ยังมีโอกาสถูกรบกวนได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจัดเป็นกลุ่มอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความละเอียดอ่อนมา อุปกรณ์ที่น่าหวงที่สุด 2 กลุ่มคือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบิน (Avionics) บนเครื่องบิน กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การแพทย์ในโรงพยาบาล เพราะทั้ง 2 ประการนี้หากถูกรบกวนจนทำงานผิดพลาดก็อาจหมายถึงชีวิตของคนเป็นจำนวนมากได้ ซึ่งผลจากการที่คลื่นวิทยุของโทรศัพท์มือถือรบกวน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินนั้นรบกวนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทำให้เครื่องบินเสียการควบคุมระบบการบินอัตโนมัติทำงานผิดพลาดทำให้บินออกนอกเส้นทางหรือเปลี่ยนระดับความสูง ซึ่งอาจทำให้เครื่องบินตกหรือเกิดอุบัติเหตุชนกับเครื่องบินลำอื่นได้ เป็นต้น แม้เรื่องดังกล่าวจะยังไม่มีการวิจัยที่ชี้ชัดแต่ในทางปฏิบัติแล้วนักบินจะทราบดีว่า เมื่อระบบอิเล็กทรอนิกส์การบินเกิดขัดข้อง สิ่งที่นักบินจะต้องตรวจสอบก็คือ มีผู้โดยสารกำลังใช้โทรศัพท์มือถืออยู่หรือไม่ และถ้าพบว่ามี เมื่อให้ผู้โดยสารปิดโทรศัพท์มือถือแล้วอาการขัดข้องดังกล่าวก็จะหายไป นั่นแสดงว่าคลื่นวิทยุจากโทรศัพท์มือถือไปรบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจริงๆ แต่ถ้าจะพูดว่ามีแต่โทรศัพท์มือถือเท่านั้นที่รบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจะไม่ยุติธรรมเกินไป อุปกรณ์ที่อยู่ในข่ายที่สามารถรบกวนได้ เช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือก็คือพวกคอมพิวเตอร์แบบพกติดตัวและเครื่องเล่นซีดี ดังนั้นในปัจจุบันสายการบินจึงขอร้องให้ผู้โดยสารงดใช้โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องเล่นซีดี

ในระหว่างอยู่บนเครื่องบิน และในบางประเทศถึงกับออกเป็นกฎหมายการใช้โทรศัพท์มือถือบนเครื่องบิน เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี

5.1.2 อันตรายต่อสุขภาพของผู้ใช้ ปัญหาสุขภาพจากการใช้โทรศัพท์มือถือที่ผู้ใช้วิตกกังวลได้แก่ อาการปวดศีรษะ นอกจากนั้นผู้ที่ยังหวั่นเกรงกันว่า การใช้โทรศัพท์มือถืออาจก่อให้เกิดอาการเหนื่อยล้า ความจำไม่ดี ภูมิคุ้มกันต่ำ ตลอดจนจนถึงเป็นมะเร็ง สำหรับสาเหตุนี้ย้อนไปยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งสมัยนั้นวิศวกรด้านอุปกรณ์เรดาร์ค้นพบโดยบังเอิญว่า คลื่นเรดาร์สามารถทำให้ซ็อกโกแลตในกระเป๋าของตนละลายได้ จึงได้คิดคิดแปลงนำเอาคลื่นเรดาร์นั้นมาใช้ประโยชน์ โดยการประดิษฐ์เป็นเตาอบซึ่งใช้คลื่นเรดาร์เป็นตัวให้ความร้อนแทนหลอดความร้อนดังเช่นในเตาอบทั่วไป คลื่นเรดาร์ที่ว่านั้นก็คือ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือว่าคลื่นวิทยุในความถี่ย่านไมโครเวฟ (ความถี่ในย่านไมโครเวฟจะอยู่ในช่วง 300-3,000 เมกะเฮิร์ตซ์) นั่นเอง และเตาอบพลังเรดาร์นั้นก็คือ เตาอบไมโครเวฟที่นิยมใช้กันมาจนถึงทุกวันนี้ นั่นเอง เนื่องจากคลื่นวิทยุหรือจะเรียกว่าคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าก็ได้ เพราะคลื่นวิทยุและคลื่นแสงต่างก็เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าทั้งสิ้น ในย่านความถี่ไมโครเวฟนี้มีคุณสมบัติพิเศษ กล่าวคือ คลื่นวิทยุที่ความถี่บางค่าในย่านนี้จะสามารถต้มน้ำโมเลกุลของน้ำ จนเกิดความร้อนขึ้นได้ จึงสามารถทำให้อาหารในเตาไมโครเวฟสุก เช่น ที่ความถี่ 2,450 เมกะเฮิร์ตซ์ ดังนั้นเตาไมโครเวฟ ก็อาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้

5.1.3 ก่อให้เกิดเพลิงไหม้ ประเด็นใหม่ของอันตรายจากโทรศัพท์มือถือคือ โทรศัพท์มือถือสามารถทำให้เกิดประกายไฟอันก่อให้เกิดระเบิดในปั้มน้ำมันได้ กล่าวคือมีผู้สังเกตเห็นสติ๊กเกอร์ห้ามใช้โทรศัพท์มือถือภายในปั้มน้ำมันบางแห่ง ในเชิงวิทยาศาสตร์โทรศัพท์มือถือนั้นอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุปั้มน้ำมันระเบิด กล่าวคือ หากจะจุดเชื้อเพลิงอย่างเช่น น้ำมันเชื้อเพลิงให้ลุกไหม้ได้ต้องใช้ประกายไฟ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประกายไฟเกิดจากประจุไฟฟ้ากระ โดยจากข้อหนึ่งก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประจุไฟฟ้าของอากาศในบริเวณนั้นจึงทำให้เกิดประกายไฟขึ้น หัวเทียนรถยนต์ที่มีประกายไฟใช้จุดระเบิดในกระบอกสูบ ก็ใช้หลักการของขั้วไฟฟ้าที่อยู่ห่างกันเล็กน้อยนี้เช่นกัน ดังนั้นเพื่อความไม่ประมาท ประเทศอังกฤษจึงมีกฎหมายห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในบริเวณปั้มน้ำมัน ดังนั้นผู้จำหน่ายโทรศัพท์มือถือที่ต้องการนำเข้าไปขายในประเทศอังกฤษจึงต้องพิมพ์คำเตือนนี้ไว้ในคู่มือให้สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศอังกฤษด้วย แม้ในปัจจุบันกฎหมายนี้ก็ยังไม่ได้ยกเลิกเพียงแต่ว่าไม่มีผู้ใดสนใจจะปฏิบัติตามแล้ว ดังนั้นจึงไม่มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ) การรบกวนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เนื่องจากโทรศัพท์มือถือมีการส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ในย่านคลื่นวิทยุเอชเอฟออกมา ดังนั้นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยิ่งละเอียดอ่อนก็ยังมี

โอกาสถูกรบกวนได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจัดเป็นกลุ่มอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความละเอียดอ่อนมาก อุปกรณ์ที่นำห้วงที่สุด 2 กลุ่มคือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบิน (Avionics) บนเครื่องบิน กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การแพทย์ในโรงพยาบาล เพราะทั้ง 2 ประการนี้หากถูกรบกวนจนทำงานผิดพลาดก็อาจหมายถึงชีวิตของคนเป็นจำนวนมากได้ ซึ่งผลจากการที่คลื่นวิทยุของโทรศัพท์มือถือรบกวน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินนั้นรบกวนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทำให้เครื่องบินเสียการควบคุมระบบการบินอัตโนมัติทำงานผิดพลาดทำให้บินออกนอกเส้นทางหรือเปลี่ยนระดับความสูง ซึ่งอาจทำให้เครื่องบินตกหรือเกิดอุบัติเหตุชนกับเครื่องบินลำอื่นได้ เป็นต้น แม้เรื่องดังกล่าวจะยังไม่มีการวิจัยที่ชี้ชัดแต่ในทางปฏิบัติแล้วนักบินจะทราบดีว่า เมื่อระบบอิเล็กทรอนิกส์การบินเกิดขัดข้อง สิ่งที่นักบินจะต้องตรวจสอบก็คือ มีผู้โดยสารกำลังใช้โทรศัพท์มือถืออยู่หรือไม่ และถ้าพบว่ามี เมื่อให้ผู้โดยสารปิดโทรศัพท์มือถือแล้วอาการขัดข้องดังกล่าวก็จะหายไป นั่นแสดงว่าคลื่นวิทยุจากโทรศัพท์มือถือไปรบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจริงๆ แต่ถ้าจะพูดว่ามีแต่โทรศัพท์มือถือเท่านั้นที่รบกวนการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การบินจะไม่ยุติธรรมเกินไป อุปกรณ์ที่อยู่ในข่ายที่สามารถรบกวนได้เช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือก็คือพวกคอมพิวเตอร์แบบพกพาและเครื่องเล่นซีดี ดังนั้นในปัจจุบันสายการบินจึงขอร้องให้ผู้โดยสารงดใช้โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องเล่นซีดีในระหว่างอยู่บนเครื่องบิน และในบางประเทศถึงกับออกเป็นกฎหมายการใช้โทรศัพท์มือถือบนเครื่องบิน เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าโทรศัพท์มือถือคืออุปกรณ์สื่อสารที่ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนเราในปัจจุบัน ซึ่งจากการใช้โทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลาอันยาวนานอาจทำให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือได้รับอันตรายจากการใช้โทรศัพท์มือถือดังกล่าว ฉะนั้นเมื่อผู้ใช้โทรศัพท์มือถือได้รับอันตรายจากคลื่นโทรศัพท์มือถือจึงนับว่าโทรศัพท์มือถือเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยประเภทหนึ่ง ด้วยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความปลอดภัยของสินค้า คือ ความคาดหวังของผู้บริโภคทั่วไป หรือที่เรียกว่า Consumer Expectation Test ซึ่งเป็นการพิจารณาจากมาตรฐานทางภาวะวิสัย (Objective Standard) โดยเทียบกับสิ่งที่บุคคลทั่วไปหรือสาธารณชนสมควรที่จะได้รับจากสินค้านั้น เนื่องจาก Product Liability มุ่งให้ความคุ้มครองแก่ผู้ใช้สินค้าหรือผู้บริโภคทั่วไป โดยกฎหมายส่วนใหญ่กำหนดให้พิจารณาถึงสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะหรือรูปแบบสินค้าที่ผู้บริโภคสมควรได้รับในช่วงที่วางจำหน่ายสินค้าหรือในช่วงที่ซื้อสินค้านั้นๆ สำหรับการกระทำบางอย่างซึ่งอาจจะมีความเสียหายเพียงเล็กน้อยเช่น สินค้ามีสิ่งแปลกปลอมลงไปหรือมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่ได้โฆษณาไว้ หรือมีการใช้ฉลากที่ไม่ตรงกับความจริงเมื่อกรณีมีการชดเชยค่าเสียหายกัน คดีก็อาจจะเลิกกันก่อนที่จะมีการดำเนินคดีในศาลยุติธรรมได้ ดังนั้นวิธีการ

กระบวนการยุติธรรมแบบสมานฉันท์จะดำเนินการในชั้นคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อจะไม่ต้องดำเนินคดีเป็นการล่าช้าในชั้นศาล ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ก็จะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมลงได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งการพิสูจน์ว่าสินค้าใดเป็นอันตรายนั้น หากมีการตรวจสอบแล้วพบว่าสินค้านั้นเป็นอันตราย และสินค้านั้นได้แพร่หลายไปในท้องตลาดแล้ว ควรให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นได้

ปัจจุบันประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินอื่นๆ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติรับรองสิทธิในชีวิตอันได้รับความคุ้มครองที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้อย่างเต็มที่ โดยนำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ โดยผลกระทบการพิสูจน์ให้กับผู้ผลิต ซึ่งผู้ผลิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายโดยไม่ต้องพิจารณาถึงการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเพียงแต่พิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น¹

5.2 ข้อเสนอแนะ

การที่จะให้ผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการใช้โทรศัพท์มือถือนั้น จำเป็นต้องหาแนวทางในการเยียวยาความเสียหาย ดังต่อไปนี้

5.2.1 แนวทางในการป้องกันการใช้โทรศัพท์มือถือ

การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก เป็นมาตรการหนึ่งของการป้องกันและเป็นการเตือนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือให้ทราบถึงโทษแห่งการใช้โทรศัพท์มือถือ และวิธีการใช้โทรศัพท์มือถือที่ปลอดภัย ดังนั้นฉลากจึงถือว่าการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องให้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค หลักเกณฑ์และวิธีการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากขึ้นโดยสินค้าที่ควบคุมฉลากต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- (2) เป็นสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

¹ อนันต์ จันทร์โอภากร. (2547). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. หน้า 167.

(3) เป็นสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้ประจำ หรือเป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการใช้สินค้านั้นหรือโดยสภาพของสินค้าในกรณีที่ไม่เข้าลักษณะตามข้อ 1 และข้อ 2

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว รัฐไม่ต้องออกประกาศกำหนดให้สินค้าแต่ละประเภท และชนิดใดเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากแล้ว สินค้าทุกชนิดทุกประเภท ถ้าหากอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามข้อ 1 และข้อ 2 และไม่เข้าเงื่อนไขเป็นสินค้าที่มีกฎหมายอื่นใดควบคุมในเรื่องฉลากแล้วสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ทั้งสิ้น อันจะทำให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองสิทธิโดยทั่วถึง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าสินค้าบางอย่างจะไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามข้อ 1 และข้อ 2 แต่ถ้าเข้าลักษณะตามข้อ 3 คณะกรรมการว่าด้วยฉลากก็สามารถที่จะออกประกาศกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากเป็นการเฉพาะสินค้าประเภทและหรือชนิดนั้น ๆ ได้ สินค้าที่ควบคุมฉลากตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขจะต้องมีลักษณะตามประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ได้แก่

1) การจัดทำฉลากสินค้า ต้องใช้ข้อความภาษาไทยติดหรือปิดไว้ที่ตัวสินค้า หรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้าให้ผู้บริโภคเห็นและอ่านได้ชัดเจนและรวมถึงทำเป็นเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

2) การระบุฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลากต้องใช้ข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงของสินค้า และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสภาพและคุณภาพของสินค้า ดังนี้

(1) ชื่อของสินค้า กรณีที่เป็นสินค้าที่สั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(2) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยของผู้ผลิตเพื่อขายในประเทศไทย

(3) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยของผู้สั่ง หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

(4) สถานที่ตั้งของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือของผู้สั่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(5) ต้องแสดงปริมาณ หรือขนาด หรือปริมาตร หรือน้ำหนักของสินค้านั้นแล้วแต่กรณี

(6) ต้องแสดงวิธีใช้ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้านั้นใช้เพื่อสิ่งใด เช่น ใช้ทำความสะอาดพื้นไม้หรือพื้นกระเบื้อง ภาชนะพลาสติก หรือภาชนะดินเผา ภาชนะเคลือบใช้ตั้งบนเตาไฟ ใช้เข้าไมโครเวฟ ใช้เก็บอาหารในตู้เย็น

(7) ข้อเสนอแนะในการใช้หรือห้ามใช้ เพื่อความถูกต้องในการใช้ที่ให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภค เช่น ห้ามใช้ของมีคมกับการเสิร์ฟน้ำแข็งในตู้เย็น

(8) คำเตือน (ถ้ามี)

(9) วัน เดือน ปี ที่ผลิต หรือวัน เดือน ปี ที่หมดอายุการใช้ หรือวัน เดือน ปี ที่ควรใช้ก่อน วัน เดือน ปี ที่ระบุนั้นเพื่อให้เข้าใจในประโยชน์ของคุณภาพหรือของคุณสมบัติของสินค้านั้น (ถ้ามี)

(10) ราคา โดยระบุหน่วยเป็นบาท และจะระบุเป็นเงินสกุลอื่นด้วยก็ได้

3) สินค้าควบคุมฉลากจากต่างประเทศที่นำเข้ามาขายในประเทศไทยต้องจัดทำฉลากเป็นข้อความภาษาไทยให้มีความหมายตรงกับข้อความในภาษาต่างประเทศโดยระบุชื่อพร้อมสถานที่ประกอบการของผู้ได้รับใบอนุญาตให้นำเข้าสินค้านั้น และต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

4) การจัดทำฉลากต้องไม่ใช่ข้อความ ดวงตรา หรือเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ที่ผู้ประกอบการไม่มีสิทธิใช้มาระบุที่ฉลากของสินค้าเนื่องจากอาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเกี่ยวกับสินค้า คือ

(1) ชื่อ หรือเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยที่ผู้ประกอบการไม่มีสิทธิใช้ เช่น เครื่องหมายฉลากสีเขียว เป็นต้น

(2) เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของต่างประเทศที่ผู้ประกอบการไม่มีสิทธิใช้

(3) ธงชาติ ดวงตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ หรือเครื่องหมายอื่นใด ที่มีลักษณะคล้ายกับเครื่องหมายดังกล่าว

(4) ข้อความอื่นใดที่อาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิดหรือคุณภาพของสินค้า

5.2.2 แนวทางการเรียกคืนสินค้า (Recall Product Market)

แม้ว่าปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ที่บัญญัติในเรื่องการเรียกเก็บสินค้าคืนออกจากตลาดไว้ก็ตาม แต่ในเรื่องการเรียกคืนสินค้านั้นก็เป็นเรื่องของการให้อำนาจศาล ซึ่งเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาล ซึ่งนับว่าไม่ใช่การคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง

ดังนั้นจึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 โดยกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการเรียกเก็บสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคืนออกจากตลาด โดยไม่ต้องฟ้องศาลซึ่งวิธีการดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค ซึ่งสามารถจะได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลซึ่งมีขั้นตอนมากมายและใช้ระยะเวลา เช่น ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ หากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่อยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวมและไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาลและคดีถึงที่สุดแล้วผลการทดสอบพิสูจน์โทรศัพท์มือถือยี่ห้อนี้ปรากฏว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย แม้คดีจะจบแล้วแต่ศาลอาจมีดุลยพินิจที่ต่างกันได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าโทรศัพท์มือถือนี้จะกระจายไปทั่วตลาดแล้ว ถ้าไม่มีผู้ใดร้องขอ และศาลไม่ใช้ดุลยพินิจเรียกคืนสินค้าก็อาจทำให้ผู้บริโภคคนอื่นไม่ได้รับความปลอดภัย แต่ถ้าศาลใช้ดุลยพินิจดังกล่าวก็ต้องสั่งเพิ่มในคดีนั้น โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้นำเข้าโทรศัพท์มือถือยี่ห้อนั้นไปทำการเรียกเก็บสินค้าคืนจากตลาด ซึ่งศาลจะต้องเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการสั่ง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหากศาลไม่ใช้ดุลยพินิจก็อาจทำให้โทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยและอาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้บริโภคที่วางจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด ซึ่งนับว่าผู้บริโภคย่อมได้รับความเสี่ยงต่อการใช้โทรศัพท์มือถือดังกล่าว ดังนั้นจึงเสนอให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการเรียกเก็บสินค้าโทรศัพท์มือถือที่ไม่มีคุณภาพและไม่มีความปลอดภัยคืนออกจากตลาดได้ ซึ่งวิธีการให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนี้ยังทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตใช้ความระมัดระวังในการผลิตสินค้าและสามารถควบคุมตนเองได้

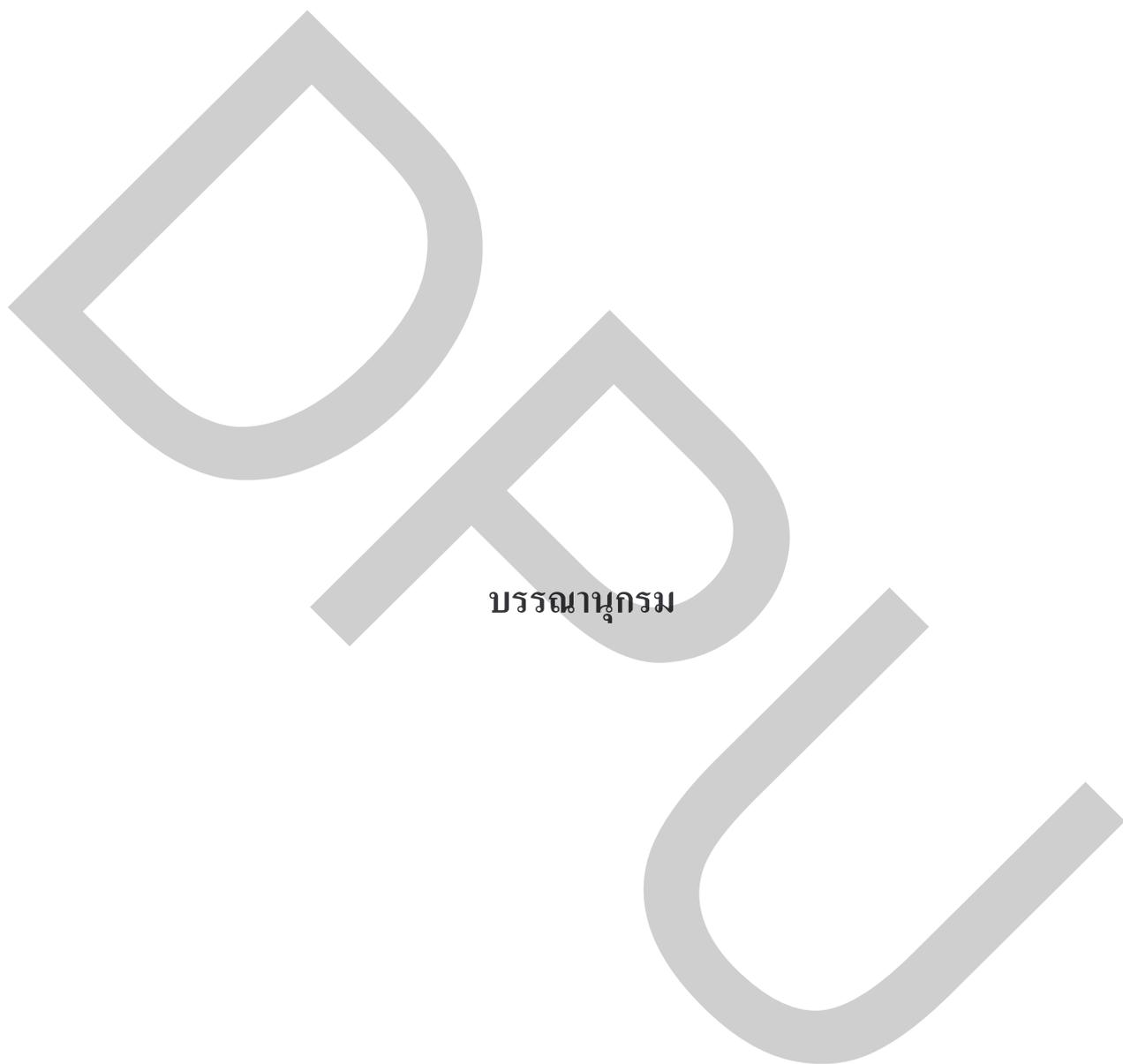
5.2.3 แนวทางในการเยียวยาความเสียหายจากการใช้โทรศัพท์มือถือ

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือเกิดอันตรายขึ้นจากการใช้โทรศัพท์มือถือนั้น พบว่าเป็นอันตรายจากคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ทำให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือไม่สบายและผลจากการทำวิจัยขององค์การอาหารและยาประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากการใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือเกิดเนื้องอกในสมอง ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 โดยเพิ่มนิยามคำว่า สินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ให้รวมถึงคลื่นความถี่ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าด้วย ข้อเสนอแนะนี้จะมผลทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย

ในความเสียหายอันเกิดจากคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าอันเนื่องมาจากการใช้สินค้าโทรศัพท์มือถือที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

5.2.4 แนวทางการให้ความรู้แก่ประชาชน

ด้วยวิธีการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริโภค และให้ทราบถึงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีฉลากให้ถูกต้องและไม่หลอกลวงผู้บริโภค ก็จะทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้นและได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- จิตติ ดิงศักดิ์. (2523). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลหนี้** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะกรรมการสัมมนาวิจัยฯ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2550). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- วิษณุ เครืองาม. (2536). **คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้อำนาจ** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- วารี นาสกุล. (2518). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดจัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้**. กรุงเทพฯ: มงคลการพิมพ์.
- สุขุม สุภนิตย์. (2540). **คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2549). **คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2550). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- โสภณ รัตนกร. (2542). **คำอธิบายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- อนันต์ จันทโรภากร. (2531). “โครงสร้างพื้นฐานกฎหมายลักษณะละเมิด” ใน (รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ รวบรวมโดยสมยศ เชื้อไทย). กรุงเทพฯ: พี.เค.พรินต์ติ้งเฮ้าส์.
- _____. (2547). **กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความ

คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2525). “ละเมิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย.” วารสารนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์, ปีที่ 12, ฉบับที่ 4. หน้า 153.

_____. (2526, กุมภาพันธ์). “คำเสียหายในคดีละเมิด.” วารสารกฎหมาย, ฉบับที่ 3, ปีที่ 7. หน้า 28.

_____. (2527). “ละเมิดกับสังคม.” วารสารอัยการนิเทศ, เล่มที่ 46, ฉบับที่ 1. หน้า 100-101.

ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อุษยา. (2524, มีนาคม). “ความรับผิดของผู้ประกอบการผลิต.” วารสารอัยการ, ปีที่ 4, ฉบับที่ 39. หน้า 13-17.

วูล์ฟกัง ไพรเซอร์ฟอง มาร์แชลล์. (2531, มีนาคม). “ความรับผิดเพื่อผลิตภัณฑ์: ข้อคิดบางประการในแง่กฎหมายเปรียบเทียบ.” ถอดความและเรียบเรียงโดย กิตติศักดิ์ ปรกติ. วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 18, ฉบับที่ 1. หน้า 131-165.

สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ. (2546, ธันวาคม). “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 33, ฉบับที่ 4. หน้า 680-681.

สรเพชญ กฤติยาวงศ์. (2548, ธันวาคม). “หลักกฎหมายเรื่อง Product Liability ในประเทศสหรัฐอเมริกา.” วารสารกฎหมายศาลแพ่ง, ฉบับที่ 2. หน้า 144.

วิทยานิพนธ์

ปิยกุล บุญเพิ่ม. (2524). ความรับผิดในผลิตภัณฑ์และจำหน่ายสินค้า. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณฑนา พรรณพวงพันธุ์. (2550). ปัญหาการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบต่อผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- วิชชีรา ตปนิยน์. (2552). **มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า: ศึกษากรณี การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิรัช จีระแพทย์. (2523). **กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณย์ ศรัณยสุนทร. (2549). **วิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภคทางแพ่งในชั้นศาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภฤกษ์ ชลวีระวงศ์. (2550). **ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศึกษากรณีของผู้ให้แฟรนไชส์ที่ไม่ได้ผลิตหรือขายหรือนำเข้าสินค้า.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). **ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรศักดิ์ ต้นโสร้งประเสริฐ. (2533). **สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สารดี อารีย์. (2547). **ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค: ศึกษากรณีโทรศัพท์มือถือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอกสารอื่นๆ

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2542, ธันวาคม). **ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร พ.ศ.2532 เรื่องความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย.** คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (ม.ป.ป.) **โครงการติดตามประเมินผลและพัฒนา รูปแบบและแนวทางการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล (รายงานการวิจัย).** คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ณรงค์พล ทองจีน. (ม.ป.ป.). การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในประเทศไทย: กรณีศึกษาจากคดีที่เกิดขึ้น. (งานเอกสารวิชาการหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 10).

มานิตย์ วงศ์เสรี, วรรณชัย บุญบำรุง, พินัย ณ นคร, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และอิงอร จินตนาเลิศ. (2543, ตุลาคม – 2544, เมษายน). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า (Product Liability) (รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์).

มานิตย์ วงศ์เสรี และ คณะผู้วิจัย. (2544). รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า. กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุขุม ศุภนิตย์. (2545, ตุลาคม). เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกรัฐสภา เล่ม 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ..... กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ปกรณ์ นิลประพันธ์. (2548). การพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้บริโภค. คอลัมน์คลื่นความคิด มติชนรายวัน. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2551, จาก

[http://www.nidambe11.net/konomiz/2005q1/article 2005 February 10p8.htm](http://www.nidambe11.net/konomiz/2005q1/article%202005%20February%2010p8.htm).

สำนักวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (ม.ป.ป.). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2551, จาก

<http://e-learning.mFu.ac.th/mflu/1601101/chapter0302.html>.

อัครพงษ์ เวชยานนท์. (ม.ป.ป.). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในญี่ปุ่น:

Product Liability Law in Japan. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2551, จาก

<http://gotoknow.org/blog/akrapong/164075>.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Cammerer, Ernst. Von. (1969). **Some Current Problems in The Civilian Law of Sale of Movables: Products Liability. In Aspects of Comparative Commercial Law: Sales, Consumer Credit, and Secured Transactions.** (edited by Ziegel, Jacob S. Foster, William F.). Canada: Oceana.
- Elser, John T. (1981). **Product Liability: United States of America In Product Liability a manuel of practice in selected nations** (Edited by Stusk, Hans-Ulrich & Altenburger, Peter R.). London: Oceana.
- Emanuel, Steven. (1992). **Emanuel Law Outlines: Torts casebook edition keyed to Prosser Wade & Schwarts, Torts** (7th. ed.). New York: Emanuel Law Outlines.
- Fleming, John G. (1992). **The Law of Torts** (8th ed.). Sydney: Law Book.
- Noel, Dix W. and Phillips, Jerry J. (1981). **Products Liability in a nutshell** (2nd ed.). United States of America: West.
- Prosser, William L. (1971). **Handbook of The Law of Torts** (4th ed.). St. Paul Minn: West.

ARTICLE

- Reimann, Mathias. (2003, Fall). "Liability for Defective Products at the Beginning of the Twenty-First Century: Emergence of a Worldwide Standard? 51." **American Journal of Comparative Law**, 751.

OTHER

Yukihiro Asami. (2000). **The Product Liability Law in Japan in Proceedings of the workshop on Law on Consumer Protection: Japan and Thailand**, 19-20 December 2000 Bangkok, Thailand (Faculty of Law Thammasat University and Institute of Developing Economies).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นายปรินทร์ ใจแก้ว

วัน เดือน ปี เกิด

วันที่ 6 มีนาคม 2505

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 106/26 อาคาร C 2 ถนนแจ้งวัฒนะ 5
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2544

ประวัติการทำงาน

สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย ตำแหน่งพนักงานบันทึกข้อมูล
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527- 2532
ฝ่ายทรัพย์สินและพัสดุ การสื่อสารแห่งประเทศไทย
ตำแหน่งพนักงานพัสดุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2544
ฝ่ายจัดหาและพัสดุ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด
(มหาชน) ตำแหน่ง พนักงานพัสดุ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 -
2548
ฝ่ายพัสดุ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)
ตำแหน่ง นิติกร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 - ปัจจุบัน